ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2022 ވަނަ އަހަރުގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމާބެހޭ ރިޕޯޓު
އެކްޒެކެޓިވް ސަމަރީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާއަކީ މަލްޓިޕާޓީ ކޮންސްޓިޓިއުޝަނަލް ޑިމޮކްރަސީއެކެވެ. 2018 ވަނަ އަހަރު އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު
ޞާލި ހު ވަނީ ރާއްޖޭގެ ރަ ޢީސުލްޖުމްޙޫރިއްޔާގެ މަޤާމަށް އިންތިޚާބުވެވަޑައިގަންނަވާފައެވެ. އިންތިހާ ބު އޮބްޒާވްކުރެއްވި
ފަރާތްތަކުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވަ،ނީ އެއިރުގެ ސަރުކާރުން އިންތިހާ ބުގެ ކުރީގެ މަރުޚަލާތައް ނުރަގަނޅުކޮށް
ގެންގޮސްފައިވީނަމަވެ،ސް އިންތިހާ ބުގެ ވޯޓު ލު މުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގޮސްފައިވަނީ މިނިވަން އަދި އިންސާފުވެރިކޮށެވެ.
ދިވެހިރާއްޖެއާއި ބޭރު ގައުމުތަކުގެ އޮބްޒާވަރުން ފާހަގަކޮށްފައިވަ،ނީ 2019 ވަނަ އަހަރު ބާއްވާފައިވާ މަޖިލީސް އިންތިހާ ބަކީ
ފުރިހަމައަށް އިންތިޒާމްކުރެވިގެން ބޭއްވުނު ޓްރާންސްޕޭރެންޓް އި ންތި ހާބެއްކަމަށެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިންޓާނަލް ސެކިއުރިޓީ ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވަނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްގެ ދަށުން
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއަށެވެ. އަދި ކުއްލި ކާރިސާތަކުގައި އެހީތެރިކަން ފޯރުކުރުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވަނީ
މިނިސްޓްރީ އޮފް ޑިފެންސްގެ ދަށުން މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑިފެންސް ފޯސްއަށެވެ. ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން ސަލާމަތީ ބާރުތަކުގެ
މައްޗަށް އޮންނަ ކޮންޓްރޯލް ވަނީ ހަރުދަނާކަމާއެކު ހިފަހައްޓާފައެވެ. ސަލާމަތީ ބާރުތަކުގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކު،ން ބާރު ގެ ބޭނުން
ނަހަމަ ގޮތުގައިކޮށްފައިވާކަމުގެ އިތުބާރުކުރެވޭ މައްސަލަތަކެއްވަނީ ރިޕޯޓުކުރެވިފައެވެ.
އިންސާނީ ހައްޤުތަކާ ގުޅޭ ފާހަގަކުރެވޭ މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގަ،އި ޖަލުތަކުގައި ކުރިމަތިވާ ހަރުކަށި އަދި ފުރާނައަށް ނުރައްކާވާފަދަ
ހާލަތްތަކާ،އި ޝަރުއީ ދާއިރާގެ މިނިވަންކަމާ ގުޅޭ ބޮޑެތި މައްސަލަތަކާ،އި ނޫސްވެރިންނާއި އޮންލައިން ކޮމެންޓޭޓަރުންނަށް
ބިރުދެއްކުން ހިމެނޭ ފަދައިން ނޫސްވެރިކަމަށާއި މީޑިއާގެ ހިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަށް ހުރަސްއެޅުމުގެ ބޮޑެތި
މައްސަލަތަކާ،އި ސުލްހަވެރިކަމާއެކު އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަމަށް ނުފޫޒު ފޯރުވުމުގެ މައްސަލަތަކާ،އި ވަކިން ޙާއް ސަ ކޮށް
ދީނީ މިނިވަންކަމަށް ބޮޑެތި ހުރަސްތަކެއް އެޅުމުގެ މައްސަލަތަކާ،އި ވަކި ޖިންސަކަށް ކުރާ އަނިޔާއާ ގުޅިގެން މައްސަލަތައް
ތަޙްޤީގުކޮށް ޖަވާބުދާރީކުރުވުން ކުޑަވުމުގެ މައްސަލަތަކާ،އި ރުހުމުގައި އެއްޖިންސުން ގުޅުން ހިންގުމުގެ ކުށްތަކާގުޅޭ ޤާނޫނުތައް
ތަންފީޒުކުރުމުގެ މައްސަލަތަކާއި އަދި މަސައްކަތްތެރިންގެ ފްރީޑަމް އޮފް އެސޯސިއޭޝަނަށް ހުރަސްއެޅުމުގެ މައްސަލަތަކެއްވަނީ
ރިޕޯޓުކުރެވިފައެވެ.
1

އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ދެކޮޅު އަމަލުކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީގުކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ
ފަރާތުން ވަނީ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅާފައެވެ. ކޮރަޕްޝަންގެ އަމަލުތައް ހިމެނޭ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީގުކޮ،ށް މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން
ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމާ،އި މި ފަދަ ކުށްތަކަށް އަދަބު ދިނުމުގައި ސަރުކާރާއި ޝަރުއީ ނިޒާމު ވަނީ މަޑުޖެހިފައެވެ.
ބާބު 1 : އިންސާނީ ކަރާމާތަށް އިހްތިރާމްކުރުން
ހ . ވަކި ސަބަބެއްނެތި މީހުން މެރުން ނުވަތަ ސިޔާސީ މަޤްޞަދުތަކަށްޓަކައި މީހުން މެރުން
ސަރުކާރު ނުވަތަ ސަރުކާރުގައި ހިމެނޭ ފަރާތެއް ހިމެނޭގޮތަށް ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް މީހަކު މެރުމުގެ އަމަލެއް ހިންގާފައިވާކަމުގެ
ރިޕޯޓެއް ކުރެވިފައެއްވެނުވެއެވެ.
ށ . ގެއްލުވައިލުން
ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާއަކުން ނުވަތަ އެފަދަ ވުޒާރާއެއްގެ ފަރާތުން މީހެއް ގެއްލުވައިލުމުގެ އަމަލެއް ހިންގާފައިވާކަމުގެ ރިޕޯޓެއް
ކުރެވިފައިނުވެއެވެ. ކުރީގެ އަހަރުތަކުގައި މީހުން ގެއްލުވާލައިގެން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީގުކުރުމަށް ސަރުކާރުން
މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފައިވެއެވެ.
އޮގަސްޓް މަހުގެ ތެރޭގައި، ގެއްލުވާލާފައިވާ މީހުންނާއި މަރުތަކާ ބެހޭ ރިޔާސީ ކޮމިޝަންގެ އެދުމުގެ މަތިން ، ޕްރޮސެކިއުޓާ
ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން (ޕީޖީއޯ) ވަނީ ނޫސްވެރިޔާ އަހުމަދު ރި ޟު ވާން ގެއްލުވާލުމުގައި ބައިވެރިވި ކަމުގެ ތުހުމަތުގައި އިސްމާއިލް
އަބްދުއްރަހްމާންގެ މައްޗަށް ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލެއް ހިންގުމަށް އެހީތެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދަ ޢުވާ އުފުލާފައެވެ. އަދި މި މައްސަލާގައި
ހިމެނޭ އިތުރު ދެމީހެއް ކަމު ގަ އި،ވާ އަހުމަދު އިސްމާއިލް އާއި އަހުމަދު މުއާޒުގެ މައްޗަށް ވަނީ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލެއް ރޭވުމުގެ
ކުށުގެ ދަ ޢުވާ އުފުލާފަ އެވެ . އިސްމާއިލް އަބްދުއްރަހްމާންގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލާފައިވަނީ އަހުމަދު ރި ޟު ވާން ގެއްލުވާލުމުގެ
ކުރިން އޭނާއަށް ފާރަލާފައިވާތީއާ،އި އޭނާ ވަގަށް ނަގައި މަރާލުމުގައި އެހީތެރިވިކަމުގެ ތުހުމަތުގައެވެ. އަދި އަހުމަދުއިސްމާއިލް
އާއި އަހުމަދު މުއާޒުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލާފައިވަނީ އަހުމަދު ރިޟުވާނު ވަގަށް ނަގައި މަރާލުމަށް ވަކި ބަޔަކު ރާވައި ،
އިންތިޒާމުކުރި ކުރުމަށް އެހީތެރިވެދީ އެކަމަށް މަގުފަހިކޮށްދިންކަމުގެ ތުހުމަތުގައެވެ. ދަޢުވާލިބޭ ތިން މީހުންގެ މައްޗަށް
ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގެ އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުންތައް ވަނީ ސެޕްޓެންބަރު މަހު ކުރިއަށް ގެންދެވިފައެވެ. 2019 ވަނަ އަހަރު
2

މި މައްސަލައާ ގުޅިގެ،ން އަހުމަދު ރިޟުވާނު ގެއްލުވާލުމުގެ އަމަލު ހިންގާފައިވާކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވިގެން އިތުރު ދެ
މީހެއްކަމަށްވާ މުޙައްމަދު މަޒީދުއާއި ސާމިތު މުޙައްމަދުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކޮށްދިނުމަށް ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން ޕީޖީއޯއަށް
އެދިފައިވެއެވެ. ނަމަވެ،ސް ހެކި ނެތުމުގެ ސަބަބުން ޕީޖީއޯއިން ވަނީ މައްސަލާގައި ދަޢުވާނުކުރުމަށް ނިންމާފައެވެ. 2021 ވަނަ
އަހަ،ރު މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން އިތުރަށް ތަޙްޤީގުކުރުމަށްފަހު މައްސަލަ އަލުން ޕީޖީ އޮފީހަށް ހުށަހަޅަން ޤަޞްދުކޮށްފައިވާކަމަށް
ކޮމިޝަނުންވަނީ އިއުލާންކޮށްފައެވެ. މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީގްދަނީ ކުރެވެމުންނެވެ. އަދި މި އަހަރުގެ ނޮވެންބަރު މަހުގެ ނިޔަލަށް
މައްސަލަ އަލުން ޕީޖީ އޮފީހަށް ހުށަހަޅާފައިނުވެއެވެ.
ނ . ޓޯ ޗަގެރ އަމަލުތަކާ،އި އެހެނިހެން އަނިޔާވެރި ނުވަތަ ލާއިންސާނީ ޢަމަލު ނުވަތަ އަދަބު ދިނުން ، އަދި އެނޫންވެސް
ގުޅުންހުރި އަނިޔާތައް
ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި އެހެނިހެން ޤާ ނޫނުތަކުގައި އެފަދަ އަމަލުތައް މަނާކޮށްފައިވީނަމަވެސް ޓޯޗަގެރ އަމަލުތަކާ،އި އަނިޔާވެރި
ނުވަތަ ލާއިންސާނީ އަމަލު ނުވަތަ އަދަބު ދިނުމުގެ ޝަކުވާތަކެއް ވަނީ ހުށަހެޅިފައެވެ. ހައްދު ޖެހުމާ،އި އެހެނިހެން ޖިސްމާނީ
އަދަބު ދިނުމަކީ ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން ހުއްދަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކެވެ. އަދި ސަލާމަތީ ކަންކަމާ ހަވާލުވެގެންތިބޭ ފަރާތްތަކުން
މިފަދަ އަދަބުތައް ތަންފީޒުކުރެއެވެ. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އުޞޫލުތަކުގެ ދަށުން ކުޑަކުދިންގެ މައްޗަށްކޮށްފައިވާ ހައްދު ޖެހުމުގެ
އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން އެކުދިންގެ އުމުރުން 18 އަހަރު ފުރުމާ ހަމައަށް ކޯޓުތަކުން ފަސްކުރަންޖެހެއެވެ. ޖަނަވަރީ މަހުން
ފެށިގެން އޮގަސްޓު މަހާ ހަމައަށް އަށް މީހެއްގެ މައްޗަށް ހައްދު ޖެހުމަށް ޙުކުމް ކުރެވިފައިވީނަމަވެ،ސް އެއްވެސް މީހެއްގެ
މައްޗަށް މި ޙުކުމް ތަންފީޒުކޮށްފައިނުވެއެވެ.
އޮގަސްޓު މަހުގެ ނިޔަލަށް ޓޯޗަގެރ އަމަލު ހިންގާފައިވާކަމުގެ 59 މައްސަލައެއް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފްމޯލްޑިވްސް
(އެޗްއާރްސީއެމް) އަށް ވަނީ ހުށަހެޅިފައެވެ. މިއީ މިދިޔަ އަހަރުގެ މި މުއްދަތުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކާ ބަލާއި،ރު ދެގުނަ
އިތުރު އަދަދެކެވެ. މި މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅިފައިވާ 45 މައްސަލައާއި
މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަވިރސްގެ މައްޗަށް ހުށަހެޅިފައިވާ 10 މައްސަލައެއް ހިމެނެއެވެ. ނޮވެ ން ބަރު މަހުގެ ނިޔަލަށް
އެޗްއާރްސީއެމުން ހަތަރު މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީގް ކުރިއަށްގެންދަމުންދާއި،ރު އެކަށީގެންވާ ހެކި ނެތުމުގެ ސަބަބުން 33
މައްސަލައާ،އި އަނިޔާލިބުނު މީހުން ނުވަތަ ހެކިންގެ ފަރާތުން އެއްބާރުލުން ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން 9 މައްސަލައާއި އަދި
އިންސާނީ ޙައްޤަކަށް އަރައިގެންފައިވާކަމަށް ނުބެލެވޭ ފަސް މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީގްވަނީ ހުއްޓާލާފައެވެ. ދަޢުވާ ކުރުމަށްޓަކައި
8 މައްސަލައެއް ފޮނުވިފައިވާއި،ރު ނޮވެންބަރު މަހާ ހަމައަށް ދަޢު ވާ އުފުލިފައިވަނީ އެންމެ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެންނެވެ.
3

މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން ޓޯޗަގެރ އަމަލެއް ހިންގާފައިވާކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ އެއްވެސް އޮފިސަރެއްގެ މައްސަލައެއް
ތަޙްޤީގްކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ.
2019 ވަނަ އަހަރު ފުލުހުން ހިންގާފައިވާ އޮޕަރޭޝަނެއްގައި ކު ށުގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ބަންގްލަދޭޝްގެ ރައްޔިތަކަށް
އަނިޔާކޮށްފައިވާކަމުގެ ތުހުމަތުގައި 8 ޕޮލިސް އޮފިސަރެއްގެ މައްޗަށް ކުރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގެ އިބްތިދާއީ
އަޑުއެހުންތައް އޮގަސްޓު މަހުވަނީ ފަށާފައެވެ. މި އޮފިސަރުންގެ މައްޗަށް ކޮށްފައިވަނީ އަނިޔާ ކުރުމާއި މުދަލަށް ގެއްލުންދިނުމުގެ
ކުށުގެ ދަޢުވާއެވެ. މީގެ ތެރެއިން 7 އޮފިސަރުންގެ މަޤާމު ދަށްކޮށްފައިވާކަމަށާ،އި އެއްވެސް އޮފިސަރެއް މަޤާމުން
ވަކިކޮށްފައިނުވާކަމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވެއެވެ.
ޖަލުތަކާއި ޑިޓެންޝަން ސެންޓަގެރ ޙާލަތު
ގިނަ ޖަލުތަކުގައި އެކަށީގެންވާ ވަރަށްވުރެ މީހުން ގިނަވުމާ،އި ސާފުތާހިރުކަން ނެތުމާ،އި ބޭސްފަރުވާގެ އިންތިޒާމްތައް
އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ހަމަޖެހިފައިނުވާ،ތީ މި ޖަލުތައް ބެލެވެނީ ފުރާނައަށް ނުރައްކާތެރި މާޙައުލުތަކެއްގެ ގޮތުގައެވެ.
އެހެންނަމަވެ،ސް އާންމުގޮތެއްގައި ޖަލުތަކުގެ ޙާލަތު ބައިނަލް އަޤްވާމީ އެހެނިހެން މިންގަޑުނތަކަށް ފެތެއެވެ .
އަނިޔާވެރި ޖިސްމާނީ ހާލަތްތައް: ޖަލުތަކާއި ޕެރޯލްގެ ޤާ ނޫނު ގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިންނާ،އި ޝަރީޢާތް ނިމެންދެން
ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހުން ބަންދުކުރަންވާނީ ކުށް ސާބިތުވެފައިވާ މީހުންނާ ވަކީންކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެ،ސް މޯލްޑިވްސް
ކަރެކްޝަނަލްސަވިރސް (އެމްސީއެސް) ގެ ދަށުން ބަލަހައްޓާ ފެސިލިޓީތަކުގަ،އި ބައެއްފަހަރު މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ އިންތިޒާމް
ހަމަޖެހިފައިނުހުރެއެވެ . އެމްސީއެސްގެ ދަށުން ހަތަރު ޖަލެއް ހިންގައެވެ. އެއީ އައްސޭރި ޖަލާ،އި ހުޅުމާލެ ޖެއިލް އެންޑް
ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރ ، މާފުށީ ޖަލާއި އަދި މާލެ ޖަލެވެ . މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން ބަލަހައްޓަނީ ދޫނިދޫ ޕްރީ -
ޓްރައިލް ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރ އާއި މާލެ ކަސްޓޯޑިއަލްސެންޓަރެވެ. ކުށްވެރިން ބައިތިއްބާފައިވާ ފެސިލިޓީތަކުގެ ސެކިއުރިޓީ
ޕެރިމީޓަރުގެ ތެރޭގައި، ޑީޕޯޓް ކުރުމަށް ނުވަތަ ލީގަލައިޒޭޝަންގެ އިންތިޒާރުގައި ތިބި ލިޔެކިޔުންނެތް ބިދޭސީން ކަމާބެހޭ
ފަރާތްތަކުން ބަހައްޓަމުން ގެންދެއެވެ. ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ތިބޭ މީހުން ބެހެއްޓުމަށް ވަކި ފެސިލިޓީއެއް
ޤާއިމްކުރުމަށް ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ މައްޗަށް ގާނޫނުން ލާޒިމްކޮށްފައިވީނަމަވެ،ސް އެމްސީއެސްއިން ގެންދަނީ މިފަދަ މީހުން ކުށް
ސާބިތުވެފައިވާ މީހުން ތިބޭ ފެސިލިޓީތަކުގައި ބަހައްޓަމުންނެވެ. އެމްސީއެސް އިން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ގޮތުގަ،އި81 މީހުންގެ ޖާގަ
ކަޑަނއެޅިފައިވާ މާފުށީ ޖަލުގެ ރިމާންޑް ފެސިލިޓީއެއްގަ،އި އޮގަސްޓުމަހުގެ ނިޔަލަށް 201 މީހު ން ބަހައްޓާފައިވެއެވެ .
4

އޮބްޒާވަރުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާ ގޮތުގައި ބައެއް ފެސިލިޓީތަކުގައި ޝަރީޢަތްނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހުން ބަހައްޓާފައި
ވަނީ ކުށް ސާބިތުވެފައިވާ ގައިދީންނާ އެއް ގޮޅިތަކުގައެވެ. ޖަލުތަކާއި ޑެޓެންޝަން ފެސިލިޓީތަކުގަ،އި މީހުން ގިނަވުމާ،އި
އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ވައިދައުރުވުމުގެ ނިޒާމް ނެތުމާ،އި ސާފުތާހިރުކަމުގެ މިންވަރު ކުޑަވުމުގެ މައްސަލަތައް އެޗްއާރްސީއެމް
އަދި ދިފާއީ ވަކީލުން ރިޕޯޓު ކުރަމުންގެންދެއެވެ.
މެއި މަހުގެ ތެރޭގަ،އި ދއ . ގެ ސްޕެޝަލް ރެޕަޓުއަރ އޮން ދަ ޕްރޮމޯޝަން އެންޑް ޕްރޮޓެކްޝަން އޮފް ހިއުމަން ރައިޓްސް
އެންޑް ފަންޑަމެންޓަލް ފްރީޑަމްސް ވައިލް ކައުންޓަރިންގ ޓެރަރިޒަމް ވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދޫނިދޫ ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރާ،އި
މާފުށީ އަދި މާލެ ޖަލަށް ޒިޔާރާތްކުރައްވާފައެވެ. މި ދަތުރާ ގުޅިގެން ޝާޢިއުކޮށްފައިވާ އިބްތިދާއީ ރިޕޯޓުގަ،އި ދއ . ގެ ފަރާތުން
ފާހަގަކޮށްފައިވާފަދައިން މީހުން ގިނަ ވުމާ ،އި އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ވައި އަދިއަލި ދައުރުނުވުމާ،އި ފެން ލީކުވުމާ،އި އެކަށީގެންވާ
މިންވަރަކަށް ބޭރަށް ނުނެރުމާއި އަދި ފެސިލިޓީތަކުގައި އެދާނއި ގޮދަޑިނ ނެތުމުގެ މައްސަލަތައް ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ.
ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާ ގޮތުގައި، ކޮ ންމެ 1.75 ގައިދީއަކަށް އެއް ސްޓާފް މެންބަރެއްގެ ރޭޝިއޯއެއް
އޮންނަންޖެހޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، ގިނަ ފެސިލިޓީ ތަކުގައި މި ޝަރުތު ފުރިހަމައެއް ނުކުރެވެއެވެ.
އެޗްއާރްސީއެމް އިން މީހުން ބަންދުކުރެވޭ ގޮތަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ހަތަރު ޕޮލިސް ސްޓޭޝަންއަކަށް ޒިޔާރާތްކޮށްފައިވާއި،ރު
މީގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ސްޓޭޝަންއެއްގައި އަންހެނުންނާއި ކުޑަކުދިން ވަކީން ބަހައްޓާނެ ގޮޅި ހަމަޖެހިފައިނުވާކަމަށް
ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ. އެޗްއާރްސީއެމުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވަނީ މި ފެސިލިޓީތަކުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ވައި
ދައުރުކުރުމާ،އި ސާފުތާހިރުކަމުގެ މިންގަޑުނތައް ހިފެހެއްޓިފައިނުވާކަމަށެވެ. ސެޕްޓެންބަރު މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް ދޫނިދޫ
ކަސްޓޯޑިއަލް ސެންޓަރުގައިވާ މީހުންނަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން މިނެރަލް ފެން ފޯރުކޮށްދެމުންގެންދާއި،ރު މި
ފެސިލިޓީގައި ބޭނުންކުރާ ފެނަކީ އިންސާނުން ބުއިމަށް އެކަށީގެންވާ ފެނެއް ނޫންކަމަށް އެޗްއާރްސީއެމުން 2021 ވަނަ އަހަރު
ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދާއިމީ ހައްލެއް މިހާތަނަށް ހޯދިފައިނުވެއެވެ.
ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކާއި އެޗްއާރްސީއެމުން މަޢުލޫމާތުދެއްވާ ގޮތުގައި އެމްސީއެސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ފެސިލިޓީތަކުގައި ހަލުވި
މިނެއްގަ،އި ގައިދީންނަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ބޭސްފަރުވާ ކުރުމުގެ އިންތިޒާމް ހަމަޖެހިފައިނެތެވެ. އެމްސީއެސް އިން
މަޢުލޫމާތުދޭ ގޮތުގަ،އި އެ ސަވިރސްގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ހަތަރު ފެސިލިޓީގެ ތެރެއިން ތި ން ފެސިލިޓީއެއްގައި ޑޮކުޓަރު،ން
ހަތަރު ފެސިލިޓީގައި ނަރުހުން އަދި ދެ ފެސިލިޓީގައި ފާމަސިސްޓުން ތިބެއެވެ. އޮގަސްޓު މަހުގެ ނިޔަލަށް އެމްސީއެސްއަށް
1،853 ގައިދީންގެ ފަރާތުން އަދި އެޗްއާރްސީއެމްއަށް 135 ގައިދީއެއްގެ ފަރާތުން ޝަކުވާ ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މީގެ ތެރެއިން
5

އެންމެ ގިނަ ޝަކުވާ ހުށަހެޅިފައިވަނީ ސްޕެޝަލިސްޓް ޑޮކްޓަރުންނަށް ދެއްކުމުގައި ދިމާވާ ލަސްތަކާ ގުޅިގެންނެވެ. އާންމު
ހޮސްޕިޓަލްތަކުން ބޭސްފަރުވާއަށް އެދިފައިވާ ގައިދީންނަށް އެޕޮއިންޓްމެންޓް ހެއްދުމުގެ އިންތިޒާމް ހަމަޖެހިފައިނުވާ،ތީ މި ފަދަ
ގައިދީންނަށް ސްޕެޝަލިސްޓް ޑޮކްޓަރުންނަށް ދެއްކުމުގައި ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވެއެވެ.
ޖަލު ބަންދުގައި ވަނިކޮށް ތިން މީހެއް މަރުވެފައިވާކަމަށް ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ. މަސްތުވާތަކެތީގެ މައްސަލައެއްގައި ޝަރީޢަތް
ނިމެންދެން މާފުށީ ޖަލުގައި ބަންދުކުރެވިފައި ވަނިކޮ،ށް މިދިޔަ އަހަރުގެ ސެޕްޓެންބަރު މަހުގައި މު ޙައްމަދު ނަޝީދު ވަނީ
މަރުވެފައެވެ. މިކަމާ ގުޅިގެން މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ އާއިލާއިން ވަނީ އެމްސީއެސްގެ އިހުމާލު އޮތް ކަމަށާ،އި އެކަށީގެންވާ
ގޮތެއްގައި ބޭސްފަރުވާ ދިނުމުގައި ލަސްތަކެއްވެފައިވާ ކަމަށް ތުހުމަތުކޮށްފައެވެ. އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ޕާޓީއިން ބުނެފައިވަނީ
މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ޖަލުގައި އަނިޔާކޮށްފައިވާކަމަށާ،އި މި ހާދިސާ ހިގަނއިދިޔަ ރޭގައި މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް ބޭސްފަރުވާ
ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާކަމަށެވެ. މި އަހަރު،ގެ އޮކްޓޫބަރު މަހާ ހަމައަ،ށް އެޗްއާރްސީއެމުން ދަނީ މި މައްސަލަ
ތަޙްޤީގްކުރަމުންނެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ މީހެއް މަރުވެފައިވާނަމަ މިމަޢުލޫމާތު ވަގުތުން
އެޗްއާރްސީއެމަށް ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ އިތުރު،ން ވަޅުލުމުގެ ކުރިން އެމީހެއްގެ ހަށިގަޑުނ އިންސްޕެކްޓު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު
އެޗްއާރްސީއެމަށް ދޭން ޖެހެއެވެ. ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން އާންމުގޮތެއްގައި އަމަލުކުރަނީ މިގޮތުގެ މަތީންނެވެ. ސެޕްޓެންބަރު މަހުގެ
ނިޔަލަ،ށް ސެޕްޓެންބަރު 2021 ގައި ގައިދީއެއް މަރުވުމަށްފަހު އާއިލާއަށް އަންގާފައިވަނީ ދެ ގަޑިއިރުފަހުން ކަމަށް އާއިލާއިން
ތުހުމަރުކުރާ މައްސަލައެއް އެޗްއާރްސީއެމުން ދަނީ ތަޙްޤީގްކުރަމުންނެވެ. އަދި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ބަންދުކޮށްފައިވާ އިސްމާޢީލް
ޝަބީ،ން ތިން އަހަރު ވަންދެން ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވަނިކޮ،ށް 2021 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހުގައި މަރުވެފައިވާ
މައްސަލައެއްވެސް އެޗްއާރްސީއެމުން ދަނީ ތަޙްޤީގްކުރަމުންނެވެ. މީޑިއާ ތަކުން ރިޕޯޓު ކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި އިސްމާޢީލް ޝަބީންގެ
ސިއްޙީ ހާލަތު ގޯސްވުމުގެ ސަބަބުން ބޭސް ފަރުވާއަށް ތަކުރާރުކޮށް އެދިފައިވީނަމަވެ،ސް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ބޭސްފަރުވާ
ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ވަނީ އިންކާރުކޮށްފައެވެ .
އެޗްއާރްސީއެމުން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ގިނަ ފެސިލިޓީތަކުގައި ތިބި ގައިދީންނަށް ގިނަ ވަގުތުތަކެއްވަންދެން ގޮޅިން ބޭރަށް
ނިކުތުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިނުވެއެވެ. އެޗްއާރްސީއެމުން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވަނީ މުވައްޒަފުން މަދުވުމުގެ ސަބަބުންނާއި ސަލާމަތީ
ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުމުގެ ދަތިތަކެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން މާފުށީ އަދިމާލެ ޖަލުގެ ބައެއް ޔުނިޓުތަކުގެ ގައިދީންނަށް ޤާނޫނުގައި
ލާޒިމްކޮށްފައިވާ ފަދައިން ދުވާލަކު އެއް ގަޑިއިރުވެސް ބޭރަށް ނިކުތުމުގެ އިންތިޒާމް ހަމަޖެހިފައިނުވާކަމަށެވެ. އެޗްއާރްސީއެމުން
މަޢުލޫމާތު ދެ އްވާ ގޮތުގައި ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން އެކަހެރިކޮށް ގައިދީން ބަންދުކުރުން ހުއްޓާލާފައިވީނަމަވެ،ސް ވަކި ވަކި ގައިދީން
6

އެކަނި ގޮޅީގައި ބަހައްޓައެވެ. މިފަދަ ގައިދީންނަ،ށް ޖަލުގެ ގާޑުންނާއި ކައިރީގައިވާ ގޮޅިތަކުގައި ތިބޭ ގައިދީންނާ
މުޢާމަލާތްކުރެވެއެވެ.
އިދާރީ ހިންގުން: އަނިޔާކުރުމުގެ އިތުބާރުކުރެވޭ ރިޕޯޓުތަކާ ގުޅިގެން ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން މައްސަލަތައް ތަޙްޤީގްކުރަމުން
ދިޔަނަމަވެ،ސް ނަންގަވަމެންޓަލް އޯގަނައިޒޭޝަންސް (އެންޖީއޯ) ތަކުން ރިޕޯޓުކުރާ ގޮތުގައި މިފަދަ ތަޙްޤީގުތައް ދިގުލައިގެން
ދިޔުމުގެ ސަބަބުންނާ،އި ގިނަ ފަހަރު މިފަދަ މައްސަލަތައް ސާބިތުކުރެވިފައިނުވާތީ މިފަދަ އަމަލުތައް ކޮށްފައިވާކަމަށް
ތުހުމަތުކުރެވޭ އޮފިސަރުންގެ މައްޗަށް އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތައް އެޅިފައިނުވެއެވެ.
މިނިވަން މޮނިޓަރިންގ: އެޗްއާރުސީއެމާއި ނޭޝަނަލް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން (އެންއައިސީ) އިން ޖަލުތަކަށް ޒިޔާރަތް ކުރުމުގެ
ހުއްދަސަރުކާރުން އާންމުކޮށް ދީފައިވީނަމަވެސް، ގައިދީންނާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ކުރީ،ން އެޗްއާރުސީއެމާއި އެންއައިސީގެ ފަރާތުން
ޒިޔާރާތްކުރާ މަންދޫބުންގެ ނަންތައް ހިމެނޭ ތަފްސީލީ ސިޓީއެއް ހުށަހަޅަން ޖެހެއެވެ. އެޗްއާރްސީއެމުން މަޢުލޫމާތުދީފައިވާ
ގޮތުގަ،އި މި ހުއްދައިގެ ދަށުން ޖަލަށްވަނުމަށްފަ،ހު އެ ފެސިލިޓީގެ ތެރޭގައިވާ ހުރިހާ ތަނަކަށް ވަނުމުގެ ހުއްދަމި މަންދޫބުންނަށް
ދެވިފައިވެއެވެ. އެޗްއާރްސީއެމުން ވަނީ ޖަލުތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ސަރުކާރަށް ލަފާ
ދީފައެވެ . އިންޓަނޭޝަނަލް ކޮމިޓީ އޮފް ދަ ރެޑްކްރޮސް، ދަ ރެޑް ކްރެސެންޓު އަދި އެހެނިހެން ބަ އި ނަލް އަ ޤު ވާމީ އެސެސްމަންޓް
ޓީމުތަކަށް ޖަލަށް ޒިޔާރަތްކުރުމުގެ ހުއްދަސަރުކާރުން އާންމުކޮށް ދީފައިވެއެވެ.
ހައްލުކުރެވިފައިވާ ކަންކަން: މިދިޔަ ޖަނަވަރީ މަހު ، އެމްސީއެސް އިން ވަނީ އައްސޭރީ ޖަލުގެ ތެރޭގައި ކުޑަކުދިން ބޭތިއްބުމަށް
" "
ޙާއްސަކޮށްފައިވާ ރާއްޖޭގެ ފުރަތަމަ ފެސިލިޓީ ޖުވެނައިލް ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރު ހުޅުވާފައެވެ. މި ސެންޓަރު ހުންނަނީ
ބޮޑެތި މީހުން ބަންދުކޮށްފައިވާ ޔުނިޓުތަ ކާ ވަކިންނެވެ . އަދި މި ސެންޓަރުގައި ހިމެނެނީ ކޮންމެ ގޮޅިއެއްގައި ދެ ކުދީން ބެހެއްޓޭ
ގޮތަށް އިންތިޒާމްކޮށްފައިވާ ޖުމްލަ 8 ގޮޅިއެވެ. މި ސެންޓަރު ފަރުމާކޮށްފައިވަނީ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކުރެވިފައިވާ
ކުދިންނާއި ކުށް ސާބިތުވެފައިވާ ކުދިން ބެހެއްޓޭގޮތަށެވެ. އޮގަސްޓު މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް މި ސެންޓަރުގައި ތިން ޖުވެނައިލް
ޑިޓެއިނީސް ބެހެއްޓިފައިވެއެވެ. މީގެ ތެރެއިން އެއް ކުއްޖަކީ ޝަރީޢާތް ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައިވާ ކުއްޖެކެވެ.
7

ރ. ސަބަބަކާ ނުލައި ހައްޔަރުކުރުމާއި ބަންދު ކުރުން
ޤާނޫނު އަސާސީއާއި ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ސަބަބަކާ ނުލައި މީހުން ހައްޔަރުކޮށް ބަންދުކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. އަދި އެމީހެއްގެ
ހައްޔަރު ނުވަތަ ބަންދުގައި ހުންނަހުރުމަކީ ޤާނޫނީގޮތުން ހުއްދަކޮށްފައިވާ ބަންދެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ
ޙައްޤަކީ ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤެކެވެ. މިފަދަކަންތައްތަކުގައި އާންމުގޮތެއްގައި ސަރުކާރުން އަމަލުކުރަނީ ޤާނޫނާ
އެއްގޮތަށެވެ.
ހައްޔަރުކުރުމުގެ އިޖުރާޢާތްތަކާއި ބަންދުވައިގާ މީހުންނާމެދު އަމަލުކުރާނެގޮތް
ޤާނޫނު ޢަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި މީހެއް ހައްޔަރުކުރެވޭ،ނީ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ކުށެއްކުރާ
މަންޒަރު ހައްޔަރުކުރާ އޮފިސަރަށް ފެނިފައިވާ،ތީ ނުވަތަ މީހެއް ކުށެއްކޮށްފައިވާ ކަމުގެ އެކަށީގެންވާ ހެކި ހުރެގެން ނުވަތަ
ހައްޔަރުކުރުމަށް ކޯޓަކުން ނެރެފައިވާ ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުންނެވެ. އަދި ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން މީހެއް ކުށެއް ކުރުމަށް އުޅޭނަ،މަ
ނުވަނަ ކުށެއްކުރަމުންދާނަމަ ނުވަތަ ކުށެއްކޮށްފިނަ،މަ ނުވަތަ ޖިނާއީ ބޮޑު ކުށަކާ ގުޅޭ ހެކި ނަތްތާލަން އުޅޭ ކަމުގެ
ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާނަ،މަ އެމީހެއް ހައްޔަރުކުރުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން
އާންމުގޮތެއްގައި ހައްޔަރު ކުރުމުގެ އިޖުރާއާތްތައް ފުރިހަމަކުރެއެވެ. ޓެރަރިޒަމް މަނާކުރުމުގެ ގާނޫނު (އޭޓީއޭ) ގެ ދަށުން ،
ވަގުތުން ވަގުތައް ފިޔަވަޅު ނާޅައިފިކަމުގައިވާނަމަ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލެއް ހިންގަފާނެކަމަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކާއެކު
ޤަބޫލުކުރެވޭނަ،މަ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލެއް ކުރަންއުޅޭ ކަމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުން ކޯޓު އަމުރަކާ ނުލައި ހައްޔަރުކުރުމުގެ ބާރު
ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މިފަދަ ހާލާތްތަކުގަ،އި ބަންދާ ގުޅޭ ގޮތުން ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި 48 ގަޑި އިރުގެ ތެރޭގައި
ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ކޯޓަށް ހާޟިރުކުރަންޖެހޭނެއެވެ. މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކާއި ދިފާއީ ވަކީލުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާ ގޮތުގަ،އި މި
" "
މާއްދާ ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން ހުއްޓުވުމަށްޓަކަ،އި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތައް ގެ މާނަ
ކަޑަނއަޅިގެން ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަޔާންކުރުމަކީ މު ހި އްމު ކަމެކެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހައްޔަރުކުރާ މީހާ ހައްޔަރު ކުރި ސަބަބު
ވަގުތުން އަގަނބަހުން އަ ންގަ ،އި ހައްޔަރުކުރާތާ ބާރަ ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ހައްޔަރުކުރެވުނު ސަބަބު ލިޔުމުން ތުހުމަތުކުރެވޭ
ފަރާތަށް އަންގަންވާނެއެވެ.
ހައްޔަރުކުރުމަށްފަ،ހު 36 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ކަފާލާތުގެ ދަށުން ބަންދުންދޫކުރުމާ ގުޅިގެން ގޮތެއް ނިންމަން އެދުމުގެ ޙައްޤު
ހައްޔަރުކުރާ މީހާއަށް ލިބިގެންވިކަމުގައިވީނަމަވެ،ސް ވަކީލުން ރިޕޯޓުކުރާ ގޮތުގަ،އި ކަފާލާތާ ގުޅިގެން ކޯޓުތަކުން ގޮތް ނިންމަނީ
8

ވަރަށް މަދު ފަހަރެއްގައެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ހަނުހުރުމުގެ ޙައް ޤު ލިބިގެންވާކަމާ،އި ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހާ ފުލުހުންނަށްދޭ
ބަޔާންތަކަކީ ކޯޓުތަކުގައި ހެއްކެއްގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރެވޭނެ އެއްޗެއްކަން ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހާއަށް ބުނެދިނުމަކީ ޤާނޫނު
ލާޒިމުކުރާކަމެކެވެ. އަދި ހައްޔަރުކުރާ މީހުންނަށް ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ލިބިދިނުމުގެ ޙައްޤުވެސް ޤާނޫނުގެ ދަށުން
ލިބިދީފައިވެއެވެ. އަދި ޖިނާއީ ބޮޑެތި ކުށްތަކުގެ ތެރެއިން ކުށެއް ކޮށްފައިވާ ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވިގެން ހައްޔަރުކުރާ މީހުންގެ
ތެރެއިން ވަކީލެއް ހަމަޖެއްސުމުގެ މާލީ ތަނަވަސްކަން ނެތް މީހުންނަ،ށް ކޯޓުގެ ފަރާތުން ވަކީލެއް ހަމަޖައްސައިދޭން ޖެހޭނެއެވެ.
ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހާގެ ވަކީލަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބަކާ ނުލަ،އި 12 ގަޑިއިރު ތެރޭފައި
ހާޟިރުނުވެވިއްޖެނަ،މަ ވަކީލާނުލައި ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާއާ ސުވާލުކުރުމުގެ ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. ހައްޔަރުކުރާމީހާ
ހައްޔަތުރކުރާތާ 24 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގަ،އި އާންމުކޮށް އޭނާގެ އާއިލާއަށް އެކަން ފުލުހުން އަންގައެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން
ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ހައްޔަރުކުރާ ސަބަބާ ގުޅިގެން އާއިލާއަށް މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމަކީ ފުލުހުންގެ ޒިންމާއެއް ނޫނެވެ .
އެހެންނަމަވެ،ސް ހައްޔަރުކުރެވިފައިވަނީ އުމުރުން އަށާރަ އަހަރު ނުފުރޭ ކުޑަ ކުއްޖެއްނަ،މަ އެ ކުއްޖާ ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ
ސަބަ،ބު ހައްޔަރުކުރެވޭތާ ހަތަރު ގަޑިއިރު ތެރޭގައި އެކުއްޖާގެ ބެލެނިވެރިޔާއަށް އަންގަންވާނެއެވެ. އޭޓީއޭ ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން
މިޤާނޫނުގެ ދަށުން ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ މީހެއްގެ ވަކީލާ އެކު ވަކީން ބައްދަލުވުމުގެ ފުރުޞަތު ހަތް ދުވަސް ވަންދެން ހިފެހެއްޓުމުގެ
ބާރު ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. މި ގޮތަށް ޢަމަލު ކުރެވޭ،ނީ ތުހުމަރުކުރެވޭ މީހާ ވަކީން ވަކީލާ ބައްދަލުކޮށްފިކަމުގައިވާނަމަ
ހެކި ނައްތާލު،ން ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލެއް ކުރު،ން މީހަކަށް ޖިސްމާނީ އަނިޔާއެއް ކުރުން ނުވަތަ ޓެރަރިޒަމްގެ އަމަލަކާ ގުޅިގެން
ހޯދާފައިވާ މުދަލެއް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނައުމަށް އަސަރުކޮށްފާނެކަމަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ޤަބޫލުކުރެވޭ
ހާލާތްތަކުގައެވެ.
މައްސަލައެއް ތަޙްޤީގްކުރުމަށްޓަކައި މީހެއް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަކީ ޤާނޫނުން ހުއްދަކުރާކަމެކެވެ. ތަޙްޤީގަށް ބަންދުގައި ބަހައްޓާ
މީހާއާ ފުލުހުންސުވާލުކުރުމުގެ ކުރިން ، އެއް ފޯނުކޯލުގެ ފުރުސަތު ދެވޭނެއެވެ. ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހަކު ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށްފަހު،
24 ގަޑިއިރު ތެރޭގައި އެމީހާ އިތުރަށް ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމަށްޓަކައި ހައްޔަރުކުރި އޮފިސަރަކު ކޯޓަށް އެކަށީގެންވާ ހެކި
ހުށަހަޅަން ޖެހެއެވެ. ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮ،ށް މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީގްކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އެކަށީގެންވާ ހެކި
ލިބިފައިވާކަން ކަޑަނއެޅުމުގެ ބާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިފައިވެއެވެ. ހައްޔަރުކުރާތާ 24 ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި
ފުލުހުންގެ ފަރާތުން އެކަށީގެންވާ ހެކި ހުށަހެޅިފައިނުވާނަ،މަ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ބަންދުން ދޫކުރެވޭނެއެވެ. ހައްޔަރުކުރާ
އޮފިސަރެއްގެ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެ،ން ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމުގެ ބާރު ފަޑިނޔާރުންނަޤށ ލިބިގެންވާ
އިރު ، މި ނިންމުން ނިންމުމުގަ،އި ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާގެ ކުށުގެ ރިކޯޑާ،އި މައްސަލައިގެ ތަޙްޤީގް ކުރިއަށް ގޮސްފައިވާ
މިންވަރާ،އި ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށުގެ ބާވާތާއި އަދި ބަންދުން ދޫކޮށްފިނަމަ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާގެ ފަރާތުން މުޖުތަމައުއަށް
9

ނުރައްކާ ކުރިމަތިވާ މިންވަރަށް ފަޑިނޔާރުން ރިޢާޔާތްކުރަންޖެހެއެވެ. ދިފާއީ ވަކީލުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާ ގޮތުގަ،އި ބަންދުންގައި
ބެހެއްޓުމާ މެދު ގޮތެއް ނިންމެވުމުގަ،އި ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ބަންދުން ދޫކޮށްފިނަމަ މުޖުތަމައުއަށް ނުރައްކަލެއް
ކުރިމަތިވެދާނެކަމަށް ފުލުހުން ބުނާ ބުނުމުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔާތްކުރައް،ވާ ތުހުމަތުކުރެވޭ ނުރައްކަލުގެ ބާވާތް ބެއްލެވުމަކާއި ނުލަ އި
ފަޑިނޔާރުން ކޯޓު އަމުރު ނެރުއްވައެވެ. މީގެ އިތުރު،ން ފަޑިނޔާރުން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން ހުށަހަޅާ ސިއްރު
އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ދިގު މުއްދަތަށް ބަންދު ދަމަހައްޓަވައެވެ. މިފަދަ އިންޓެލިޖެންސް ރިޕޯޓު ތަކަކީ
ދިފާއަށް ނުވަތަ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާއަށް ހާމަކުރާ ރިޕޯޓުތަކެއްނޫނެވެ.
ޕްރީޓްރަޔަލްޑިޓެންޝަން: އެމްސީއެސް އިން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި އޮގަސްޓް މަހުގެ ނިޔަލަށް 307 މީހެއް ޝަރީޢަތްފެށުމުގެ
ކުރިން އަދި ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން އެ ސަވިރސްގެ ފެސިލިޓީތަކުގައި ބަންދު ކުރެވިފައިވެއެވެ. މިއީ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ
އޮގަސްޓު މަހު ގެ ނިޔަލަށް ރިޕޯޓު ކުރެވިފައިވާ އަދަދާ އެއް އަދަދެކެވެ. މީގެ ތެރެއި،ން 205 މީހު،ން އެއް އަހަރުވަންދެން
ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައި ބެހެއްޓިފައިވެއެވެ. އަ،ދި ބައެއް މީހުން އަހަރުތަކެއްވަންދެން މައްސަލަ ނިމިފައިނުވާތީ
ބަންދުގައި ބެހެއްޓިފައިވެއެވެ. ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާ ގޮތުގަ،އި ތުހުމަތުކުރެވޭ ބައެއްމީހުންގެ މައްޗަށް
އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާގައިވާ ޙުކުމުގެ މުއްދަތަށް ވުރެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ޝަރީޢާތްނިމެންދެން ބަންދުގައި ހުންނަ މުއްދަތު އިތުރުވެ
ނުވަތަ އެ މުއްދަތާ އެއްވަރުވެއެވެ. އެމްސީއެސް އަދި އެޗްއާރްސީއެމުން އަންގާ ގޮތުގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިންނާ،އި
ޝަރީޢަތްނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހުންގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ ނުކޮ،ށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުން ބަންދުގައި ގިނަ ދުސްތަކަކަށް
ބެހެއްޓިފައިހުރެއެވެ. ދިފާއީ ވަކީލުން މަޢުލޫމާތުދޭ ގޮތުގަ،އި ޝަރީއަތުގެ ކުރިން ނުވަތަ ޝަރީޢާތް ނިމެންދެން ބަންދުގައި ތިބޭ
މީހުންގެ އަދަދު ގިނަވެފައިވާ އެއް ސަބަ،ކީބ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ އުޞޫލުގައި ހުރި މައްސަލަތަކެވެ. މި އު ޞޫ ލުގެ ދަށުން ،
ޕީޖީއޯގެ އެތެރޭގައި އެކުލަވާލެވިފައިވާ ކޮމިޓީއަކު،ން ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހުންގެ ބަންދާމެދު ފަޑިނޔާރުން
ނިންމަވާފައިވާ ނިންމު،ން ކޮންމެ 30 ދުވަހަކުން މުރާޖަޢާ ކޮށް ، ބަންދުގައި ބަހައްޓާނެ އެކަށީގެންވާ ސަބަބުނެތްކަމުގައިވާނަ،މަ
ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ކޯޓުގައި އެދެން ޖެހޭނެއެވެ. މިގޮތަށް ބަންދުން ދޫކުރުމަށް ޕީޖީއޯގެ ކޮމިޓީއިން ނިންމަނީ
ވަރަށް މަދު ފަހަރެއްގައެވެ. ކޮމެޓީގެ ނިންމުންތަކަ،ކީ އާންމުކޮށް ހާމަކުރެވޭ ނުވަތަ ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުންނާ ހިއްސާ ކުރެވޭ
މަޢުލޫމާތެއްނޫނެވެ.
10

ބ . އިންސާފުވެރި އަދި އާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިގެން ބޭއްވޭ ޝަރީޢާތްތަކަށް ފުރުސަތު ނުދިނުން
ގާނޫނުނުގެ ދަށުން މިނިވަން ޝަރުއީ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށްފައިވާއިރު، ޝަރުޢީ ނިޒާމުގެ މިނިވަންކަމަށް ސަރުކާރުން އާންމުކޮށް
އިހުތިރާމް ކުރެ އެވެ . އެހެންނަމަވެސް، ޝަރުޢީ ނިޒާމުގެ ތެރެއަށް ބޭރުގެ ނުފޫޒު ވަނީ ފޯރާފައެވެ. ޝަރުއީ ދާއިރާގައި ނުފޫޒު
ފޯރުވުމާއި، ބާރުގެ ބޭނުން ނަހަމަ ގޮތުގައި ހިފުމުގެ ތުހުމަތުތައް ޝަރުއީ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށާ،އި
ޕްރޮސެކިއުޓަރުންނާއި އަދި ގާނޫނީ ވަކީލުންގެ މައްޗަށް ކުރެވިފައިވާކަމަށާ،އި މި ފަރާތްތަކަށް ބިރުދެއްކުން ނުވަތަ
ބްރައިބްކުރާކަމަށް ވަކީލުން މަޢުލޫމާތުދެއެވެ. ސަރުކާރުގެ އޮފިޝަލު،ން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެމްބަރުން އަދި ބައިނަލް
އަ ޤު ވާމީ އަދިމަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކުގެ މަންދޫބުން ވަނީ ޝަރުއީ ދާއިރާއަށް އެކި ފަރާތްތަކުން ނުފޫޒުފޯރުވާކަމަށް ތުހުމަތުކޮށްފައެވެ.
އެންޖީއޯތަކާއި ދިފާއީ ވަކީލުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާ ގޮތުގައި އިގިނރޭސި އަދިއަރަބި ބަސް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ނޭގުނމުގެ
ސަބަބު،ން ބައެއް ކޯޓުތަކުގެ މެޖިސްޓްރޭޓުންނަށް ކޮމަން ލޯ ނުވަތަ ޝަރީޢާ ލޯ މާނަކުރުމަށް ދަތިވެއެވެ . ބައެއް ކޯޓުތަކުގަ،އި
ދާއިމީކޮށް ވަޒީފާ ދެވިފައިވާ ފަޑިނޔާރުންގެ ތައުލީމީ ފެންވަރަކީ ހަމައެކަނި ސެޓިފިކޭޓް އިން ޝަރީޢާއެވެ. މި ފަރާތްތަކުން
ލޯ ޑިގްރީ ހާސިލްކޮށްފައިނުވެއެވެ. އެންޖީއޯތަކާއި ދިފާއީ ވަކީލުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާ ގޮތުގަ،އި ޖުޑީޝަލް ސާވިސް
ކޮމިޝަނުން ޤާނޫނާ ޚިލާފު ޢަމަލުތައް ކޮށްފައިވާކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަޑިނޔާރުންގެ މައްސަލަތައް ތަ ޙުޤީގުކުރި ނަމަވެސް،
ބައެއް މައްސަލަތަކުގެ ތަޙްޤީގް ދިގުލައިގެން ގޮސްފައިވެއެވެ. އޭގެ ތެރެއިން ބައެއް ފަޑިނޔާރުންގެ މައްޗަށް މައްސަލަ ތަޙްޤީގް
ކުރަމުން ދިޔަ މުއްދަތުގަ،އި ބެންޗުގައި ދެމިތިބުމަށާއި މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ ފުރުސަތު ދިނުމުން، ކޮމިޝަނުން ލިބިދާނެ
އަދަބެއްގެ ބި ރުވެތިކަމުގައި ބައެއް ބާވަތުގެ ޙުކުމް ނެރުމަށް މަޖުބޫރުކުރުވިދާނެ ކަމުގެ ކަންބޮޑުވުން އެންޖީއޯތަކުން
ފާޅުކޮށްފައިވެއެވެ.
ޝަރީޢަތް ހިންގުން
ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނު ތަކުގެ ދަށުން ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް މިނިވަން އަދި އާންމުކޮށް ހުޅުވިގެން ހިންގޭ ޝަރީޢަތެއްގެ
ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް ޝަރުއީ ދާއިރާއިން މި ޙައްޤުތައް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ތަންފީޒުނުކުރެއެވެ.
ވަކީލުން މަޢުލޫމާތުދެއްވާ ގޮތުގަ،އި ބައެއް މައްސަލަތަކުގައި ކޯޓުގައި ދައްކާ ވާހަކަ ފުރިހަމައަށް ފަހުމް ނުވާ މީހުންނަ،ށް
ކޯޓުގެ ފަރާތުން ހިލޭ ތަރުޖަމާނުން ހަމަޖައްސައިދެއްވާފައި ނުވެއެވެ. ޖިނާއީ ދައުވާ އުފުލިފައިވާ މީހުންނަ،ށް އިސްތިއުނާފު
ކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ.
11

ކޯޓުގައި އަންހެނުންދޭ ހެކިބަހަކީ ފިރިހެނުންދޭ ހެކިބަހާ އެއް ބަރުދަނެއް ލިބިދީފައިވާ ހެކިބަހެކެ ވެ . އެހެންނަމަވެ،ސް ބައެއް
ޤާނޫނުތަކު ގެ ދަށުން ރޭޕްގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލަތަކުގައި މިކަން ތަފާތުވެއެވެ (މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި ދެ ފިރިހެނުންގެ
ހެކިބަސް ނުވަތަ ހަތަރު އަންހެނުންގެ ހެކިބަސް ހުށަހަޅަން ޖެހެއެވެ.) މަދަނީ ޤާނޫނުތަކުގައި ހިމެނިފައިނުވާ ކަންތައްތަކާ
ގުޅިގެން ގޮތްނިންމުމުގައި، ސަރުކާރުން މާނަކުރާގޮތެއްގެ މަތި،ން އިސްލާމީ ޝަރީޢާއަށް ރިޢާޔާތްކުރެވެއެވެ.
ސިޔާސީ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ބަންދުކޮށްފައިވާ މީހުން
ސިޔާސީ ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން އެއްވެސް މީހެއް ބަންދުނުވަތަ ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ ކަމުގެ ރިޕޯޓެއް ކުރެވިފައިނުވެއެވެ.
މަދަނީ ޝަރުޢީ އިޖުރާޢަތްތަކާއި ފަރުވާތައް
އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް އަރައިގަތުމުގެ ސަބަބުން މީހުންނަށް ލިބިފައިވާ ގެއްލުންތަކަ،ށް މަދަނީ ފަރުވާ ހޯދުމަށްޓަކައި ކޯޓުތަކަށް
މައްސަލަހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ފަރުދުންނަށާއި ޖަމިއްޔާތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް ވަކީލުންނާއި އެޗްއާރުސީއެމުން
މަޢުލޫމާތު ދެއްވާ ގޮތުގަ،އި އަނިޔާ ލިބޭ ފަރާތްތަކުން މި ފަދަ މައްސަލަތައް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މިންވަރު ވަރަށް މަދެވެ . މި،އީ
ކޯޓުތަކުން މައްސަލާގައި ސަރުކާރާ އެއްކޮޅަށް މައްސަލަ ނިންމާނެ ކަމަށް ރައްޔިތުންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭތީއެވެ. އިންސާނީ
ޙައްޤުތަކަށް އަރައިގަތުމުގެ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެ،ން ބަދަލު ހޯދުމަށްޓަކަ،އި އެއްވެސް ކޯޓަކަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅިފައިވާކަމެއް
ރިޕޯޓު ކުރެވިފައިނުވެއެވެ. ޖިނާޢީ މައްސަލަތައް ފިޔަވައި އެހެން މައްސަލަތައް ސިވިލް ކޯޓަ ށް ހުށަހެޅޭނެއެވެ. ޝަރުއީ ދާއިރާގެ
ނުރަގަނޅު ނިންމުންތައް އަމިއްލަ ފަރުދުންނަށް ނުވަތަ ޖަމިއްޔާތަކަށް މަތީ މަރުޚަލާ ކޯޓުތަކަށް ނުވަތަ ސަރަހައްދީ އިންސާނީ
ޙައްޤުތަކާ ބެހޭ އިދާރާތަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅޭނެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް އޮކްޓޫބަރު މަހުގެ ނިޔަލަށް މިފަދަ
މައްސަލައެއް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅިފައިވާކަމުގެ ރިޕޯޓެއް ލިބިފައިނުވެއެވެ.
12

ޅ. ޒާ،ތީ އާއި،ލީ ނުވަތަ ގެދޮރާ ގުޅޭ ކަންތައްތަކަށް ނުވަތަ އަމިއްލަ މުޢާމަލާތްތަކަށް، ސަބަބެއް ނެތި ނުވަތަ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް
ނުފޫޒު ފޯރުވުން
ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ސަލާމަތީ ބާރުތަކަށް އަމިއްލަ ރައްޔިތުންގެ އީމެއިލް ނުވަތަ އެހެނިހެން މެސެޖްތައް ކިޔޭނީ ނުވަތަ ފޯނު
ކޯލުތަކުން ދައްކާ ވާހަކަތައް މޮނިޓަރ ކުރެވޭ،ނީ ޖިނާޢީ މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީގަކާ ގުޅިގެން ކޯޓަ ކު ން ނެރެފައިވާ އަމުރެއްގެ
ދަށުންނެވެ. މި ޤާނޫނާ ދެކޮޅަށް ސަރުކާރުން ޢަމަލުކޮށްފައިވާކަން އެގޭނނެފަދަ ރިޕޯޓެއް ލިބިފައިނުވެއެވެ .
ބާބު 2 : މަދަނީ މިނިވަންކަމަށް އިޙްތިރާމް ކުރުން
ހ . ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަން، ނޫސްވެރިންނާއި މީޑިއާތައް ހިމެނޭގޮތަށް
ދީ ނީ ކަންކަމުގައި ފިޔަވައި، ނޫސްވެރިންނާއި މީޑިއާތައް ހިމެނޭ ގޮތަށް ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަކީ ޤާ ނޫނުއަސާ ސީ އިން
ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤެކެވެ. އަ،ދި ސަރުކާރުން ޢާންމުގޮތެއްގައި އެ ޙައްޤަށް އިހުތިރާމް ކުރެއެވެ. ނަމަވެސް އޮންލައިންކޮށް މަރުގެ
އިންޒާރު ދިނުމާއި އިސްލާމް ދީނަށް ފާޑުކިޔާކަމަށް ބެލެވޭ މީހުންނަށް ދޭހަމަލާތަކާ ދެކޮޅަށް ސަރުކާރުން އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު
އެޅި ފައިނުވާ،ތީ ނޫސްވެރިންނާއި އެންޖީއޯތަކުން އިސްލާމްދީނާ ގުޅުންހުރި ކަންކަމުގައި ސެލްފް ސެންސަޝިރޕް
ޕްރެކްޓިސްކުރާކަމަށް މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކުގެ ފަރާތްތަކުން ރިޕޯޓުކުރެއެވެ .
ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަން: ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށު،ން އިސްލާމްދީނުގެ އަސާސްތަކާއި ސަރުކާރުގެ ދީނީ ސިޔާސަތުތަކާ
ޚިލާފަށް ވާހަކަދެއްކުމަކީ މަނާކަމެކެވެ . 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެ ން ބަރު މަހު ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތަށް ގެނެވިފައިވާ އި ޞްލާހާއެކު،
" "
މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިސްލާމް ދީނަށް ފާޑުކިޔުމުގެ ކުށުގެ މާނަ އިތުރަށް ފުޅާކުރެވިފައިވެއެވެ. މި ގޮތު،ން މި އިޞްލާހުގެ
ދަށު،ން މުވާސަލާތީ ވަސީލަތެއް ބޭނުންކޮށްގެން އިސްލާމް ދީނާއި ކީރިތި ޤުރުއާނާއި ރަސޫ ލާ މުޙައްމަދުގެފާނާއި އެކަލޭގެފާނުގެ
ސުންނަތަށް ފާޑުކިޔުމަކީ އިސްލާމްދީނަށް ފާޑުކިޔުމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންކަމެވެ.
ނޭޝަނަލް ބިއު ރޯ އޮފް ކްލެސިފިކޭޝަންގެ ހުއްދަނެ،ތި ލިޓްރަރީ މެޓީރިއަލް ޝާޢިއުކުރުމަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޔޫ،ތް ސްޕޯޓް
އެންޑް ކޮމިއުނިޓީ އެމްޕަވަމެރންޓްގެ އުޞޫލުތަކުގެ ދަށުން މަނާކަމެކެވެ. މި އުޞޫލުގެ ދަށުން ލިޓްރެރީ މެޓީރިއަލް ޝާޢިއުކުރުން
13

މާނަކޮށްފައިވަނީ އިލެކްޓްރޯނިކް ކޮށް ނުވަތަ ޕްރިންޓްކޮށްގެން، އިންޓަނެޓުގައި އާންމުކުރާ ނުވަތަ އެހެނިހެން ގޮތަކަށް
ދައުރުކުރަމުންގެން،ދާ ލިޔުމެއް، ފޮޓޯއެއް ، ނުވަތަ ކުރެހުމެއްގެ ގޮތުގައެވެ.
" "
އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުން އިންތިޒާމްކޮށްގެން ކުރިއަށް ގެންދާ އިންޑިއާ އައުޓް ކެމްޕެއިން މަނާކޮ،ށް އެޕްރީލް މަހު
ނެރުއްވަފާއިވާ ރިޔާސީ ޤަރާރާ ގުޅިގެ،ން މެއި މަހުގެ ތެރޭގައި އެމްނެސްޓީ އިންޓަނޭޝަނަލް އިން ވަނީ ކަންބޮޑުވުން
ފާޅުކޮށްފައެވެ. އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުން މި ކެމްޕެއިން ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބި އިންޑިއާ
އަސްކަރީ އޮފިސަރު،ން ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރުމަށް ގޮވާލަ،އި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އިންޑިއާ ސަރުކާރަށް މާބޮޑަށް
ބަރޯސާވާކަމަށްބުނެ ފާޑުކިޔުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ރިޔާސީ ޤަރާރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާނީ މިފަދަކެމްޕެއިންތަކުގެ ސަބަބުން ޤައުމުގެ
ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވާކަމަށް ޤައުމީ ސަލާމަތާ ބެހޭ ކައުންސިލްއިން ނިންމަވާފައިވާކަމަށެވެ. އެޕްރީލްމަހުން ފެށިގެ،ން
ސެޕްޓެންބަރުމަހުގެ ނިޔަލަށް މި ރިޔާސީ ޤަރާ ރު ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކަ،އި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސްސަވިރސްއިން ދަނީ ފިޔަވަޅުތަކެއް
" "
އަޅަމުންނެވެ. މީގެ ތެރޭގައި އިންޑިއާ އައުޓް ބެނާތައް ނެގުމަށްޓަކަ،އި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުގެ ގެ ތަކަށް ވަނުން ހިމެނެއެވެ.
ޤާ ނޫނީ ވަކީލުންނާއި އިންސާނީ ޙަ އް ޤުތަކަށް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުންދެކޭގޮތުގަ،އި މި ކެމްޕޭނަކީ ޚި ޔާލު ފާޅުކުރުމުގެ
މިނިވަންކަމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޢަމަލަކަށްވާތީއާ،އި ކުއްލި ނުރައްކަލުގެ ހާލަތުގައިވެސް ޚި ޔާލު ފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަށް
ހުރަސް އެޅުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީން މަނާކޮށްފައިވާކަމަށްވާތީ، މި ރިޔާސީ ޤަރާރަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ނެރުއްވާފައިވާ ޤަރާރެކެވެ.
އަނިޔާކުރުމާއި ފުރައްސާރަކުރުން: 2021 ވަނަ އަހަރުގެ އޮގަސްޓުމަހުގެ ތެރޭ ގަ އި މޯލްޑިވްސް ޖާނަލިސްޓް އެސޯސިއޭޝަން
(އެމްޖޭއޭ) އިން ނޫސްވެރިންނާ ގުޅޭގޮތުން ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާ ތްރެޓް ޕާސެޕްޝަން ސާވޭއެއް ވަނީ އާންމުކޮށްފައެވެ.
މިސާވޭގައި ބައިވެރިވި ނޫސްވެރިންގެ ތެރެއިން 54 އިންސައްތަ ނޫސްވެރިންވަ،ނީ އެ ފަރާތްތަކަށް މަރުގެ އިންޒާރުތަކާއި
އަނިޔާ ކުރާނެކަމުގެ އިންޒާރުތައް ލިބިފައިވާކަމަށް ރިޕޯޓުކޮށްފައެވެ. އޭޕްރީލް މަހު ހިއުމަން ރައިޓްސް ވޮޗުން ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާ
ގޮތުގައި ވޭތިވެދިޔަ އަހަރުތަކުގައި ނޫސްވެރިންނަށް ލިބިފައިވާ އަނިޔާއާއި އިންޒާރުދިނުމުގެ އަމަލުތަކާ ގުޅިގެން އަދުލު އިންސާފު
ޤާއުމްކުރުމަށްޓަކައި އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތައް އެޅިފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަށްވަނީ ވަރަށް ބޮޑެތި
ނޭދެވޭ އަސަރުތަކެއްކޮށްފައެވެ. މެއި މަހުގެ 18 ވަނަދުވަހު ކުރިއަށްގެންގޮސްފައިވާ އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުގެ މުޒާހަރާ
ކަވަރ ކުރަމުންދިޔަ ނޫސްވެރިންނަށާއި މީޑިއާގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަކަ،ށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްގެ
އޮފިސަރެއްކަމުގައިވާ ސާލިހުގެ ފަރާތުން އިންޒާރާއި ފުރައްސާރައާ ކުރިމަތިވެފައިވާކަމަށް އެމްޖޭއޭ، މޯލްޑިވްސް މީޑިއާ
ކައުންސިލް އަދި އިންޓަނޭޝަނަލް ފެޑެރޭޝަން އޮފް ޖާނަލިސްޓުން ވަނީ ރިޕޯޓުކޮށްފައެވެ . ޖޫންމަހުގެ 23 ވަނަ ދުވަހު
ބާއްވާފައިވާ އިދިކޮޅު ފަރާތްތަކު މުޒާހަރާއެއްގަ،އި ކާކުކަން އެގިނފައިނުވާ މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްގެ އޮފިސަރެއްވަނީ
14

ވީޑިއޯ ޖާނަލިސްޓެގެ މޫނަށް ޕެޕާރ ސްޕްރޭ ޖަހާފައެވެ. ސެޕްޓެންބަރު މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް މި ދެ މައްސަލާގައި ހިމެނޭ
އޮފިސަރުންނާ މެދު ފިޔަވަޅެއް އަޅާފައިވާކަމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން ހާމަކޮށްފައިނުވެއެވެ.
މި މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވިކަމުގައިވީނަމަވެ،ސް މިނިވަން މީޑި އާ ތައް ހަރަކާތްތެރިވެ، ތަފާތު ޚިޔާލުތައް ފާޅުކުރަމުން
ގެންގޮސްފައިވެއެވެ. ސަރުކާރަށް ފާޑުކިޔުމާއި އިޖުތިމާއީ މައްސަލަތަކާ ގުޅޭ ބަހުސްތައް އާންމުވި ނަމަވެސް އިސްލާމީ
އަސާސްތަކާއި ދީނާ މެދުސަރުކާރުން ގެންގުއްވާ ސިޔާސަތުތަކާ މެދު އެއްވެސް މީޑިއާއަކުން ސުވާލު އުފައްދާފައެއް ނުވެއެވެ.
ނޫސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާގޮތުގައި މީޑިއާތަކުން އިސްލާމްދީނާ ގުޅުން ހުރި
ކަންކަމުގައި ސެލްފްސެންސަޝިރޕް ޕްރެކްޓިސްކުރަނީ އެ މީޑިއާތަކަކީ އިސްލާމް ދީނާ ޚިލާފު މީޑިއާތަކެއްގޮތުގައި ލޭބަލްކޮށް
މީޑިއާތަކަށް ފުރައްސާރަކޮށްފާނެ ކަމުގެ ބިރު އޮތުމުންނެވެ. ސަރުކާރާ ގުޅޭ ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަތައް ރިޕޯޓުކުރުމާ ގުޅޭގޮތު،ން
ސަރުކާރުގެ އޮފިޝަލުންނާއި ސިޔާސީ އެޕޮއިންޓީސްގެ ފަރާތުން ނޫސްވެރިންނަށް ބިރުދެއްކުމާއި ޕްރެޝަރު ކުރުން އިތުރުވެފައިވާ
ކަމަށް އެމްޖޭއޭއިން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ.
މެއި މަހުގެ 29 ވަނަ ދުވަހު "މިހާރު " ނޫހުގެ އޮފީހަށް ބަޔަކު މީހުން ގަދަކަމުން ވަދެ ، އެ ނޫހުގައި ޙަޤީ ގަ ތާ ޚިލާފު ހަބަރެއް
" "
ޝާޢިއުކޮށްފައިވާކަމަށް ތުހުމަތުކޮ،ށް ނޫސްވެރިންނަށް އިންޒާރު ދީފައިވެއެވެ . މިހާރު ގެ ބައެއް ލިޔުންތަކުގައި ދޮގު މަޢުލޫމާތު
" "
ހިމެނޭކަމަށް ބު،ނެ ސޯޝަލް މީޑިއާގައި މިހާރު އަށް ފުރައްސާރަކުރަމުން މި ފަރާތްތަކުން ގެންދިޔައެވެ. މި ސެޕްޓެންބަރު
މަހުގެ ނިޔަލަށް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކު،ން މި ފަރާތްތައް ދެނެވަނެވި ނުވަތަ މި ފަރާތްތަކާ މެދު ފިޔަވަޅެއް އެޅިފައިނުވެއެވެ.
ސަރުކާރު އޮފިޝަލުން ނުވަތަ ހަރުކަށި ފިކުރުތަކަށް ތާއީދުކުރާ ޖަމާޢާތްތަކާ ގުޅުން އޮތްކަމަށް ބެލެ،ވޭ ކާކުކަން ނޭގޭނގޮތަށް
ހަދާފައިވާ ސޯޝަލް މީޑިއާ އެކައުންޓުތަކުން ނޫސްވެރިންނަށް ފުރައްސާރަކުރަމުން ގެންދެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް މި ފަދަ
މައްސަލަތަކުގައި ސީދާގޮތުން ނުވަތަ ނުސީދާ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިވުން އޮތްކަމަށް ޝައްކުކުރެވޭތީއާ،އި
މި ފަދަ އަމަލުތައް ކުރާ މީހުންގެ ފަރާތުން ނޫސްވެރިންނަށް ބަ ދަލު ހިފުމުގެ ގޮތުން އަނިޔާއެއްދީފާނެކަމުގެ ބިރު ހީވެފައިވާތީ
މި ފަދަ މައްސަލަތައް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ހުށަހެޅިފައިވަނީ ވަރަށް މަދުންނެވެ.
އޮންލައިން މީޑިއާ ހިމެނޭ ގޮތަ،ށް ނޫސްވެރިންނާއި އެހެނިހެން މީޑިއާތަކުގެ މެމްބަރުންގެ ކޮންޓެންޓް ހިފެހެއްޓުމާއި
ސެންސަކުރރުން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިމްތިޔާޒުތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ނޫސްވެރިންނަށް މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭ
ވަސީލަތްތައް ހާމަކުރުމަށް މަޖުބޫރު ކުރުވުމުގެ ބާރު ދީފައިވީނަމަވެސް، މި މާއްދާއަކީ އާންމުގޮތެއްގައި ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން
15

ބޭނުން ހިފާ މާއްދާއެއްނޫނެވެ. އަލަށް ތަޞްދީގުކުރެވިފައި،ވާ ހެއްކާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޓެރަރިޒްމްއާއި ޤައުމީ ސަލާމަތާ
ގުޅޭ ކުށްތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ރިޕޯޓުކުރާ ނޫސްވެރިންނަށް އެމަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތައް ހާމަކުރުވުމުގެ ބާރު ލިބިދީފައިވާ
މާއްދާ ބާ ޠިލް ނުވަތަ އިޞްލާޙުކުރުމަށް ރާއްޖޭގެ އަދި ބައިނަލް އަ ޤު ވާމީ އެންޖީއޯތަކުން ޖުލައި މަހު ވަނީ ގޮވާލާފައެވެ . އެ
މާއްދާއަށް އަމަލު ކުރަން ޖެހެނީ ، ހިމަނާފައިވާ މަޢުލޫމާތުގައިވާ ކަންކަމަކީ، ނުހިގުނމަށްވުރެ ބޮޑަށް ހިގަނއިފާނެ ކަމުގެ
ފުރުޞަތު ބޮޑު ކަންތައްތަކެއްކަމަ،ށް ހެއްކާ ބެހޭ މަދަނީ މިންގަޑުނގެ ދަށުން ކޯޓުތަކުން ކަޑަނއަޅުއްވާ ޙާލާތްތަކުގައެވެ.
އެމްނެސްޓީ އިންޓަނޭޝަނަލް، ސެންޓަރ ފޮރ ލޯ އެންޑް ޑިމޮކްރަސީ، ސިވިކަސް، ވޯލްޑް އެލަޔަންސް ފޮރ ސިޓިޒަން
ޕާޓިސިޕޭޝަން، ކޮމިޓީ ޓު ޕްރޮޓެކްޓް ޖާނަލިސްޓްސް، ހިއުމަން ރައިޓްސް ވޮޗް ، އިންޓަނޭރޝަނަލް ފެޑެރޭޝަން އޮފް
ޖާނަލިސްޓްސް، ރިޕޯޓާސް ވިތައުޓް ބޯޑާސް ، އެމްޖޭއޭ، މޯލްޑިވްސް އެޑިޓާސް ގިލްޑް އަދި ޓްރާންސްޕޭރެންސީ މޯލްޑިވްސް
" " " "
ގުޅިގެން ނެރުއްވާފައިވާ ބަޔާނެއްގައިވަނީ ޓެރަރިޒަމް އަދި ޤައުމީ ސަލާމަތަށް އޮތް ނުރައްކާ މި ލަފުޒުތައް ޤާނޫނުގައި
މާނަކޮށްފައިނެތުމުގެ ސަބަބު،ން މި މާއްދާނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދެވޭގޮތަށް ކޯޓުތަކުން މި ލަފުޒުތައް
ފުޅާ ގޮތެއްގައި މާނަކުރުމުގެ ބިރުއޮތްކަމަށެވެ.
މި މާއްދާގެ ސަބަބުން ވިސްލްބްލޯކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ހިމާޔަތަށް ހުރަސް އެޅުމާ،އި ނާޒުކު މަ ޢުލޫމާތު ހާމަކުރުމަށް ހެކިން
ފަސްޖެހުމުގެ ފުރުޞަތު އޮތަ ،ތީ މި ކަމާ ގުޅިގެން ނޫސްވެރިންވަނީ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ. މަޢުލޫމާތުދޭ ފަރާތްތައް
ހާމަކުރުމަށް އަންގާ އަމުރުތަކާ ޚިލާފުވާ ނޫސްވެރިން ތިން މަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލު،ން ޖޫރިމަނާކުރުން ނުވަތަ ޖަލަށްލުމާއެކު
ޖޫރިމަނާކުރުމުގެ އަދަބު ޤާނޫނުގައި ކަޑަނއަޅާފައިވެއެވެ. ޖުލައި މަހުގެ 31 ވަނަ ދުވަހު ރަ ޢީ ސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް
މުޙައްމަދު ޞާ ލިޙުވަނީ ރާއްޖޭގެ ނޫސްވެރިންނާ ބައްދަލުކުރައްވައި ގައުމީ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާވާ ފަދަ ޙާލަތްތައް ސާފުކޮށް
ބަޔާންކުރެވޭ ގޮތަށް ޤާނޫނު އިޞްލާހުކުރެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވާނެކަމަށް ވިދާޅުވެފައެވެ. މި އިޞްލާހުވަނީ
އޮކްޓޫބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައެވެ. އެމްޖޭއޭ އިން މަޢުލޫމާތުދެއްވާފައިވަނީ މި އިޞްލާހުގެ
ސަބަބުން ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާފައިވާ ގިނަ ކަންބޮޑުވުންތަކަށް ހައްލު ލިބުނުކަމުގައިވީނަމަވެ،ސް މި އިޞްލާހުގައި
" "
ޤަ އުމީ ސަލާމަތަށް އޮތް ނުރައްކާ މި ލަފުޒު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް މާނަކޮށްފައި ނުވާ ކަމަށެވެ. ޑޮމެސްޓިކް
ޕަބްލިކޭޝަންތަކަށް ހުރަސްއަޅާފައިވާކަމުގެ ރިޕޯޓު ލިބިފައިނުވެއެވެ. އަދި ބޭރުގެ ލިޔުންތަކާ،އި އޮރިޔާން މަންޒަރު ހިމެނޭ
ނުވަތަ އިސްލާމްދީނުގެ އަޞާސްތަކާ ޚިލާފު ލިޔުންތަކާ،އި ޢާންމުކޮށް އަޅުކަންކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ބައިބަލް ފަދަ ފޮތްތަކާއި
ބުދުފަދަ ތަކެތި އެތެރެކުރުން މަނާކުރުމާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ރިޕޯޓުކުރެވިފައިނުވެއެވެ. ރާއްޖޭގެ ރިސޯޓުތަކަށް ޒިޔާރާތްކުރާ
ފަތުރުވެރިންގެ އަމިއްލަ ބޭނުންތަކަ،ށް ބައިބަލް އަދި އެހެނިހެން ދީނީ ފޮތްތައް އެތެރެކުރުން މަނާކުރެވިފައިނުވެއެވެ.
16

އިންޓަނެރޓްގެ މިނިވަންކަން
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އިންޓަނެރޓް ބޭނުންކުރުމަށް ހުރަސްއަޅައި ނުވަތަ އިންޓަނެރޓްގައި ހިމެނޭ މަޢުލޫމާތުސެންސަކުރރުމަށް
މަސައްކަތްކޮށްފައިނުވެއެވެ. އަދި ސަރުކާރުގެ ފަރާތު،ން އެކަށީގެންވާ ޤާނޫނީ ހުއްދައަކާނުލަ،އި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން
އިންޓަނެރޓް މެދުވެރިކޮށް ހިންގާފައިވާ އޮންލައިން މުއާމަލާތްތައް މޮނިޓާ ކޮށްފައިވާކަމުގެ އިތުބާރު ހުރި ރިޕޯޓެއް މިހާތަނަށް
ލިބިފައިނުވެއެވެ. 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެންބަރު މަހުގަ،އި އިސްލާމް ދީން ފިޔަވައި އެހެން ދީންތައް ފެތުރުމުގެ ނިޔަތުގައި
ދިވެހިންނަށް އަމާޒުކޮށް މަޢުލޫމާތު ހިމަނާފައިވާ ވެބްސައިޓްތަކާއި، ސޯޝަލް މީޑިއާ ޕޭޖްތަކާއި، ޔޫޓިއުބް ޗެނަލްތަކާއި، އަދި
އޮންލައިން އެޕްލިކޭޝަންތަކަށް ވަނުމަށް ހުރަސް އެޅުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިންޓަނެޓުގެ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް
ކްރިމިނަލް ކޯޓުންވަނީ އަމުރެއް ނެރުއްވާފައެވެ. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްގެ އެދުމުގެ މަތި ން މި އަމުރު ނެރުއްވާފައިވަ،ނީ
ކްރިސްޓިއަން ދީން ފެތުރުމުގެ ނިޔަތުގަ،އި ކުޑަކުދިންނަށް އަމާޒުކޮށްގެން ދިވެހި ބަހުން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އިޝްތިހާރުތަކެ އް
ފޭސްބުކް، ޔޫޓިއުބް އަދި ބައެއް ގޭމިން އެޕްލިކޭޝަންތަކުގައި ފެނިފައިވާކަމުގެ ރިޕޯޓުތަކާ ގުޅިގެންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް،
ސެޕްޓެންބަރު މަހު ގެ ނިޔަލަށް މި ވެބްސައިޓްތަކާއި ސޯޝަލް މީޑިއާ ޕްލެޓްފޯމްތަކަށް ވަނުމަށް ހުރަސް އަޅާފައެއްނުވެއެވެ.
ޖަނަވަރީ މަހުން ފެށިގެން ސެޕްޓެމްބަރު މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް އޮންލައިން ކޮންޓެންޓްއާ ގުޅޭ އިތުރު މައްސަލަތަކެއް
ތަޙްޤީގްކޮށްފައިނުވާ ކަމަށް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން މަޢުލޫމާތުދެއްވައެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހޮސްޓްކުރާ ވެބްސައިޓްތަކުގެ އިންޓަނެޓް ކޮންޓެންޓް ރެސްޓްރިކްޝަންތައް ތަންފީޒުކުރުމާ،އި ވެބްސައިޓްތަކުގެ
ޑޮމެސްޓިކް އެކްސެސް ބްލޮކް ކުރުމާ ގުޅޭ ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވަނީ ކޮމިއުނިކޭޝަން އޮތޯރިޓީ
އޮފްމޯލްޑިވްސްއާއެވެ . މިންގަޑުނތަކާ ޚިލާފުވާ ވެބްސައިޓުތައް ހިމެ،ނޭ އާންމުކުރެވިފައިނުވާ ބްލެކް ލިސްޓެއް މި އޮތޯރިޓީއިން
ބަލަހައްޓައެވެ. މި އޮތޯރިޓީގެ ފަރާތުން އިސްނަގައިގެން އިންޓަނެޓްގެ ކޮންޓެންޓް މޮނިޓާ ނުކުރިނަމަވެސް، އިސްލާމް ދީން
ރައްކާތެރިކުރުމާގުޅޭ ޤާނޫނުތަކާ ޚިލާފުވާ ވެބްސައިޓުތަކާ،އި ޕޯނޯގްރަފީ، ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ އަނިޔާ ، ޖިންސީ އަދި ގެވެށި
އަނިޔާ އަދި އެހެނިގެން މަނާކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތައް ހިމެނޭ ވެބްސައިޓުތައް ބްލޮކް ކުރުމަށް މިނިސްޓްރީތަކާއި ސަރުކާރުގެ
އިދާރާތަކުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުންތަކާ ގުޅިގެން މި އޮތޯރިޓީއިން ފިޔަވަޅު އަޅަމުން ގެންދެއެވެ.
އޮންލައިންކޮށް މަރުގެ އިންޒާރު ދިނުމާއި އިސްލާމް ދީނަށް ފާޑުކިޔާ ކަމަށް ބެލެވޭ މީހުންނަށް ދޭހަމަލާތަކާ ދެކޮޅަށްސަރުކާރުން
އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އަޅާފައި ނުވާ ކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓުކުރެއެވެ.
17

ޢިލްމީ މިނިވަންކަމާއި ޘަޤާފީ ޙަރަކާތްތަކަށް ހުރަސްއެޅުން
ދީނާ ގުޅޭގޮތުން ސަރުކާރުން ގެންގުޅުއްވާ ސިޔާސަތާ ޚިލާފަށް ނުވަތަސަރުކާރުން އިސްލާމް ދީނާ ގުޅޭ ކަންތައްތައް މާނަކުރައްވާ
ގޮތާ ޚިލާފަ،ށް ބަޔާން ނެރުމަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން މަނާކަމެކެވެ. މިކަމާ ގުޅިގެ،ން ޢިލްމުވެރިން ސެލްފްސެންސަޝިރޕް ޕްރެކްޓިސް
ކުރައްވާކަމަށް ރިޕޯޓުކުރެވިފައިވެއެވެ. ތައުލީމީ ލިޔުންތަކާ،އި ކަރިކިއުލަމް ވަނީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ސެސްސަކޮރށްފައެވެ.
ސުކޫލުތަކުގައި ކިޔަވައިދެނީ ހަމައެކަނި ސުންނީ މަޒުހަބެވެ.
ށ . ޞުލްހަވެރިކަމާއެކު އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަމާއި ޖަމިއްޔާތަކާއި ޖަމާޢާތްތައް ހެދުމުގެ މިނިވަންކަން
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ޞުލްހަވެރިކަމާއެކު އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަމާއި ޖަމިއްޔާތަކާއި ޖަމާޢާތްތައް ހެދުމުގެ މިނިވަންކަން
ލިބިދީފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް މި މިނިވަންކަންވަނީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހަނިކުރެވިފައެވެ.
ޞުލްހަވެރިކަމާއެކު އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަން
ދައުލަތުގެ ހުއްދަކުރީން ހޯދުމަކާނުލައި ސުލް ޙަވެރިކަމާއެކު އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ލިބިދީފައިވާ
ޙައްޤެކެވެ. ސުލް ޙަވެރިކަމާއެކު އެއްވެ އުޅުމުގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ވެރިކަންކުރާ ރަށުގައި ކަޑަނއެޅިފައިވާ ސަރަހައްދުތަކުގެ
ބޭރުގައި މުޒާހަރާ ކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. މުޒާހަރާ ކުރުމުގެ ކުރިން މުޒާހަރާގެ ބައިވެރިން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިންނާއި
މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްގެ ފަރާތުން ލިޔުމުން ހުއްދަ ހޯދަން ޖެހެއެވެ. މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކުން ވަނީ މިފިޔަވަޅުތަކަކީ
ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚި ލާފު ފިޔަވަޅުތަކެއްކަމަށް ބު،ނެ މިކަން ކުށްވެރި ކޮށްފައެވެ. މި މާއްދާތަކާ ޚިލާފުވުމާ ގުޅިގެ،ން ޖަނަވަރީ
މަހުން ފެށިގެން މިހާތަނަށް ޖުމްލަ 39 އެއްވުމެއް ރޫޅާލާފައިވާކަމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން ވަނީ
މަޢުލޫމާތުދެއްވާފައެވެ. އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި މުޒާހަރާތައް ރޫޅާލުމުގައި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން
ވަނީ މުޒާހަރާގެ ބައިވެރިންނާ ދެކޮޅަށް ޕެޕާ ސްޕްރޭއާއި، ބަހުގެ ހަމަލާތަކާ،އި އަދި އެކަށީގެންނުވާ ވަރަ ށް ބާރުގެ
ބޭނުންކޮށްފައެވެ.
18

ޖަމިއްޔާތަކާއި ޖަމާޢާތްތައް ހެދުމުގެ މިނިވަންކަން
ޖަމިއްޔާތަކާއި ޖަމާޢާތްތައް ހެދުމުގެ މިނިވަންކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤެކެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުންވަނީ މި މިނިވަންކަން ހަނި ކުރެވިފައެވެ. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހުއްދަދެވިފައިވަ،ނީ މަދަނީ ޤާނޫނުތަކާ
އިސްލާމްދީނާ ގުޅޭ ޤާނޫނުތަކާ ޚިލާފުނުވާފަދަ ކްލަބްތަކާ ޖަމިއްޔާތައް އުފެއްދުމަށެވެ.
ޖަމިއްޔާތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި، މަސައްކަތްތަކާއި، ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކާއި އަދި ޖަމިއްޔާ އުފެއްދުމުގެ ބާރުތައް ބަޔާންކުރާ
އެސޯސިއޭޝަންއާ ގުޅޭ ގާނޫނެއް ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާ ލި ޙު ވަނީ މެއި މަހުގެ ތެރޭ ގަ އި ތަޞްދީޤްކުރައްވާފައެވެ.
މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ޖަމިއްޔާތަށް ރަޖިސްޓްރީކޮށް މިގައުމުގައި ހިންގުމުގެ ހުއްދަ ދީފައިވީނަމަވެސް،
މިފަދަ ޖަމިއްޔާތައް ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށްޓަކައި ދިވެހި ޖަމިއްޔާތައް ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށްޓަކައި ހުށަހަޅަންޖެހޭ ލިޔުންތަކަށްވުރެ
ގިނަ ލިޔުންތައް ހުށަހަޅަންޖެހެއެވެ . މި ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި ޖަމިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށް ޖަމިއްޔާގެ މެމްބަރުން
އެއްބަސްވެފައިވާ ގަރާރާ،އި ޖަމިއްޔާގެ ކޮންސްޓިޓިއުޝަންއާ ގުޅޭ ލިޔުންތަކުގެ ކޮޕީ ހުށަހަޅަންޖެހެއެވެ.
ޖަމިއްޔާއެއް ހިންގުމަށް 500،001/- ރުފިޔާ (32،425 $ ޑޮލަރު) ގެ އެހީއެއް ލިބިފައިވާނަ،މަ މި ފައިސާ ބޭނުންކޮށްގެން
ހަރަކާތްތައް ރޭވުމުގެ ކުރި،ން މި އެހީއާ ގުޅޭ މަ ޢުލޫމާތު ރަޖިސްޓްރާ އޮފް އެސޯސިއޭޝަންސްއަށް ހުށަހެޅުމަކީ ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ލާޒިމްކޮށްފައިވާކަމެކެވެ. އަދި ޖަމިއްޔާތަކުން މި އެހީތެރިކަން ހޯދާފައިވާ ގޮތާއި ، އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބުނު ފައިސާގެ
އަދަދާއި، އެހީތެރިކަން ހޯދާ މަޤުޞަދުތައް ހިމެނޭގޮތަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އަހަރީ ރިޕޯޓެއް ރެޖިސްޓްރާއަށް ހުށަހަޅަންޖެހެއެވެ.
ޖަމިއްޔާތަކަކީ ގާނޫނާ ޚި ލާފު އަމަލުތައް ހިންގުމަށް ނުވަތަ ގާނޫނާ ޚި ލާފު މަގްސަދުތައް ހާސިލްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ޖަމިއްޔާއެއް
ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ އެޖަމިއްޔާގެ ހަރަކާތްތައް ހުއްޓުވުމަށް ނުވަތަ ޖަމިއްޔާ އުވާލުމުގެ ކޯޓު އަމުރަކަށް އެދި ރެޖިސްޓްރާއަށް
ނުވަތަ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ހުށަހެޅިދާނެކަމަށް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަ އޮތުމާ ގުޅިގެން އެންޖީއޯތަކުން ވަނީ
ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ. މި ކަންބޮޑުވުންތަކުގެ ތެރޭގައި ޤާ ނޫނާ ޚި ލާފު އަމަލުތަކާއި މަޤުޞަދުތައް މާނަކޮށްފައިނުވާ،ތީ
ކޯޓުތަކުން މި ލަފުޒުތައް ފުޅާކޮށް މާނަކުރުމުގެ ސަބަބުން ޤާނޫނުގެ ބޭނުން ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނަކަން
ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. ނޮވެންބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ވަނީ ފެށިފައެވެ.
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުންސިޔާސީ ޕާޓީތައް ރަޖިސްޓްރީކޮށް ޕާޓީއަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ފައިސާ ލިބޭނީ ، 10،000
މެމްބަރުންނަށްވުރެ ގިނަ މެމްބަރުން އެ ޕާޓީއަކަށް ސޮއިކުރުމުންނެވެ. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޕާޓީއަށް ސޮއިކުރާ ކޮންމެ މެމްބަރެއްގެ
19

އިގިނލީގެ ނިޝާން އެޕްލިކޭޝަން ފޯމާއެކު ހުށަހަޅަންޖެހެއެވެ. މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކުން ދަނީ މި ޤާނޫނާއި ޤާނޫނަށް ގެނެވިފައިވާ
އިޞްލާހުގެ ދަށު،ން ސިޔާސީ ޕާޓީތައް އުފައްދައި ޕާޓީތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤަށް ހުރަސް
އެޅިފައިވާކަމަށް ބުނެ މިކަމާމެދު ކަންބޮޑުވުން ހާމަކުރަމުންނެވެ.
ނ . ދީނީ މިނިވަންކަން
" "
ޑިޕާޓްމެންޓް އޮފްސްޓޭޓުން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އިންޓަނޭރޝަނަލް ރިލީޖަސް ފްރީޑަމް ރިޕޯޓު ބައްލަވާށެވެ.
/https://www.state.gov/religiousfreedomreport
ރ . ދަތުރުފަތުރު ކުރުމާއި ޤައުމު ދޫކޮށް ދިއުމުގެ މިނިވަންކަން
އެތެރޭގެ ދަތުރުފަތުރުކުރުމާއި، ބޭރު ދަތުރުފަތުރުކުރުމާއި، ހިޖުރަކުރުމާއި، އަބުނރާ ގައުމަށް އައުމުގެ މިނިވަންކަމަކީ ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ލިބިދީފައިވާ ހައްޤެކެވެ. އަދި ޢާންމުގޮތެއްގަ،އި ސަރުކާރުން މި ހައްޤުތަކަށް އިހްތިރާމްކުރެއެވެ. ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި
ހައްޔަރުކޮށްފައިވާ ބިދޭސީންގެ މައްސަލަތައް ނިމެންދެން، އެ މީހުން މޮނިޓާ ކުރުމުގެ ޒިންމާއާ ހަވާލުވާނެ ދިވެހި ރައްޔިތެއް
ނެތްކަމުގައިވާނަ،މަ މިފަދަ މައްސަލަތައް ނިމެންދެން ތުހުމަތުކުރެވޭ ބިދޭސީން ކަފާލާތުގެ ދަށުން ދޫކޮށްނުލެވޭނެ ކަމަށް 2020
ވަނަ އަހަރު ހައި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމާ ގުޅިގެން އެންޖީއޯތަކުން ދަނީ ކަންބޮޑުވުންފާޅުކުރަމުންނެވެ.
ބ . ރެފިއުޖީން ހިމާޔާތްކުރުން
އެސައިލަމް ނުވަތަ ހިމާޔަތްދިނުން : އެސައިލަމް ނުވަތަ ހިމާޔާތްދިނުމަނީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަޑަނއެޅިފައިވާ ކަމެއްނޫނެވެ. އަދި
ރެފިއުޖީންނަށް ހިމާޔަތް ދެވޭނެ ނިޒާމެއް ސަރުކާރުން ޤާއިމުކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ.
ބާބު 3 : ސިޔާސީ މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުމުގެ މިނިވަންކަން
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ސިއްރު ވޯޓަކުން ބާއްވާ މިނިވަން އިންސާފުވެރި އިންތިޚާބަކުން ވެރިކަންކުރާނެ ރައީސެއް އިޚްތިޔާރު
ކުރުމުގެ މިނިވަންކަން އެންމެހާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބިދީފައިވެއެވެ.
20

އިންތިޚާބުތަކާ ސިޔާސީ މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވުން
އެންމެ ފަހުގެ އިންތިޚާބު: ޓްރާންސްޕޭރެންސީ މޯލްޑިވްސް އާއި އިންތިޚާބުގައި ބައިވެރިވި ބައިނަލްއަގްވާމީ އޮބްޒާވަރުން
މަޢުލޫމާތުދެއްވާފައިވާ ގޮތުގައި 2020 ވަނަ އަހަރު ބޭއްވި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިންތިޚާ ބަ ކީ ވަރަށް ރަގަނޅަށް
އިންތިޒާމްކޮށްގެން ބޭއްވުނު ދެފުށް ފެންނަ އިންތިޚާބެކެވެ . ޖުމްލަގޮތެއްގައި އިންތިޚާބަކީ ވަރަށް ރަގަނޅަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު
އިންތިޚާބެއް ކަމަށް އެފަރާތްތަކުން ބެލި ނަމަވެސް، ޓްރާންސްޕޭރެންސީ މޯލްޑިވްސްއިން ވަނީ ވޯޓު ގަނެފައިވާކަމަށް
ތުހުމަތުކުރެވޭ ރިޕޯޓްތަކާއި، ސިޔާސީ ޕާޓީތައް ފައިނޭންސް ކުރެވިފައިވާ ގޮތާބެހޭ ދެފުށް ފެންނަ ނިޒާމެއް ނެތުމާ،އި ދައުލަތުގެ
ވަސީލަތްތައް ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމާއި އަދި އިންތިޚާބީ މަރުހަލާގައި ހަމަހަމަކަމާއެކު އަންހެނުން ބައިވެރިވުމުގައި
ހުރަސްތަކެއް ހުރިކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ.
ސިޔާސީ ޕާޓީތަކާއި ސިޔާސީ ހަރަތާކްތަކުގައި ބައިވެރިވުން: ޖަނަވަރީ މަހު ޓްރާންސްޕޭރެންސީ މޯލްޑިވްސް އިން ވަނީ ދައުލަތުގެ
ވަސީލަތްތައް ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން ހުއްޓުވައި، އިންތިޚާ ބީ ގާނޫނީ އޮނިގަޑުނ ހަރުދަނާކޮށް މި އޮނިގަޑުނގައި
ދައުލަތުގެ ވަސީލަތްތައް ނަހަމަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުން މަނާކުރުން ހިމެނުމަށާ،އި މި އޮނިގަޑުނ ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި ތަންފީޒު
ކުރުމަށްޓަކައި މި ވަސީލާތްތައް ބޭނުންކުރުމަށް ސަރުކާރަށް ގޮވާލާފައެވެ. މި ގޮތަށް ގޮވާލާފައި ވަނީ ފެބުރުއަރީ މަހު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ބައި އިލެކްޝަނެއް ބޭއްވުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ޝަވިޔަނި އަތޮޅު ކޮމަންޑޫގަ،އި ކުރިން ބަޖެޓްގައި ހިމެނިފައިނުވާ ބިން
ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫއެއް ސަރުކާރުން އިއުލާނު ކުރުމާ ގުޅިގެންނެވެ. ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމައް ޞާ ލި ޙް މިކަން އިއުލާނު
ކުރެއްވީ، ވެރިކަން ކުރާ ޕާޓީގެ ބައި އިލެކްޝަން ކެމްޕެއިން އިފްތިތާހު ކުރުމަށް ބޭއްވި އެއްވުމުގައެވެ.
2019 ވަނަ އަހަ،ރު ކުރީގެ ރައީސް އަބްދު اله ޔާމީންގެ މައްޗަށް ރިޝްވަތާއި މަނީ ލޯންޑަރިންގެ ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް
ކަޑަނއަޅަ،އި ކުށުގެ އަދަބެއްގެ ގޮތުން ފަސް އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމަށް ވަނީ ޙުކުމްކުރެވިފައެވެ. ނަމަވެސް
2021 ވަނަ އަހަރު ، އަބްދު الهޔާމީންގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުނުވާކަމަށް ވަނީ ކަޑަނއެޅިފައެވެ. ޑިސެ ން ބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި
އަބްދު اله ޔާމީންގެ މައްޗަށް ދެވަނަ ދަޢުވާއެއްކޮ،ށް ރިޝްވަތު ހިފުމާއި މަނީ ލޯންޑަރިންގެ ކުށް ސާބިތުވެ 11 އަހަރަށް
ޖަލަށްލުމަށް ވަނީ ޙުކުމްކުރެވިފައެވެ. މި ޙުކުމަކީ ސިޔާސީ މަޤްޞަދެއްގައި ކޮށްފައިވާ ހުކުމެއް ކަމަށް ސިޔާސީ އިދިކޮޅު
ފަރާތްތަކުން ތުހުމަތު ކުރި ނަމަވެސް، މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކާއި ބައިނަލްއަގުވާމީ އޮބްޒާވަރުން ދެކޭ ގޮތުގައި އެ ޙުކުމްތަކަކީ
އިތުބާރު ހިފޭ އަދި އެކަށީގެންވާ ޙުކުމްތަކެކެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ޖިނާއީ ކުށެއް ސާބިތުވެ، 12 މަސް ދުވަހަށް ވުރެ
21

ދިގު މުއްދަތެއްގެ ޖަލު ހުކުމެއް އިއްވާފައިވާ ފަރާތަކަށް ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ވާދަނުކުރެވޭނެއެވެ . އަބްދު اله ޔާމީންއަށް ތާއީދު
ކުރާ ފަރާތްތަކުން ބުނާގޮތުގަ،އި އެ ފަރާތްތަކުން އަބްދު اله ޔާމީނަށް އިންތިޚާބުގައި ވާދަނުކުރެވުމާ ދެކޮޅުހަދަމުންދަނީ އަބްދު اله
ޔާމީންގެ ކުށެއްނެތްކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވުމަށްވުރެ ބޮޑަށް ، މިކަމުގެ ސަބަބުން ރައްޔިތުންގެ ސިޔާސީ ތަމްސީލުވުން
ހަނިވެގެންދާނެތީއެވެ .
އަންހެނުންނާއި މައިނޯރިޓީ ގްރޫޕްތަކުގެ މެމްބަރުންގެ ބައިވެރިވުން: ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއް ވެ ސް ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން އަންހެނުންނާއި
މައިނޯރިޓީ ގުރޫޕުތަކުގެ މެމްބަރުން ސިޔާސީ މަރުޚަލާތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް ހުރަހެއްނެތެވެ. އަދި މި ފަރާތްތަކުން ވަނީސިޔާސީ
މަރުޚަލާތަކުގައި ބައިވެރިވެފައެވެ. އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކަށް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކާއި ސިޔާސީ މައިދާނުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ
އަންހެނުންވަ،ނީ ސިޔާސީ ކަންތައްތަކުގައި އަންހެނުން ބައިވެރިކުރުމަށް ސަރުކާރާއި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން ބާރުއަޅާ މިންވަރު
ކުޑަކަން ފާހަގަކުރައްވާފައެވެ.
ބާބު 4 : ކޮރަޕްޝަނާއި، ސަރުކާރުގެ ދެފްުށ ފެންނަ މިންވަރު ކުޑަވުން
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ސަރުކާރުގެ އޮފިޝަލުން ކޮރަޕްޝަންގެ އަމަލުތައް ހިންގުމަކީ ޖިނާޢީ ކުށެއްގެ ގޮތުގައި
ކަޑަނއެޅިފައިވީނަމަވެ،ސް މި ފަދަ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީގްކޮ،ށް ދަޢުވާކުރުމާއި އަދި މި ފަދަ ކުށްކުރާ ފަރާތްތަކަށް އަދަބު
ދިނުމުގައި ސަރުކާރާއި ޝަރުއީ ނިޒާމު ވަނީ މަޑުޖެހިފައެވެ. އޮފިޝަލުން ބައެއް ފަހަރު ކޮރަޕްޝަންގެ އަމަލުތައް ހިންގަނީ،
މިކުށްތަކަށް ކަޑަނއެޅިފައިވާ އަދަބު ލިބިގެން ނުދާނެކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވިގެންނެވެ. ޖަނަވަރީ މަހުން ފެށިގެން ނޮވެންބަރު މަހުގެ
ނިޔަލަ،ށް އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން (އޭސީސީ) އިން ވަނީ ކޮރަޕްޝަންގެ އަމަލު ހިމެނޭކަމުގެ ތުހުމަތުގައި 159
މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީގް ފަށާފައިކަމަށާ،އި މީގެ ތެރެއިން ދެ މައްސަލައެއްގައި ދަޢުވާކުރުމަށް ފޮނުވާފައިވާކަމަށް
މަޢުލޫމާތުދެއްވާފަ އެވެ . ޝަރުއީ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި ކޮރަޕްޝަންގެ އަމަލުތައް ހިގަމުންދާކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވުމުގެ ސަބަބު،ން
ޒިންމާދާރުކަމާއެކު ކޮރަޕްޝަންއާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ބެލުމަށްވަނީ ހުރަސްތަކެއް އެޅިފައެވެ.
ކޮރަޕްޝަން: މާރިޗު މަހުގެ ތެރޭގައި ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާ ލި ޙު ވަނީ 2012 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2018
ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ހިންގާފައިވާ ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަތައް ބެލުމަށް އުފައްދާފައިވާ ޕްރެޒިޑެންޝަލް ކޮމިޝަން އޮން
ކޮރަޕްޝަން އެންޑް އެސެޓް ރިކަވަރީ އުވާލައްވާފައެވެ. އަދި މިހާތަނަށް ނިމިފައިނުވާ މައްސަލަތަކުގެ ތަ ޙްޤީގުތައް ދައުލަތުގެ
ކަމާގުޅުންހުރި އެހެން މުއައްސަސާތަކުން ކުރިއަށް ގެންދަވާނެކަމަށް ރައީސްވަނީ ވިދާޅުވެފައެވެ. މި ކޮމިޝަން އުވާލެއްވުމާ
22

ހަމައަ،ށް ކޮމިޝަނުން ހޯދާފައިވާ ހޯދުންތަކާ ގުޅޭ އާންމު ރިޕޯޓެއް ނެރެފައެއް ނުވެއެވެ. ކޮމިޝަނުން ނިމިފައިނުވާ
މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއި،ން 36 މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީގް ކުރުމާ އޭސީސީން ހަވާލުވެފައިވާކަމަށް ރިޕޯޓު ކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން އެއް މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީގްކުރަމުން ގެންދާކަމަށް ރިޕޯޓު ކޮށްފައިވެއެވެ. މަދަނީ
ޖަމިއްޔާތަކުން ވަނީ ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން އެއްވެސް މައްސަލައެއްގެ ތަޙްޤީގް ނިމިފައިނުވުމުގެ ސަބަބުން، އޭސީސީއާ
މައްސަލަތައް ހަވާލުކުރުމު،ން ކޮރަޕްޝަންއާ ގުޅޭ މައްސަލަތަކުގައި ތަޙްޤީގްކޮށް ދަޢުވާ އުފުލުން އި ތު ރަށް ލަސްވެގެންދާނެތީ
މިކަމާ މެދުކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ.
2021 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެންބަރު މަހުގަ،އި އޭސީސީގައި ތިއްބެވި ފަސް މެމްބަރުން މަޤާމުން ވަކި ކުރުމާމެދު ގޮތެއް
ނިންމުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަޑަނއަޅުއްވާފައިވަނިކޮ،ށް އޭސީސީގައި އެވަގުތު ތިއްބެވި ފަސް މެމްބަރުންވަނީ
އަމިއްލަފުޅަށް އިސްތިއުފާދެއްވާފައެވެ. މެމްބަރުން މަޤާމުން ވަކިކުރުމުގެ ނިންމުން ނިންމުމަށްޓަކައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ އޮޑިޓް
ރިޕޯޓަކީ ތިން އަހަރުގެ ޕީރިއަޑެއް ހިމެނިފައިވާ ރިޕޯޓެއްކަމަށްވާތީ އެންޖީއޯތަކާއި އޮބްޒާވަރުން ވަނީ މި ނިންމުމާ މެދު
ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ. މި ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައިވަނީ އެވަގުތު އޭސީސީގައި ތިއްބެވި މެމްބަރުންގެ ތެރެއިން އެންމެ
ފަހުން މަޤާމާ ހަވާލުވެވަޑައިގެންނެވި މެމްބަރުން އޭސީސީގައި ތިއްބަވާތާ ވެފައިވަނީ އެންމެ ދިހަ މަސްކަމަށްވާތީއާ،އި އަދި
މަޤާމުން ވަކިކުރުމާ ގުޅިގެން މެމްބަރުންނަށް ދިފާއުގައި ވާހަކަދެއްކެވުމުގެ އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު ދެވިފައިނުވާތީއެވެ. އަދި
މެ މްބަރުން މަ ޤާ މުން ވަކިކުރުމާ މެދު ގޮތެއް ނިންމުމުގެ ކުރިން ، މެމްބަރުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންބޮޑުވުންތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ
ފައިސާ ނެތުމާއި ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ އިންވެސްޓިގޭޓަރުން ނެތުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަތައް ހައްލު ކުރުމަށް
ސަރުކާރުން ފިޔަވަޅު އަޅާފައިނުވާ،ތީ މި ކަމާ ގުޅިގެން އެންޖީއޯތަކުން ވަނީ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ. މީގެ އިތުރުން
ޤާނޫނުގައި ދެވިފައިވާ 60 ދުވަހުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އޭސީސީއަށް އައު މެމްބަރުން އައްޔަންކޮށްފައިނުވާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން
ވަނީ މަޢުލޫމާތުދީފައެވެ. އަދި އޭސީސީއަށް މެމްބަރުން އައްޔަންކުރެވިފައިވަނީ މާރިޗު މަހުގައި ކަމު،ންތިން މަސް ދުވަހަށް
ކޮމިޝަނުގެ ލީޑަޝިޕެއް ނެތުމާއި ގުޅިގެން އޭސީސީގެ ރައީސްގެ ހުއްދަ ލިބިގެންނޫނީ ނުކުރެވޭ ބަލައިފާސްކުރުމުގެ
އޮޕަރޭޝަންތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުން ފަދަ މުހިއްމު ތަޙްޤީގާ ގުޅޭ މަސައްކަތްތައް ހުއްޓިފައިވާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން
ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އެންޖީއޯތަކުން ދެކޭގޮތުގައި ހުސްވެފައިވާ މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމުތަކަށް އެކި ފަރާތްތަކުން
ކުރިމަތިލިކަމުގައިވީނަމަވެ،ސް މި މަޤާމުތަކަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ތަކުރާރުކޮށް އަލުން އިޢުލާންކުރުމަ،ކީ ސަރުކާރުން
ހިތްހަމަޖެހޭ ވަކި ފަރާތްތަކެއް މަޤާމަށް ކުރިމަތިލުމާ ހަމައަށް މެމްބަރުން އައްޔަންކުރުން ފަސްކޮށްފައިވާކަން ދޭހަވާކަމެކެވެ.
23

5 ވަނަ ބާބު : އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް އަރައިގަތް ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލަތައް ބައިނަލް އަޤްވާމީ އަ ދި އަމިއްލަ
ފަރާތްތަކުން ތަޙްޤީގުކުރުމާމެދުސަރުކާރުން ގެންގުޅުއްވާ ސިޔާދަތު
އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް މަސައްކަތްކުރާ ގައުމީ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ހަރަކާތްތަކަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އާންމުގޮތެއްގައި ހުރަސް
އަޅާފައިނުވެއެވެ. މިފަދަ ޖަމާޢާތްތަކުން ވަނީ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީޤްކޮށް އެ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން
ހޯދިފައިވާ މަޢުލޫމާތުތައް ޝާޢިއުކޮށްފައެވެ. ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ދަނީ މިފަދަ ޖަމާޢާތްތަކަށް އެއްބާރުލުން ދެއްވަ،އި
މި ޖަމާޢާތްތަކުން ފާޅުކުރާ ޚިޔާލުތަކަށް އިސްކަންދެއްވަމުންނެވެ.
ހިއުމަން ރައިޓްސް ޑި ފެންޑަސްރ (އެޗްއާރްޑީ) އާ ދެކޮޅަށް ރެޓްރިބިއުޓް ކުރުން : މެއި މަހު ގެ ތެރޭގައި ދއ . ގެ ސްޕެޝަލް
ރެޕަޓުއާ އޮން ދަ ޕްރޮމޯޝަން އެންޑް ޕްރޮޓެކްޝަން އޮފް ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ފަންޑަމެންޓަލް ފްރީޑަމްސް ވި ތް
ކައުންޓަރިން ޓެރަރިޒަމް ދިވެހިރާއްޖެއަށް ކުރެއްވި 10 ދަވަހުގެ ދަތުރުފުޅުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޝާޢިއުކޮށްފައިވާ އިބްތިދާއީ
ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަ،ނީ 2019 ވަނަ އަ ހަރު ރާއްޖޭގެ އެންޖީއޯއެއްކަމަށްވާ މޯލްޑިވިއަން ޑިމޮކްރަސީ ނެޓްވޯކްގެ ފަރާތުން
ދީނީ ގޮތުން ހައްދުފަހަނައަޅައި ދިއުމުގެ މައްސަލަތަކަށް އަލިއަޅުވާލާ ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓެއް ޝާ ޢިއުކުރުމާ ގުޅިގެން އެ
ޖަމިއްޔާ ބާތިލްކުރުމުގެ ސަބަބުން އެހެން ޖަމިއްޔާތަކަކަށް ވަރަށް ބޮޑެ ތި ނޭދެވޭ އަސަރު ކުރަމުންދާކަމަށެވެ. އެކަމަނާ ވަނީ
، " "
ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމާއި ދީނީ މިނިވަންކަމާ،އި ޖަމިއްޔާ އުފެއްދުމުގެ މިނިވަންކަމާއި އަދި ހައްދުފަހަނައެޅުން
ރެގިއުލޭޓްކުރާ ޤާނޫނުތަކުގެ ސަބަބުން އެޗްއާރްޑީންގެ ހަރަކާތްތެރިވުން ހަނިވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރައްވާފައެވެ. އަދި ޙާއްސަކޮށް
އަންހެން އެޗްއާރްޑީންނަށް ދިމާވާ ގޮންޖެހުންތަކާއި، މި ފަރާތްތަކަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ އަނިޔާގެ އިންޒާރުތައް ހިމެނޭ އޮންލައިން
ފުރައްސާރަ އާމެދު ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ. އެކަމަނާ ވަނީ ޤާނޫނުތަކުގެ އެހީގައި ފުރައްސާރައިގެ އަމަލުތައް ހިންގާ
ފަރާތްތަކާ މެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމަށާއި މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކާއި އެޗްއާރްޑީތަކަށް ލިބިދާނެ ގެއްލުމަކުން ރައްކާތެރިކުރުމަށް، ސަރުކާރުގެ
ފަރާތުން ޒިންމާދާރުކަމާއެކު ކެޑިނނޭޅި މަސައްކަތްކުރެއްވުމަށް ބާރު އަޅުއްވާފައެވެ.
އޭޕްރީލް މަ،ހު އެސޯސިއޭޝަން ފޯ ޑިމޮކްރަސީ އިން ދަ މޯލްޑިވްސް އިން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި މަދަނީ ޖަމިއްޔާގެ
އެކްޓިވިސްޓެއްކަމުގައިވާ އައިމަން ލަތީފުމައުލޫމާތު ހޯދައި ލިބިގަތުމުގެ ހައްޤުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާފަވާއ ފޯމަކާ ގުޅިގެން އައިމަން
ލަތީފަށް މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ފަރާތަކުން އިންޒާރުދީ ބިރު ދެއްކުމުގެ މައްސަލަ ތަޙްޤީގްކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަވިރސްއިން ވަނީ ދެކޮޅުހަދާފައެވެ. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސް އިން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި މި މައްސަލަ ތަޙްޤީގްކުރެވޭ
މިންވަރަށް މައްސަލައާ ގުޅިގެން މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިނުވެއެވެ.
24

ސަރުކާރުގެ ހިއުމަން ރައިޓްސް ބޮޑީސް : އެޗްއާރުސީއެމް އަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ކަޑަނއެޅިފަ އިވާ މިނިވަން
މުއައްސަސާއެކެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީއާ،އި އިސްލާމީ ޤާނޫނުތަކާ،އި ސަރަހައްދީ އަދި ބައިނަލްއަގުވާމީ އިންސާނީ ހައް ޤު ތަކާ ބެހޭ
މުއާ ޙަދާތަކުގެ ދަށުން އިންސާނީ ހައް ޤު ތައް ކުރިއަރުވައި ހިމާޔަތް ކުރުމުގެ ޒިންމާ ހަވާލުކުރެވިފައިވަނީ އެޗްއާރްސީއެމްއާއެވެ.
ނޭޝަނަލް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން (އެންއައިސީ) އަކީ ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާތަކާއި އެ އިދާރާތަކުގެ މުވައްޒަފުންގެ
ފަރާތުން އިންސާނީ ހައް ޤުތަކަށް އަރައިގަތުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީގްކުރުމުގެ ބާރު ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދީފައިވާ
މިނިވަން މުއައްސަސާއެކެވެ. މި މުއައްސަސާއިން ތަޙްޤީގްކުރާ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެ،ން ޖިނާއީ ކުށެއްގެ އަމަލުހިންގާފައިވާކަމަށް
ތުހުމަތުކުރެވޭ މައްސަލަތައް އިތުރަށް ތަޙްޤީގްކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއަށް ހުށަހެޅުމުގެ ބާރު މި މުއައްސަސާއަށް
ލިބިގެންވެއެވެ.
2021 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން އެޗްއާރުސީއެމާއި އެންއައިސީން، ކުރިއަށްވުރެ މިނިވަންކަމާއެކު ހަރަކާތްތެރިވާކަމަށް ހިއުމަން
ރައިޓްސް އެކްޓިވިސްޓުން ވަނީ ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އެޗްއާރްސީއެމުން މަޢުލޫމާތުދެއްވާގޮތުގަ،އި ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން
އާންމުގޮތެއްގައި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގެ ތަޙްޤީގަށް އެއްބާރުލުން ދެމުންގެންދިޔަނަމަވެ،ސް އެޗްއާރްސީއެމުން ދެއްވާ ލަފަޔާ
އެއްގޮތަށް އަމަލު ކުރު ން ލަސް،ވެ ނުވަތަ އެކަމަށް ސަރުކާރުން ފަސްޖެހެއެވެ. އެންއައިސީގެ މެންޑޭޓާ މެދު އާންމުންގެ
ހޭލުންތެރިކަން ނެތުމާއި، ފައިސާގެ ދަތިކަމާއި އަދި ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ފަންނީ މުވައްޒަފުން ނެތުމުގެ މައްސަލަތައް
އެންއައިސީން ވަނީ ރިޕޯޓްކޮށްފައެވެ. އެންއައިސީ އާއި އެޗްއާރްސީއެމުން ވަނީ ތަމްރީންކުރުމާއި ޓެކްނިކަލް އެނަލިސިސް
ހެދުމަށާ،އި މައްސަލަތަކުގައި ހިމެނޭ ފޮރެންސިކް އެނަލިސިސް ހެދުމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއަށް ބަރޯސާވާން
ޖެހިފައިވާ ކަމަށް މަޢުލޫމާތުދީފައެވެ.
ޗައިލްޑް ރައިޓްސް އޮމްބަޑްސްޕާސަންއަކީ ކުޑަކުދިންގެ ހައް ޤު ތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ގާނޫނަށް އަމަލުކުރުމާ ގުޅޭ ކަންތައްތައް
ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ ފަރާތެކެވެ . ނޮވެންބަރު މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް އޮމްބަޑްސްޕާސަންގެ ފަރާތުން އެއްވެސް
ރިޕޯޓެއް ނެރެފައެއް ނުވެއެވެ.
އިންތިގާލީ އިންސާފުގެ އޮފީހަކީ 1953 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2018 ވަނަ އަހަރާ ހަމައަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހިންގާފައިވާ
އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ދެކޮޅު އަމަލުތައް ބެލުމަށްޓަކަ،އި ދެ އަހަރުދުވަހުގެ މެންޑޭޓެއްގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ އޮފީހެކެވެ. މި
އޮފީހަކީ 60 އަހަރުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހިގާނފައިވާ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީގްކުރުމުގެ އެކަށީގެންވާ ތަޖުރިބާ ލިބިފައިވާ
25

އޮފީހަކަށްނުވާ،ތީ މިކަމާމެދު މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކުގެ އޮބްޒާވަރުންވަނީ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ. އަދި ދެ އަހަރު ދުވަހުގެ
ތެރޭގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީގްނުކުރެވޭނެކަމަށް އޮބްޒާވަރުން ވަނީ ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މި
އޮފީހުގެ ފަރާތުން އާންމުކޮށް ހުޅުވާލެވިގެން ބަ އެއް އަޑުއެހުންތައް ވަނީ ހިންގާފައެވެ. މި އަޑުއެހުންތަކުގެ ސަބަބުން އަނިޔާ
ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ޚިޔާލުތައް ފާޅުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދީފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް ސެޕްޓެންބަރު މަހާ ހަމައަ،ށް މި
މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން މިއޮފީހުން ފިޔަވަޅެއް އަޅައި ނުވަތަ އަ ނިޔާ ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ބަދަލު ހޯދައިދެވިފައިނުވާކަމަށް
މަ ދަނީ ޖަމިއްޔާތަކުގެ އޮބްޒާވަރުން ވަނީ ފާހަގަކޮށްފައެވެ.
ބާބު 6 : ތަފާތުކުރުމާއި އިޖްތިމާޢީ އަނިޔާކުރުން
އަންހެނުން
ގެވެށި އަނިޔާއާއި ރޭޕްކުރުން: ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަންހެނުން އަދި ފިރިހެނުން ރޭޕްކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. މިގޮތު،ން އަބިނމީހާ
ނުވަތަ ފިރިމީހާ ރޭޕް ކުރުމަކީވެސް ޤާނޫނީ ކުށެކެވެ. މީގެ އިތުރުން ޖިސްމާނީ، ޖިންސީ ، ބަ ހުގެ ، ނަފްސާނީ އަދިމާލީގޮތުން
ކުރާ އަނިޔާ ހިމެނޭގޮތަ،ށް ގެވެށި އަނިޔާކުރުމަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން މަނާކަމެކެވެ. މީގެ އިތުރުން ފިރިންގެ ފަރާތުން އަބިނން
ގަދަކަމުން މާބަޑުނކުރުވު މާ،އި އަދި އެހެނިހެން އަނިޔާތަކުން ރައްކާތެރިކަން މި ޤާނޫނުން ލިބިދެއެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން
ރައްކާތެރިކަން ފޯރުކޮށްދޭ އެހެނިހެން އަނިޔާތަކުގެ ބޮޑު ލިސްޓެއް ވެސް މި ޤާނޫނުގައި ހިމަނާފައިވެއެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން
ގެވެށި އަނިޔާގެ މައްސަލަތަކުގައި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އަމުރު ނެރުމުގެ ބާރު ކޯޓުތަކަށް ލިބިދީފައިވާއި،ރު މިފަދަ އަމުރުތަކާ
ޚިލާފުވުމަކީ ޤާނޫނުގައި ކަޑަނއަޅާފައިވާ ޖިނާއީ ކުށެކެވެ. ފިރިހަނެއްގެ މައްޗަށް ރޭޕްކުރުމުގެ ކުށް ސާބިތުކުރެވޭނީ ދެ
ފިރިހެނުންގެ ހެކިބަހުން ނުވަތަ ހަތަރު އަންހެނުންގެ ހެކި ބަހުންނެވެ. ކުޑަކުއްޖަކު ރޭޕް ކޮށްފައިވާކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ
މައްސަލަތައް ސާބިތުކުރަން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހެކީގެ މިންވަރު ޤާނޫނުގެ ދަށުން މިއަށްވުރެ ކުޑަވާނެއެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުށް
ސާބިތުވެއްޖެ ނަމަ ، ހަތަރު މަހާ 10 އަހަރާ ދެމެދުގެ މުއްދަތަކަށް ދަޢުވާލިބޭ މީހާ ޖަލަށްލެވޭނެއެވެ. މި އަދަބު ކަޑަނއެޅުމުގައި
އަނިޔާ ލިބުނު މީހާގެ އުމުރުފަދަ ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔާތްކުރެވޭނެއެވެ.
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ޤާނޫނު އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ތަންފީޒުކުރެވިފައިނުވެއެވެ. އަންހެނުންނާ ދެކޮޅަށް ކުރެވޭ ގެވެށި
އަނިޔާގެ މައްސަލަތަކުގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހުން ހައްޔަރުކުރުމަށް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން ފަސްޖެހޭކަމަށް
އެންޖީއޯތަކާއި އެހެނިހެން އިދާރާތަކުން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ، އަނިޔާ ކުރާ ފަރާތްތަކާ ދެކޮޅަށް ޖިނާއީ
26

މައްސަލަތައް ހުށަހަޅަން އަނިޔާލިބޭ މީހުން ފަސްޖެހޭކަމަށް ރިޕޯޓުކުރެވިފައިވެއެވެ. ޖުލަ އި މަހާ ހަމައަ،ށް ގެވެށި އަނިޔާގެ 879
މައްސަލައެއް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއަށް ހުށަހެޅިފައިވީނަމަވެ،ސް މީގެ ތެރެއިން ތަޙްޤީގުކުރެވިފައިވަނީ 289
މައްސަލައާއި ދަޢުވާކުރުމަށް ލަފާދީފައިވަނީ އެންމެ 9 މައްސަލައެވެ. މި 9 މައްސަލައިގެ ތެރެއިން، ޖުލައި މަހާ ހަމައަށް
ދައުވާ އުފުލާފައިވަނީ އެންމެ ތިން މައްސަލައިގައެވެ. ޖުލައި މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް ރޭޕް އަދި ޖިންސީ އަނިޔާ ހިމެނޭ 59
މައްސަލައެއް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއަށް ހުށަހެޅިފައިވާއި،ރު ތަޙްޤީގްކޮށްފައިވަނީ 35 މައްސަލައެކެވެ. އަދި
ދަޢުވާކުރުމަށް ލަފާދީފައިވަނީ ތިން މައްސަލައަކަށެވެ. ޖުލައި މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅިފައިވަނީ ދެ މައްސަލައާ
ގުޅިގެންނެވެ.
މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަވިރސަސްއަށް ރޭޕާއި ، ޖިންސީ އަނިޔާ،އާ އަދި ގެވެށި އަނިޔާއާ ގުޅޭ
މައްސަލަތައް ވަނީ ހުށަހެޅިފައެވެ. އަދި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން އިޖްތިމާއީ
ޙާލަތް ދެނެގަތުމުގެ ރިޕޯޓުތައް ވަނީ މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ތައްޔާރުކޮށްފައެވެ. އަދިމޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްގެ ތަޙްޤީގީ
މަރުޚަލާގަ،އި އަނިޔާ ލިބުނު މީހުންނަށް ނަފްސާނި އެހީތެރިކަން ވަ ނީ ފޯރުކޮށްދެވިފައެވެ. އަންހެނުންނާއި ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ
އަނިޔާ ރިޕޯޓް ކުރުމުގެ މަރު ޚަ ލާ ހަރުދަނާ ކުރުމުގެ ގޮތުން މިނިސްޓްރީން ވަނީ ކޮންމެ އަތޮޅެއްގައި ފެމިލީ އެންޑް ޗްލިޑްރަން
ސާވިސް ސެންޓަރުތައް ޤާއިމްކޮށްފައެވެ. ގެވެށި އަނިޔާއާއި އެހެނިހެން ކުށްތަކުގެ ޝިކާރައަކަށްވެފައިވާ މީހުންނަށް ވަގުތީ
ބޯހިޔާވަހިކަން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ވަނީ 8 ސެންޓަރެއްގައި ރެޒިޑެންޝަލް ފެސިލިޓީއާއި ފަސް
ސެންޓަރެއްގައި ޑޮމެސްޓިވް ވަޔަލެންސް ސެންޓަސްރ ޤާއިމްކޮށްފައެވެ. ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކާއި އެންޖީއޯތަކުން ވަނީ މި
ސެންޓަރުތަކުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް މުވައްޒަފުން ނެތްކަމަށާ އި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ހިދުމަތްތައް
ފޯރުކޮށްދެވިފައިނުވާކަމަށް ރިޕޯޓުކޮށްފައެވެ. މި ސެންޓަރުތަކުގައި ތިބޭ މުވައްޒަފުންގެ ވަޒީފާ އަދާކުރުމުގެ ފަންނީ ހުނަރު
ނެތްކަންވެސް ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.
ފީމެލް ޖެނިޓަލް މިއުޓިލޭޝަން/ކަޓިން (އެފްޖީއެމް/ ސީ :) އެފްޖީއެމް/ ސީ މަނާކުރާ ޤާނޫނެއް ކަޑަނއެޅިފައިނުވެއެވެ.
އެފްޖީއެމް/ ސީ އާ ގުޅޭ އެއްވެސް މައްސަލައެއް މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް ހުށަހެޅިފައިނުވެއެވެ .
2014 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން ބައެއް ދީނީ އިލްމުވެރިން ގެންދަވަނީ މެދުކެޑުނމެއްނެތި މިފަދަ އަމަލުތައް އަލުން ދިރުވައި
އާލާކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރަމުންނެވެ. އެންޖީއޯތަކާއި އަންހެނުންގެ ހައް ޤުތަކަށް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން ދަނީ މިފަދަ
ގޮވާލުންތައް ފާޅުގައި ކުށްވެރިކޮށް، އެކަމަށް ރައްދު ދިނުމުގައި ސަރުކާރުން ފަސްޖެހިފައިވާކަމަށްބުނެ ކަންބޮޑުވުން
ފާޅުކުރަމުންނެވެ.
27

ވަކި ޖިންސަކާ ދެކޮޅަށް ކުރެވޭ އެހެނިހެން ބާވަތްތަކުގެ އަނިޔާ : ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި ކަޑަނއެޅިފައިވާ
އަދަބުތައް ދެވޭނީ ހަމައެކަނި އިސްލާމީ ޝަރީޢާގައި ހައްދު ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ކުށްތަކާއި (ވައްކަ،ން ޒިނޭކުރު،ން އެއް ޖިންސުން
ގުޅުން ހިންގު،ން ރާ ބުއިން އަދި މުރުތައްދުވުން(ޤިޞާޞުގެ ކުށް)ބަދަލުހިފުން(ސާބިތުވާ މައްސަލަތަކުގައެވެ. މިފަދަ
އަދަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ވައްކަންކުރުމުގެ ކު ށް ސާބިތުވާ މައްސަލަތަކުގައި އަތްކެޑުނން ނުވަތަ ޒިނޭގެ ކުށް ސާބިތުވާ
މައްސަލަތަކުގައި ރަޖަމުކުރުން ހިމެނެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް މިފަދަ އަދަބުތަކެއް ތަންފީޒުކުރެވިފައިނުވެއެވެ.
ޖިންސީ ފުރައްސާރަކުރުން : މަސައްކަތުގެ މާހައުލާއި، ޑިޓެންޝަން ފެސިލިޓީތަކުގައާ،އި އަދި އާންމުކޮށް ދައުލަތުގެ ޚިދުމަތްތައް
ފޯރުކޮށްދޭ މަރުކަޒުތަކުގައި، ޖިންސީ ފުރައްސާރަ ކުރުމަކީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަނާކަމެކެވެ. އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ
ގޮތުގައި ޖިންސީ ފުރައްސާރައިގެ މައްސަލަތައް ބަލާ ކޮމިޓީތައް އުފެއްދުމަށް ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ އޮފީސްތަކެއްގެ މައްޗަށް
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ލާޒިމްކުރެވިފައިވީނަމަވެ،ސް ސަރުކާރުގެ ގިނަ އޮފީސްތަކުގައި މިފަދަކޮމިޓީއެއް އެކުލަވާލެވިފައިނުވެއެވެ. އަދި
ކޮމިޓީ އެކުލަވާލެފިވައިވާ އޮފީސްތަކުގަ،އި މިފަދަ ކޮމިޓީއެއް އުފައްދާފައިވާކަން ގިނަ މުވައްޒަފުންނަށް އަންގާފައިނުވެއެވެ.
ޖުލައި މަހާ ހަމައަ،ށް ޖިންސީ ފުރައްސާރައިގެ 46 މައްސަލައެއް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއަށް ވަނީ ހުށަހެޅިފައެވެ.
އަދި މި މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއި،ން ތިން މައްސަލައެއްގައި ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމަށް ލަފާދެވިފައިވީނަމަވެ،ސް އެއްވެސް މައްސަލައަކާ
ގުޅިގެން މިހާތަނަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅިފައިނުވެއެވެ.
ދަރިމައިވުމުގެ ޙައްޤުތައް: ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން މަޖުބޫރުކޮށްގެން އެބޯޝަން ހެއްދުން ނުވަތަ އިންވޮލަންޓަރީ
ސްޓެރިލައިޒޭޝަންއާ ގުޅޭ އެއްވެސް މައްސަލައެއް މިހާތަނަށް ރިޕޯޓުކޮށްފައިނުވެއެވެ.
ކައިވެނީގެ ބޭރުން ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގުމަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ކަޑަނއަޅާފައިވާ ކުށެކެވެ. އަދި ކައިވެނިން ބޭރުން ދަރިން
ލިބުމަކީ މުޖުތަމައުގެ ނުރުހުން އަމާޒުވާ ކަމެކެވެ.
ދަރިމައިވުމާގުޅޭ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތައް ކައިވެނިކޮށްފައިނުވާ ފަރާތްތަކަށް ފޯރުކޮށްދެވިފައިވަނީ ކުޑަ މިންވަރަކަށެވެ. އެންޖީއޯތަކާއި
އެކްޓިވިސްޓުން ވަނީ ދަރިމައިވުމުގެ ޞިއްޙީ ހައް ޤުތަކާއި ހިދުމަތްތަކާ ބެހޭ މައުލޫމާތު ޒުވާން އުމުރުގެ ކުދިންނަށް
ފޯރުކޮށްދީފައިވަނީ ވަރަށް ކުޑަ މިންވަރަކަށް ކަން ފާހަގަކޮށް މިކަމާ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ. އަދި ކުދި ރަށްތަކުގައި ދޭތެރެ
28

ދުރުކުރާ ވަސީލާތްތައް ލިބެނީ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ހުންނަ އެންމެ ސިއްހީ ސެންޓަރަކުން ނުވަތަ ފާމަސީއަކުން ކަމަށާ،އި މިފަދަ
ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން މުޖުތަމައުގެ ވިސްނުން ބިނާވެފައިވާގޮތުގެ ސަބަބުން ކައިވެނި ނުކޮށްއުޅޭ ފަރާތްތަކުން މިފަދަ ވަސީލާތްތައް
ހޯދައި ބޭނުންކުރުމަށް ފަސްޖެހޭ ކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓުކުރެއެވެ.
ސިއްހީ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ތަންތަނުން އާންމުކޮށް ދަރިމައިވުމުގެ ޞިއްޙީ ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދެނީ ކައިވެނިކޮށްގެން އުޅޭ
މީހުންނަށެވެ. ޞިއްޙީ ހިދުމަތުގެ މަރުކަޒީ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުމަކީ، ވެރިކަންކުރާ ރަށުގެ ސަރަޙައްދުން ބޭރުގައި ހިމެނޭ
ރަށްރަށުގައި ޞިއްޙީ ހިދުމަތް ލިބުމަށް އޮތް ވަރަށް ބޮޑު ހުރަހެކެވެ. ރިޕޯޓުކުރެވިފައިވާ ގޮތުގަ،އި އަންހެނުންގެ ދަރިމައިވުމުގެ
ސިއްހަތާއި ގުޅޭ ނިންމުންތަކާ،އި ދޭތެރެ ދުރުކުރާ ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކުރުމާ ގުޅޭ ނިންމުންތައް ގިނަފަހަރު ނިންމަ،އި މި
ނިންމުންތަކަށް ނުފޫޒުފޯރުވަނީ ފިރިހެނުންގެ ފަރާތުންނެވެ. ދަރިމައިވުމުގެ ސިއް ޙަ ތުގެ މައުލޫމާތާއި ޚިދުމަތްތައް ޒުވާނުންނަށް
ޙާއްސަކޮށް ލިބުން މަދުވެ ، މިފަދަކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން މުޖުތަމައުގެ ވިސްނުން ބިނާވެފައިވާގޮތުގެ ސަބަބުން ސިއް ޙީ ހިދުމަތްދޭ
ތަންތަނުން ލިބެން ހުރި މަދު ހިދުމަތްތައް ޒުވާނުންނަށް ލިބުމަށް ވަނީ ހުރަސްތަކެއްކުރިމަތިވެފައެވެ.
އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ޖިންސީ އަނިޔާ ލިބިފައިވާ މީހުންނަށް އިމަޖެންސީ ކޮންޓްރަސެޕްޓިވްސް ލިބޭނެ
އިންތިޒާމް ސަރުކާރުން ވަނީ ހަމަޖައްސައިދީފައެވެ. ޖިންސީ އަނިޔާ ލިބިފައިވާ ހާލާތްތަކުގަ،އި ސައިކޯ ސޯޝަލް ސަޕޯޓާއި
ބޭސްފަރުވާގެ ހިދުމަތްތައް ވަކި މުއްދަތަކަށް ފޯރުކޮށްދެވޭކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ. އަމިއްލަ ޞިއްޙީ ހިދުމަތްދޭ
ގިނަ ފަރާތްތަކުން މިފަދަ ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދީފައިނުވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ހިދުމަތްތައް ލިބޭ ތަންތަނުން ހިދުމަތް ހޯދުމަކީ
ވަރަށް ޚަރަދުބޮޑު ކަމެކެވެ. އަދި ވަކިން ޚާއްސަކޮށް މާލެއިން ބޭރު ސަރަހައްދުތަކުގައި މިފަދަ ޙިދުމަތްތައް ހޯދުމަކީ
އުދަނގޫކަމެކެވެ.
ތަފާތުކުރުން: ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނަށް ދީނީ ، ފަރުދީ ، ގައުމިއްޔަތާ ގުޅޭ ކަންތައްތަކުގައިއާއި ،
މަސައްކަތްތެރިކަމާ،އިކްރެޑިޓްގެ ނިޒާމުން ލިބިދޭ ފަސޭހަތަކާ،އި މުދަލާއި ވިޔަފާރި މިލްކްކުރުމާ ގުޅޭ ޙައްޤުތައް ހަމަހަމައަށް
ލިބިދީފައިވެއެވެ. އަދި މަސައްކަތުގެ މާހައުލާއި، ތައުލީމީ މުއައްސަސާތަކާއި، އަދި ހޮސްޕިޓަލް ފަދަ ހިދުމަތްދޭ ތަންތަނުގައި
ޖިންސީ ތަފާތުކުރުމަކީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަނާކަމެކެ ވެ . އަންހެނުންނާ މެދު ތަފާތުކުރުން ގެންގުޅުމަކީ ކުރިމަތިވަމުންދާ
މައްސަލައެކެވެ. އަމިއްލަ މުދާ ވާރުތަވުމުގެ އުޞޫލުތައް ކަޑަނއަޅާފައިވަނި އިސްލާމީ ޝަރީޢާގެ ދަށުންކަމުގައިވާ،ތީ ފިރިހެން
ވާރިސުންނަށް އަންހެން ވާރިސުންނަށްވުރެ ދެގުނަ ބޮޑު ޙިއްޞާއެއް ވާރުތަވެއެވެ. އަންހެނުންގެ ހައް ޤުތަކަށް މަސައްކަތް ކު ރާ
29

ފަރާތްތަކުން ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ވަރިވުމުގެ މަރު ޚަ ލާ ފަށާފައިވާ ފިރިހެނުންނާ އަޅާބަލާއި،ރު އިސްވެ ވަރިވުމުގެ މަރު ޚަ ލާ
ފަށާފައިވާ އަންހެނުންނަށް ކޯޓުތަކުގެ ފަރާތުން އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ވުރެ ބޮޑެތި ލަސްތަކެއްދަނީ ކުރިމަތިވަމުންނެވެ.
މާރިޗު މަހުގެ ތެރޭގަ،އި 2022 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 2026 ވަނަ އަހަރަށް އަމަލުކުރާނެ ނޭޝަނަލް ޖެންޑަރ އީކުއަލިޓީ
އެކްޝަން ޕްލޭން ، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން ވަނީ ފާސްކޮށްފައެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ޖިންސީ ހަމަހަމަކަމާ ގުޅޭ ޤާނޫނާއި
ސިޔާސަތުތައް ތަންފީޒުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށާ އި، އަމިއްލަ ޖަމްޢިއްޔާޖަމާޢަތްތަކަށާ އި، އަދި ޖިންސީ
ހަމަހަމަކަމަށް ވަކާލާތުކުރާ ފަރާތްތަކަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުތަކުގައި މިކަމާ ގުޅޭ މާއްދާތައް
ހިމެނިފައިވީނަމަވެ،ސް އަންހެނުންނަށް ވަޒީފާގެ ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތައް ފަހިކޮށްދޭނެ އުޞޫލުތަކެއް ޤާއިމްކުރެވިފައިނުވާކަމަށް
އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކަށް މަސައްކަތް ކުރާ ފަރާތްތަކުން ވަނީ ފާހަގަކޮށްފައެވެ.
ސިސްޓަމެޓިކް ނަސްލީ ތަފާތުކުރުމާ،އި އެތްނިކް ވައަލެންސް
ޤާނޫންއަސާސީގެ ދަށުން ނަސްލަށް ނުވަތަ ޤަ އުމީ އަސްލަކަށް ބިނާކޮށް ތަފާތުކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. ޒާތީ ނުވަތަ ނަސްލީގޮތުން
ނުވަތަ މައިނޯރިޓީ ގުރޫޕެއްގެ މީހުންނަށް ލިބިދީފާނެ އަނިޔާއަކަށް ނުވަތަ ތަފާތުކުރުމަކުން ރައްކާތެރިކުރުމަށް ޚާއްޞަ
ކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނެއް ނެތެވެ .
އެންޖީއޯތަކުން ވަނީ ނަސްލީ ނުވަތަ މައިނޯރިޓީ ގްރޫޕުތަކުގެ މީހުންނާމެދު އިޖުތިމާއީ ގޮތުން ތަފާތުކުރުންތަކެއް ގެންގުޅޭ ކަމަށް
ރިޕޯޓުކޮށްފައެވެ. މިފަދަ އިޖުތިމާއީ އަދި ނަސްލީ ތަފާތުކުރުންތައް ކުޑަކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެއްވެސް ޕްރޮގްރާމެއް
ހިންގާފައެއް ނުވެއެވެ.
ކުޑަކުދިން
އުފަންވުން ރަޖިސްޓްރީކުރުން: ރަށްވެހިކަމަކީ އުފަންވާ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް އެކުދީންގެ މައިންބަފައިންގެ ފަރާތުން ލިބިދޭއެއްޗެކެވެ.
ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ކޮންމެ ތަނެއްގައި ކުއްޖާ އުފަންވިނަމަވެ،ސް ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ ގޮތުގައި ކަޑަނއެޅިފައިވާ ބައްޕައެއްގެ
ނުވަތަ މަންމައެއްގެ ކިބައިން އުފަންވާ ކޮންމެ ކުއްޖަކީ ދިވެހި ރައްޔިތެކެވެ. މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި، ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި
ކައިވެނިކޮށްފައިވާ މައިންބަފައިންނަށް އުފަންވެފައިވާ ކުދިން ރަޖިސްޓްރީކޮށްދީފައިނުވާ،ތީ ދެ މައްސަލައެއް މިނިސްޓްރީ އޮފް
30

ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯ ޝަލް ސަވިރސަސްއަށް ވަނީ ރިޕޯޓުކުރެވިފައެވެ. ރާއްޖޭން ބޭރުގައި ކައިވެނި ކޮށްފައިވާ
މައިންބަފައިންނަށް އުފަންވެފައިވާ ކުދިން ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށް ފެމިލީ ކޯޓުން ދެކޮޅު ހަދާފައިވާ މައްސަލައެއް، މީގެކުރިން
ރިޕޯޓުކުރެވިފައިނުވާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން މަޢުލޫމާތުދެއްވާފައިވެއެވެ.
ތަޢުލީމު: ސާނަވީ ފެންވަރާ ހަމައަށް ހިލޭ ކިޔެވުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރިހާ ކުދިންނަށް ހަމަހަމައަށް ލިބިދީފައިވެއެވެ. އަދިސާނަވީ
ފެންވަރަށް ކިޔެވުމަކީ ކޮންމެ ކުއްޖަކަށް މަޖުބޫރުކުރެވިފައިވާ ކަމެކެވެ. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް
ސަވިރސަސްއިން ސެޕްޓެންބަރު މަ ހާ ހަމައަ،ށް ކުދިން ތަޢުލީމުން މަހުރޫމްވެފައިވާކަމަށް ބެލެވޭ ފަސް މައްސަލައެއްވަނީ
ބަލާފައެވެ. މީގެ ތެރެއިން ގިނަ މައްސަލަތަކަކީ އިދާރީ ކުށެއްގެ ސަބަބުން ކުރިމަތިވެފައިވާ ހާލާތްތަކަށްވީނަމަވެ،ސް މީގެ
ތެރެއިން އެއް މައްސަލައެއްގައި ދީނީ ހަރުކަށި ފިކުރު ގެންގުޅުމުގެ ސަބަބުން ކުދިން ސުކޫލަށް ފޮނުވަން ބެލެނިވެރިން ދެކޮޅު
ހަދާފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. އެންޖީއޯތަކާއި އެކްޓިވިސްޓުން މަޢުލޫމާތުދޭ ގޮތުގަ،އި ދީނީ ވިސްނުމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް
ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަތުމުގެ މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވެފައިވީނަމަވެ،ސް މިކަން ސާފުކޮށް އެގޭނނެ ތަފާސް ހިސާބުތައް
ހޯދިފައިނުވެއެވެ.
ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ އަނިޔާ : ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ ޖިންސީ އަނިޔާގެ ކުށުގެ އަދަބެއްގެ ގޮތުން 25 އަހަރުގެ މުއްދަތަށް
ޖަލަށްލުމުގެ އަދަބުވަނީ ޤާނޫނުގައި ކަޑަނއެޅިފައެވެ. ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ މީހުން ބަންދުކުރުމުގެ ބާރު ކޯޓުތަކަށް
ލިބިދީފައިވީނަމަވެ،ސް މައްސަލައިގެ ޙުކުމް ކުރެވެންދެން ގިނަ މީހުންވަނީ ދޫކުރެ،ވި އަނިޔާ ލިބުނު ކުއްޖާ އުޅޭ މުޖުތަމަޢުއަށް
އަބުނރާ ދިއުމުގެ ފުރުޞަތު ދެވިފައެވެ. ކުޑަކުދިންނަށް އަނިޔާއާއި ޖިންސީ ގޯނާ ކޮށްފައިވާކަމަށް ބެލެވޭ މައްސަލަތަކުގެ
ތަޙްޤީގް މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން ކުރިއަށް ގެންދާއި،ރު މި ކުދިންނަށް ބޭނުންވާ އަޅާލުމާއި އެހީތެރިކަން
ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓަނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަވިރސަސްއިންނެވެ. ކޭސް
ވޯކް ކުރުމަށް، ސައިކޯ ސޯޝަލް ސަޕޯޓް ދިނުމަށް އަދި އެހެނިހެން ފަންނީ ހުނަރުތައް ހި މެނޭ ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް
ބޭނުންވާ ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ ފަރާތްތައް މަދުކަން މިނިސްޓްރީން ވަނީ ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ސެޕްޓެންބަރު މަހާ ހަމައަ،ށް
މިނިސްޓްރީއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކު،ގެ 70 އިންސައްތަ މައްސަލަތަކަކީ ކުޑަކުދިންނަށް އަނިޔާ ނުވަތަ ޖިންސީ ގޯނާ
ކޮށްގެން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކެވެ. މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ކުޑަކުދިންނަށް އަނިޔާކުރުމާ ގުޅޭ
މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއި،ން 31 އިންސައްތަ މައްސަލަތަކަކީ ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކޮށްފައިވާކަމަށް ބެލެވިގެން ހުށަހެޅިފައިވާ
މަސައްލަތަކެވެ. ޖުލައި މަހާ ހަމައަ،ށް މި މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމަށްޓަކަ،އި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން
ފޮނުވާފައިވަނީ ދެ އިންސައްތައަށްވުރެ މަދުމައްސަލަތަކެކެވެ. ރޭޕް ކުރުމާއި ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގެ މައްސަލަތައް
31

އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ތަޙްޤީގްކޮށްފައިނުވާތީއާ،އި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ހިމެނޭ ކުށްކުރާ މީހުންނަށް ޙައްޤު އަދަބު ލިބުން
މަދުވެފައިވާ،ތީ މިކަމާ ގުޅިގެން ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރުމަށް އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް މަސައްކަތްކުރާ އެކްޓިވިސްޓުން ވަނީ މުޅި
އަހަރު ސޯޝަލް މީޑިއާގައި ކެމްޕެއިންތަކެއް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފަ އެވެ . އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން
ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާގޮތުގަ،އި ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ އަނިޔާގެ މައްސަލަތައް ބަލަހައްޓާ އިދާރާތަކުގެ މެދުގައި ހަރުދަނާ ކޯޑިނޭޝަނެއް
ނެތުމާއި، އަނިޔާގެ ރިޕޯޓްތަކަށް ފިޔަވަޅު އެޅުން ލަސްވުމާއި، ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ އަނިޔާގެ މައްސަލަތައް ބެލޭ ނެ ހަރުދަނާ
ސްޓޭންޑަޑް އޮޕަރޭޓިން ޕްރޮސީޖާތައް ނެތުމަކީ މިފަދަމައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް އޮތް ހުރަހެކެވެ.
ކުޑަކުދިންނަށް ކުރާ އަނިޔާގެ މައްސަލަތަކުގައި އެހެން އިދާރާތަކުން އަޅަމުންގެންދާ ފިޔަވަޅުތަކާ،އި ކުރަމުންދާމަސައްކަތްތައް
ބެލޭނެ ގޮތަށް ފަރުމާކުރެވިފައިވާ އޮންލައިން ޗައިލްޑް ރައިޓްސް ކޭސް މެނޭޖްމަންޓް ސިސްޓަމް، ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން
ހަރުދަނާގޮތެއްގައި ބޭނުންކުރަމުންނުދާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން މަޢުލޫމާތުދެއްވައެވެ.
ކުޑައިރު ކުރާ ކައިވެންޏާ،އި ކުޑައިރު މަޖުބޫރުން ކުރުވާ ކައިވެނި: 18 އަހަރުން ދަށުގެ ކުޑަކުއްޖަކާ ކައިވެނި ކުރުމަކީ
ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަނާ ކަމެކެވެ. އެންޖީއޯތަކުން ވަނީ ގާނޫނީ ނިޒާމުގެ ބޭރުން ބައެއް ކުޑަކުދިން ކައިވެނިކޮށްފައިވާކަން
ރިޕޯޓުކޮށްފައެވެ. މި ރިޕޯޓުތަކުގައި ހިމެނިފައިވާ ހެކިތަކަކީ އިތުބާރުހިފޭ ހެކިތަކެއް ނޫނެވެ . ކުރީގެ އަހަރުތަކުގައި ލިބިފައިވާ
ހެކިތަކަށްބަލަ،އި ރ . މަޑުއްވަރީގެ ހަރުކަށި ފިކުރުގެ މުޖުތަމައުގައި ކުޑަކުދިންނާ ކައިވެނިކުރުމާ،އި ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ
ގޯނާ ކުރުމަކީ އާންމުކަމެއްކަމަށްވަނީ ފާހަގަކުރެވެފައެވެ. ކުޑަކުއްޖަކާ ކައިވެނިކުރުމުގެ ތުހުމަތުގައި ފިރިހަނެއް
ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާއި،ރު އަންހެން ކުއްޖާގެ މައިންބަފައިންގެ މައްޗަށް ކުޑަކުއްޖަކު ކައިވެނިކުރުވުމާ،އި ކުޑަކުދިން އެކަނި
އުޅުމަށް ދޫކޮށްލުމާއި، ބެލެނިވެރިކަމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާ ނުކުރުމުގެ ދަ ޢުވާ ވަނީ ހުށަހަޅާފައެވެ . ރިޕޯޓު ކުރެވިފައިވާ
ގޮތުގަ،އި ކުޑަކުދިން ކައިވެނިކުރުމަށްފަ،ހު އަންހެން ކުދިން ސުކޫލަށް ހާޟިރުވުން ހުއްޓާލައެވެ.
ޖިންސީ ގޮތުން ކުޑަކުދިން އެކްސްޕްލޮއިޓްކުރުން: ވިޔަފާރީގެ ގޮތުން ކުޑަކުދިންގެ ފަރާތުން ޖިންސީ މަންފާ ހާސިލްކުރުމާ،އި
ޕްރޮސްޓިޓިއުޝަންއާއި ޕޯނޮގްރަފީގެ އަމަލުތަކުގައި ބައިވެރިކުރުމަށް ކުޑަކުދިން ވިއްކުމާއި ގްރޫމް ކުރުމަކީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން
މަނާކަމެކެވެ. މި ޤާ ނޫނު ގެ ދަށުން އޮރިޔާން މަންޒަރު ހިމެނޭ އަމަލުތައް ދައްކުވައިދިނުމަށް ކުޑަކުދިން ބޭނުންކުރުމާއި ހޯދުމާއި
ހުށަހެޅުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. މިފަދަ ކުށެއް ސާބިތުވާ މީހެއްގެ އަދަބަކީ ފަސް އަހަރާއި 25 އަހަރާ ދެމެދުގެ މުއްދަތަކަށް
ޖަލަށްލުމެވެ. ޖިންސީ އަމަލެއްގައި ބައިވެރިވާ އުމުރުން 13 އަހަރާއި 18 އަހަރާ ދެމެދުގެ ކުއްޖަކަށް "އެހެން ގޮތަކަށް
"
ސާބިތުނުވާހާ ހިދަނކު ރުހުން ދެވޭނެކަމަކަށް ޤާނޫނު ނުދެކެއެވެ. އަދި ތިންވަނަ ފަރާތަކުން ކުޑަކުއްޖަކަށް ޖިންސީ ގޯނާ
32

ކުރުމުގައި ބައިވެރިވެއްޖެނަމަ އެކްސްޕްލޮއިޓޭޝަނާއެކު ހިއުމަން ޓްރެފިކިންގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެމީހެއްގެ މައްޗަށް
ކުރެވޭނެއެވެ. އަދި މިފަދަ ކުށެއް ސާބިތުވާ މީހެއްގެ އަދަބަ،ކީ ގިނަވެގެން 15 އަހަރުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމެވެ.
ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ދަށުން އެއް ކުށަކާ ގުޅިގެ،ން މީހެއްގެ މައްޗަށް އެކަކަށްވުރެ ގިނަ ދަޢުވާ އުފުލުމުގެ ބާރު ޕީޖީއޯއަށް
ލިބިގެންވެއެވެ. މިސާލަކަށް، ތުހުމަތުކުރެވޭ މީހާ ކޮށްފައިވާ އެއް ކުށަށް ބޮޑު އަދަބެއް އަންނާނެ ފަދައި،ން ޖިންސީ ވަގުފާރި
ހުއްޓުވުމާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިންސާނީ ވަގުފާރީގެ ކުށުގެ ދަ ޢު ވާ އާއި ކުޑަކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ކުޑަކުއްޖެއް ބޭނުންކޮށްގެން ހަށިވިއްކުމުގެ ކުށުގެ ދަ ޢުވާ ޕީޖީ އޮފީހަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ. ޖުލައި މަހުގެ ނިޔަލަށް،
މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއިން ޗައިލްޑް ޕޯނޯގްރަފީގެ އެއް މައްސަލަ ބެލި ނަމަވެސް އެ މައްސަލާގައި ދަ ޢު ވާ ކުރު މަ ށް
"ޗަ "
ފޮނުވާފައެއް ނުވެއެވެ. އެންޖީއޯތަކުން މަޢުލޫމާތުދީފައިވަ،ނީ ކުޑަކުދިން ހިމެނޭ އިލްޑް ސެކްސް ޓޫރިޒަމް ގެ މައްސަލައެއް
ރިޕޯޓުކޮށްފައިނުވިނަމަވެ،ސް ދުރުގައިވާ ރަށްރަށުގެ ގެސްޓްހައުސް-ޓޫރިޒަމް ދާއިރާ މޮނިޓާ ކުރުމުގެ ގާބިލުކަން ސަރުކާރުގެ
ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުގެ ނެތް ކަމަށެވެ.
ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ކުޑަކުދިން: މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖެންޑަރ، ފެމިލީ އެންޑް ސޯޝަލް ސަވިރސަސް އިން
މަޢުލޫމާތުދެއްވާފައިވަނީ ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ކުޑަކުދިން ނެގުމުގެ މަރުޚަލާގެ ތެރެއި،ން ވަގުތީ ގޮތުންސަރުކާރުން ހިންގާ
ހަ ސޭފްހޯމްއެއްގައި އަށް ކުއްޖަކު ބަހައްޓާފައިވާ ކަމަށެވެ. އެކްޓިވިސްޓުން ފާހަގަކުރާގޮތުގަ،އި މި ސޭފްހޯމްތަކަކީ އެކަށީގެންވާ
މިންވަރަށް ތައްޔާރުކުރެވިފައިނުވާ ތަންތަން ކަމުގައިވާ،ތީ ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ކުދިންނަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި
އަޅާލުމާ،އި ރައްކާތެރިކަމާ،އ ތައުލީމު ފޯރުކޮށްދެވިފައިނުވެއެވެ. މިއަހަރުގެ ތެރޭގަ،އި ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ކުޑަކުދިން
ބެލެހެއްޓުމަށް 11 ފެސިލިޓީއެއް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ހިންގެވިއެވެ. ޖުލައި މަހާ ހަމައަ،ށް މީގެ ތެރެއިން އެއް ފެސިލިޓީގައި
ބެހެއްޓުމަށް ކަޑަނއެޅިފައިވާ ކުޑަކުދިންނަށްވުރެ ގިނަ އަދަދެއްގެ ކުދިން ބަހައްޓާފައިވެއެވެ. އެންޖީއޯތަކުން ވަނީ އެ ތަންތަނުގައި
އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ މުވައްޒަފުން ނެތްކަމަށް ރިޕޯޓުކޮށްފައެވެ.
ރާއްޖޭގައި ޖުވެނައިލް ޑިޓެންޝަން ސެންޓަރެއް ނެތުމުގެ ސަބަބުން، ކުށްކުރާ ކުޑަކުދިން ބައެއް ފަހަރު އަނިޔާ ލިބިފައިވާ
ކުޑަކުދިންނާއެކު ނުވަތަ މިނިމަމް ސެކިއުރިޓީ ޖަލުތަކުގައި ހުންނަ ޚާއްސަ ޔުނިޓްތަކުގައި ބަހައްޓާފައިވެއެވެ.
33

އެންޓިސެމިޓިޒަމް
އިސްލާމް ދީން ފިޔަވައި އެހެން ދީނަކަށް އަޅުކަންކުރުމަކީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަނާކޮށްފައިވާކަމެކެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޔަހޫދީން
ދިރިއުޅެމުންދާ މިންވަރު އަންގައިދޭނެ މަޢުލޫމާތު ސަރުކާރުން ފޯރުކޮށްދީފައިނުވެއެވެ. އަދި ޔަހޫދީންނާ ދެކޮޅަށް ތަފާތުކުރުމުގެ
އަމަލެއް ހިންގާފައިވާކަމަށް ރިޕޯޓުކޮށްފައިނުވެއެވެ.
މީހުން ޓްރެފިކް ކުރުން
ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ސްޓޭޓް އިން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ޓްރެފިކިން އިން ޕަސަރންސް ރިޕޯ ޓް ބައްލަވާށެވެ.
https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/
ޖިންސީ އޮރިއެންޓޭޝަން، ޖެންޑަރ އައިޑެންޓިޓީ ނުވަތަ އެކްސްޕްރެޝަން، ނުވަތަ ޖިންސީ ސިފަތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް
އަނިޔާކުރުމާއި، ޖިނާއީ ކުށް ކަޑަނއެޅުމާ،އި އެހެނިހެން ގޯނާކުރުން
ޖިނާއީ ކުށް ކަޑަނއެޅުން: އެއްޖިންސުން ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގުމަކީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަނާކަމެކެވެ. ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ދަށުން
މިފަދަ ކުށަށް ކަޑަނއެޅިފައިވާ އަދަބަކީ އަށް އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމެވެ. އަދި އިސްލާމީ ޝަރީޢާގެ ދަށުން މިފަދަ
ކުށަށް ކަޑަނއެޅިފައިވާ އަދަބަކީ 100 އެތިފަހަރުން ހައްދުޖެހުމެވެ. އެއްޖިންސުން ގުޅުން ހިންގުމުގެ ތުހުމަތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ
ބާރަ މައްސަލައެއްގެ އަޑުއެހުންތައް މިއަހަރުގެ ތެރޭގައި ކޯޓުތަކުން ވަނީ ބާއްވާފައެވެ. ސެޕްޓެންބަރު މަހުގަ،އި އެއްޖިންސުން
ގުޅުން ހިންގުމުގެ ކުށް ސާބިތު،ވެ ތުހުމަތުކުރެވޭ އެއް ފަރާތެއް ހަތް މަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމަ،ށް ދެވަނަ ފަރާތެއް ހަތަރު
މަހުގެ މުއްދަތަށް ގޭ ބަންދުކުރުމަށް އަދި ތިން ވަނަ ފަރާތެއް އެއް އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމަށް ކޯޓުން ވަނީ
ޙުކުމްކޮށްފައެވެ.
"އެލްޖީބީޓީކިއުއައި "+ މީހުންނަށް ކުރާ އަނިޔާ : ލެސްބިއަން، ގޭ، ބައިސެކްޝުއަލް، ޓްރާންސްޖެންޑާ، ކުއިއާ ، އިންޓަސެކްސް
އަދި އެހެނިހެން (އެލްޖީބީޓީކިއުއައި)+ މީހުންނާ ދެކޮޅަށް ފުލުހުން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ އެހެނިހެން ކަމާބެހޭ ފަރާތަކުން
އަނިޔާކުރުމުގެ ނުވަތަ އަނިޔާކުރުމަށް ހިތްވަރުދޭފަދަ އަމަލެއް ހިންގާފައިވާކަން ރިޕޯޓުކުރެވިފައިނުވެއެވެ. ބަންގްލަދޭޝް ގެ
ފިރިހެން ރައްޔިތެއްކަމަށްވާ އެމްޑީ އަލަމްގިރި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ ކޮއްކޮ ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކުރީގެ
34

މެމްބަރެއްގެ އިތުރުން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްގެ ޑްރަގް އެންފޯސްމަންޓް ޑިޕާޓްމަންޓުގެ އޮފިސަރެއް ހިމެނޭ ގޮތަށް ގިނަ
ދިވެހި ފިރިހެނުންނާ އެއް ޖިންސުން ގުޅުން ހިންގަމުންދާ މަންޒަރު ފެންނަ ވީޑިއޯތަކެއް ވަނީ ލީކުވެފައެވެ. މި ވީޑިއޯ ލީކުވުމާ
ގުޅިގެން ސޯޝަލް މީޑިއާގައި ގިނަ ބަޔަކު ވަނީ މި ވީޑިއޯތަކުގައި ހިމެނޭ މީހުންނަށް އަނިޔާކުރާނެކަމުގެ އިންޒާރާ،އި މަރުގެ
އިންޒާރު ހިމެނޭ ފަދަ ޕޯސްޓުތައް އާންމުކޮށްފައެވެ. ސެޕްޓެންބަރު މަހާ ހަމައަ،ށް މިފަދައިންޒާރުގެ މެސެޖުތައް ޕޯސްޓްކޮށްފައިވާ
ފަރާތްތަކާ މެދު އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އަޅާފައި ނުވާ ކަމަށް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ވަނީ ރިޕޯޓްކޮށްފައެވެ.
ތަފާތުކުރުން: ތަފާތުކުރުން މަނާކުރާ އެއްވެސް ޤާނޫނީ މާއްދާއެއްގައި ޖިންސީ އޮރިއެންޓޭޝަން، ޖިންސީ އައިޑެންޓިޓީ ނުވަތަ
އެކްސްޕްރެޝަން ނުވަތަ ޖިންސީ ސިފަތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކުރެވޭ ތަފާތުކުރުން ހިމެނިފައިނުވެއެވެ. އެލްޖީބީޓީކިއުއައި+
މީހުންނާއި، ބައިވެރިންނާއި އަދި އެމީހުންގެ އާއިލާތަކަކީ ޤާނޫނުން ބަލައިގަންނަ ބައެއްނޫނެވެ. ޖުލައި މަހު ލީކްވެފައި،ވާ
އެއްޖިންސުން ގުޅުން ހިންގާ ފިރިހެނުންތަކެއް ފެންނަ ވީޑިއޯތަކާ ގުޅިގެ،ން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި، ހޯމް މިނިސްޓްރީ އާއި ،
މޯލްޑިވްސް ނޭޝަނަލް ޑި ފެންސް ފޯސް އާއި ، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަވިރސްއާއި ، އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީ އަދިމޯލްޑިވްސް
ކަސްޓަމްސް ސާރ ވިސް ފަދަ ސަރުކާރުގެ ބައެއް މުއައްސަސާތަކުން ވަނީ އެ ވީޑިއޯތަކުގައި ހިމެނޭ ކަމަށް ބެލެވޭ އެއް
މުވައްޒަފެއް ނުވަތަ އެކަކަށްވުރެ ގިނަ މުވައްޒަފުން ސަސްޕެންޑް ކޮށްފައެވެ. އޮގަސްޓު މަހުގަ،އި ސަރުކާރުން ހިންގާ ކީރިތި
ޤުރުއާނާ ބެހޭ މަރުކަޒުގެ ސީނިއާ އެގްޒެކެޓިވް ޑިރެކްޓަރު އިބްރާހިމް ރަފީއު އެއްޖިންސުން ގުޅުން ހިން ގާ މަންޒަރު ފެންނަ
ވީޑިއޯއެއް ލީކުވުމާ ގުޅިގެން، އިބްރާހީމް ރަފީއު ވަނީ މަ ޤާ މުން ވަކިކޮށްފައެވެ.
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޖެންޑަރ ރިކޮގްނިޝަން ލިބިދިނުން: އަމިއްލަ ޖިންސީ އައިޑެންޓިޓީއާ އެއްގޮތްވުމުގެ ގޮތު،ން ޤާނޫނީ އަދި
ކާކުކަން އަންގައިދޭ ލިޔުންތަކުގައި ޖެންޑަރ އައިޑެންޓިޓީ މާކަރ ބަދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ސަރުކާރުން ނުދެއެވެ.
އެލްޖީބީޓީކިއުއައި+ މީހުންނަށް ޙާއްސަކުރެވިގެ،ން އިންވޮލަންޓަރީ ނުވަތަ ބާރުގެބޭނުންކޮށްގެން ސިއްޙީ ނުވަތަ ނަފްސާނީ
ބޭސްފަރުވާކުރުން: ކޮންވާޝަން ތެރަޕީގެ ޕްރެކްޓިސްއާ ގުޅޭ މައްސަލައެއް މިހާތަނަށް ރިޕޯޓު ކުރެވިފައިނުވެއެވެ.
ޚިޔާލު ފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމާއި ޖަމިއްޔާ ޖަމާޢާތްތައް އުފެއްދުމާ،އި ސުލް ޙަވެރިކަމާއެކު އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަމަށް
ހުރަސްއެޅުން: ލެސްބިއަން، ގޭ، ބައިސެކްޝުއަލް، ޓްރާންސްޖެންޑާ، ކުއިއާ އަދިއިންޓަސެކްސް (އެލްޖީބީޓީކިއުއައި)+ މީހުންގެ
ޙައްޤުތަކަށް ވަކާލާތު ކުރުމަށް ހާއްސަކޮށްފައިވާ އެއްވެސް ޖަމިއްޔާއެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުފައްދާފައިނުވެއެވެ. އެލްޖީބީޓީކިއުއައި+
މީހުންނަށް ކުރާ އަނިޔާތަކުގައި ސަރުކާރުގެ އޮފިޝަލުން ބައިވެރިވި ކަމުގެ އެއްވެސް މައުލޫމާތެއް ލިބިފައި ނުވިނަމަވެސް،
35

އިޖުތިމާއީ ގޮތުން ދިމާވާ މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބުން މި ފަދަ މައްސަލަތައް ރިޕޯޓް ކުރުމަށް މީހުން ފަސްޖެހޭނެކަމަށް ބެލެވެއެވެ.
ސޯޝަލް މީޑިއާގައި އެލްޖީބީޓީކިއުއައި+ ޙައްޤުތަކަށް ތާއީދުކުރާ ކަން ހާމަކުރާ މީހުންނަ،ށް އޮންލައިންކޮށް ފުރައްސާރަ
" "
ކުރުމާ،އި އެމީހުންނަކީ ލާދީނީ ނުވަތަ މުރުތައްދުވެފައިވާ މީހުންގެ ގޮތުގައި ލޭބަލްކުރެވިފައިވާކަމަށް ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ.
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތައް
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނާމެދު ކުރާ ތަފާތުކުރުމާ ދެކޮޅަށް ވަކި ޙައްޤުތަތަކަކާއި
މިނިވަންކަމެއް ވަނީ ލިބިދީފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންނަށް ތައުލީމާއި، ޞިއްޙީ ހިދުމަތާއި،
އާ ންމު އިމާރާތްތަކަށް ވަދެ ނިކުމެއުޅުމާ،އި ދަތުރުފަތުރުގެ ފުރުޞަތުތައް އެހެން މީހުންނާ އެއްހަމައެއްގައި ލިބިދީފައިނުވެއެވެ.
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ވަޒީފާ ލިބުމުގައި ތަފާތު ކުރުން މަނާކޮށްފައިވީނަމަވެ،ސް
ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޤާނޫނުގައި މިކަން ހިމަނާފައިނުވެއެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް
ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޤާނޫނުގައި ހިމަނާފައިވާއި،ރު ޤާނޫނުގެ ދަށުން ނުކުޅެދޭމީހެއްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީކޮށްފައިވާ ކޮންމެ މީހަކަށް
މަހުން މަހަށް މާލީ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެވެއެވެ. ނަމަވެސް ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީގެ ރަޖިސްޓްރީ
ކުރުމުގެ މަރު ޚަލާގައި ހަރުކަށި ޝަރުތުތަކަކާއި، ސްކްރީން ކުރުމުގެ ބުރަ މަރު ޚަ ލާއެ އް ހިމެނުމުގެ އިތުރުން، މާލޭގެ ޞިއްޙީ
ސެންޓަރަކުން އެސެސްމަންޓް ހެދުމަށް މަޖުބޫރުކުރުވުމުގެ ސަބަބު،ން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ގިނަ މީހުން މިހާތަނަށް
ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިނުވާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން މަޢުލޫމާތުދެއެވެ.
ރަސްމީ އެއްވެސް ދިރާސާއެއް ކުރެވިފައިނުވިނަމަވެ،ސް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ އާބާދީގެ 10 ޕަސެންޓަށް އެކި
ބާވަތުގެ އަނިޔާތައް ލިބިފައިވާ ކަމަ ށް ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ އެންޖީއޯތަކުން ވަނީ އަންދާޒާކޮށްފައެވެ.
މިގޮތު،ން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ އަންހެން ކުދިން ނުވަތަ އަންހެނުންގެ ތެރެއިން، ޚާއްޞަކޮށް ލޮލަށް ފެނުމުގެ
ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ތެރެއި،ން 40 އިންސައްތައާއި 60 އިންސައްތައާ ދެމެދުގެ އަންހެނުންނާއި ކުޑަކުދިން
ޖިންސީ ގޯނާގެ ޝިކާރައަކަށްވެފައިވާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން މަޢުލޫމާތުދެއެވެ. ފުލުހުންގެ ތަޙުޤީގާ،އި ޝަރުއީ މަރުހަލާއަކީ
ނުކުޅަދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ފަސޭހައިން ބައިވެރިވެވޭނެ ފަދައިން ފަރުމާކުރެވިފައިވާ މަރުޚަލާތަކަކަށް ނުވާ،ތީ އަނިޔާ
ލިބުނު މީހުންގެ އާއިލާތަކުން ގިނަ ފަހަރަށް އެ މައްސަލަތައް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ހުށަހަޅާފައިނުވެއެވެ.
36

ޖިސްމާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ދަރިވަރުން ޕްރައިމަރީ އަދިސެކަންޑަރީ ލެވެލްގައި އާންމު ތައުލީމީ ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި
ބައިވެރިކުރުވައެވެ. ސަރުކާރުގެ ބޮޑެތި ސްކޫލްތަކުގެ އާންމު ކިލާސްތަކުގައި ނުގެންގުޅެވޭފަދަ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ
ކުދިންނަށް ޚާއްޞަ ޔުނިޓްތަކެއް ހުރެ އެވެ . އެހެންނަމަވެސް، ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް މަތީ ސާނަވީ ތަޢުލީމަށް
ބަދަލުވުމަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެވިފައިނުވެއެވެ. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ސަރުކާރުން ފޯރުކޮށްދޭ
ހިދުމަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ސެންސަރީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ހާއްސަ ތައުލީމީ ޕްރޮގްރާމްތަކެއް ހިންގުން
ހިމެނެއެވެ. ކުދި ރަށްރަށާއި އަތޮޅުތަކުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ދަތުރުފަތުރުގެ ވަސީލަތްތައް އެކަށީގެންވާ
މިންވަރަށް ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ސްކޫލަށް ނުވަތަ ވަޒީފާއަށް ދިއުމަށް ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވެއެވެ .
ގިނަ މަގުތަކާއި އިމާރާތްތަކަކީ ވީލްޗެއަރ ބޭނުންކުރާ މީހުންނަށް ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތަށް ހަދާފައިވާ ތަންތަނެއްނޫނެވެ.
އެހެނިހެން އިޖުތިމާޢީ އަނިޔާ ނުވަތަ ތަފާތުކުރުން
އިސްލާމް ދީނަށް ފާޑުކިޔާ ކަމަށް ބެލެވޭ ރައްޔިތުންނަށް އޮންލައިންކޮށް މަރުގެ އިންޒާރު ދިނުމާއި ހަމަލާތައް ދެމުން އަންނަ
ކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާއިރު، އެ މައްސަލަތަކުގައި ސަރުކާރުން ފިޔަވަޅު އަޅާފައި ނުވާ ކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން
މަޢުލޫމާތުދެއެވެ.
ބާބު 7 : މަސައްކަތްތެރިންގެ ޙައްޤުތައް
ހ . ޖަމިއްޔާ ޖަމާޢާތްތައް އުފެއްދުމުގެ މިނިވަންކަމާ،އި ކަލެކްޓިވް ބާގެނިންގެ ޙައްޤުލިބިގަތުން
ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން މަސައްކަތްތެރިންނަށް ޖަމިއްޔާ އަދި ޖަމާޢާތްތައް އުފެއްދުމުގެ މިނިވަންކަން ލިބިދީފައިވާއި،ރު
ޔޫނިއަންތައް އުފެއްދުމުގެ ޙައްޤު ރައްކާތެރިކޮށްދޭނެ ވަކި ޤާނޫނުއް ނެތެވެ . އެސޯސިއޭޝަންތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޔޫނިއަންގެ
ގޮތުގައި މަސައްކަތް ކުރަން ބޭނުންވާ ޖަމިއްޔާތައް ރަޖިސްޓްރީ ކުރެ ވެ އެވެ . މިނިވަން ޔޫނިއަންތަކާއި، ކަލެކްޓިވް ބާގެނިން
ނުވަތަ ހަޅުތާލުކުރުމުގެ ބާރާގުޅޭ މާއްދާތައް ޤާނޫނުގައި ހިމަނާފައި ނުވެއެވެ. ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން ޓްރޭޑް ޔޫނިއަންތައް
ރަސްމީކޮށް ބަލައިގަންނަން ކޯޓުތަކުން ދެކޮޅު ހަދައެވެ. މަސައްކަތްތެރިންގެ ޖަމިއްޔާތަކަކީ އާންމުގޮތެއްގައި މަދަނީ ޖަމިއްޔާތައް
ނުވަތަ އެސޯސިއޭޝަންތަކެއްގެ ގޮތުގައި ބެލެ ،ވޭ ކަލެކްޓިވް ބާގެނިންގައި ބައިވެރިވުމުގެ ޙައްޤު ލިބިދީފައިވާ ޖަމިއްޔާތަކެއްނޫނެވެ.
37

ފުލުހުންނާއި ސިފައިންނަށް ޔޫނިއަންތައް އުފެއްދުމުގެ ޙައްޤެއް ނޯވެއެވެ. ޔޫނިއަންތައް ރަސްމީކޮށް އުފެދިފައިނެތުމު،ން
ޔޫނިއަންތައް އުފެއްދުމަށް ނުވަތަ ހިންގުމަށް އިހުތިރާމްކޮށް ސަރުކާރުން ޤާނޫނުތައް ތަންފީޒު ކުރާ ކަމުގެ
ރިޕޯޓުކުރެވިފައިނުވެއެވެ.
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބައެއް މަސައްކަތްތެރިންގެ ޖަމިއްޔާތައް ވަނީ މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކެއްގެ ގޮތުގައި އުފައްދާފައެވެ . އޭގެ ތެރޭގައި
ފަތުރުވެރިކަމާ،އި މަސްވެރިކަމާއި ތައުލީމާއި ސިއްހަތާއި ޝިޕިން (ސީފެއާސް) ދާއިރާތަކުގެ ޖަމިއްޔާތަށް ހިމެނެއެވެ. ޓީޗާސް
އެސޯސިއޭޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް އާއި ، ޓޫރިޒަމް އެމްޕްލޯއީސް އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސް އާއި ، މޯލްޑިވްސް ޓްރޭޑް
ޔޫނިއަން ކޮންގްރެސްއާ،އި ޓޫރިޒަމް އެމްޕްލޯއީސް އެސޯސިއޭޝަނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ އަމްބްރެއްލާ އޯގަނައިޒޭޝަންއާ،އި
މޯލްޑިވިއަން ޕޯޓްސް ވޯކާސް އަދި މޯލްޑިވްސް ހެލްތް ޕްރޮފެޝަނަލްސް ޔޫނިއަން އަކީ މި ދާއިރާތަކުގައި އަމަލީ ގޮތުން
ހަރަކާތްތެރިވަމުންދާ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޖަމިއްޔާތަކެވެ. ސުލްހަވެރިކަމާއެކު އެއްވެ އުޅުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ،
ޤައުމަށް އެންމެ ބޮޑު އާމްދަނީއެއް ލިބޭ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުން ހަޅުތާލު ކުރުން ވަނީ
މަނާކޮށްފައެވެ. އަދިޓޫރިޒަމް އެމްޕްލޯއީސް އެސޯސިއޭޝަނުން މަޢުލޫމާތުދޭ ގޮތުގައި އެ ޖަމިއްޔާގެ މަންދޫބުންނަށް މެންބަރުންނާ
ބައްދަލުކުރުމަށްޓަކަ،އި ގިނަ ފަހަރަށް ރިސޯޓްތަކަށް އެރުމަށްވަނީ ހުރަސްއަޅާފައެވެ. މީގެ އިތުރު،ން ހޮސްޕިޓަލްތަކާއި ޞިއްޙީ
މަރުކަޒުތަކާއި، ކަރަންޓު ކުންފުނިތަކާއި، ފެން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކާއި، ޓެލެކޮމިއުނިކޭޝަން ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކާއި، ޖަލު
ބަލަހައްޓާ މުވައްޒަފުންނާ،އި އެއަރ ޓްރެފިކް ކޮންޓްރޯލަރުންނަށްވެސް ވަނީ ހަޅުތާލުކުރުން މަނާކޮށްފައެވެ. މި ޤާނޫނު
ތަންފީޒުކުރުމާ ހަވާލުވެފައިވާ ހޯމް މިނިސްޓްރީއަށް ހަޅުތާލު ކުރާ މަސައްކަތްތެރިން ހައްޔަރުކުރުމުގެ ބާރު ލިބިދީފައިވީނަމަވެ،ސް
މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެފަދަ މީހަކު ހައްޔަރުކޮށްފައިނުވެއެވެ.
މުދައްރިސުން ހަޅުތާލު ކުރު ން ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަނާކޮށްފައިނުވިނަމަވެ،ސް ޓީޗަރުންގެ ހަޅުތާލު ކުރުން މަނާކުރަން އެޑިއުކޭޝަން
މިނިސްޓްރީން އަންގާފައިވެއެވެ . މިގޮތަށް މިނިސްޓްރީ އިން އަންގާފައިވަނީ އެދާއިރާއަށް ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެ ކަމަށް ބުނެ
ކަމަށާއި ކިޔަވައިދިނުމަކީ މުޖުތަމައުގެ އިތުބާރާއި ގުޅިފައިވާ ދާއިރާއެއްކަމަށްވާތީ ، މި ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ވަކި ވަކި
ފަރުދުންގެ އަގު ދަމަހައްޓަން ޖެހޭ ނެ ކަމަށް މިނިސްޓްރީއިން އަންގާފައިވާކަމަށް ޓީޗަރުންގެ އެސޯސިއޭޝަނުން
މަޢުލޫމާތުދެއްވާފައިވެއެވެ.
ސަރުކާރުން އަމަލުކުރަން ޖެހޭ އެންމެހާ ޤާނޫނުތައް ތަންފީޒު ކުރެވިފައިނުވެއެވެ. ވަސީލަތްތަކާއި، އިންސްޕެކްޝަންތަކާއި،
ރެމިޑިއޭޝަން އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ނުހިފެހެއްޓުމާއި، މަ ދަނީ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަތުން ހިމެނޭ އެހެން ޤާނޫނުތަކާ އެއްގޮތަށް
38

އަދަބުތައް ކަޑަނއެޅިފައިނުވުމާއި، މިގޮތުގެ މަތީން ޤަވާޢިދާ ޚިލާފުވާ ފަރާތްތަކާ މެދު ބައެއްފަހަރު އަދަބު ކަޑަނއެޅިފައިވާކަން
ފާހަގަކުރެވެއެވެ.
ށ . މަޖުބޫރުން މަސައްކަތްކުރުވުން މަނާކުރުން
އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ މަސައްކަތެއް މަޖުބޫރުން ކުރުވުމަކީ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަނާކޮށްފައިވާކަމެކެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް މި ޤާނޫނު
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ތަންފީޒުކުރެވިފައިނުވެއެވެ.
ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންގެ އާބާދީގެ ތެރެއިން، ޚާއްސަކޮށް އިމާރާތްކުރުމުގެ ސިނާއަތުގައި ހިމެނޭ ބަންގްލަދޭޝްގެ ބިދޭސީ
މަސައްކަތްތެރިން، މަޖުބޫރު ކޮށްގެން މަސައްކަތް ކުރުން ނުވަތަ ލޭބާ ޓްރެފިކިންގެ ޝިކާރައަކަށް ވަނީ ވެފައެވެ. އަދި ހަމަ
އެފަދައި،ން އަމިއްލަ ގެތަކުގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ގެންގުޅޭ ސްރީލަންކާ އަ ދި އިންޑިއާގެ އަންހެން މަސައްކަތްތެރިންވެސް
ވަނީ މިފަދަ އަމަލުތަކާ ކުރިމަތިލާންޖެހިފައެވެ. ރާއްޖޭގެ ކަޑުނގެ ސަރަހައްދުގައި މަސްވެރިކަމުގެ މަސައްކަތްކުރާ ބިދޭސީންނާއި
މުދާ އުފުލާ ބޯޓުތަކުގައި މަސައްކަތް ކުރާ ބިދޭސީންނަށް ވެސް މަޖުބޫރުކޮށްގެން މަސައްކަތް ކުރުވުމުގެ އަމަލުތަކާ
ކުރިމަތިލާންޖެހެއެވެ. ލިޔެކިޔުން ނެތް މަސައްކަތްތެރިންގެ ސްޓޭޓަސް ރެގިއުލަރައިޒް ކުރުމަށް ނުވަތަ ޖޫރިމަނާއަކާ ނުލައި
އެބުނރި ގައުމަށް ދިއުމުގެ ފުރުސަތު ދިނުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކުން ވަނީ ހިންގާފައެވެ . މިނިސްޓްރީ އޮފް
އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓުން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ޖަނަވަރީ މަހުން ފެށިގެން ސެޕްޓެންބަރު މަހާ ހަމައަށް ޤަވާއިދާ ޚިލާފަށް
މަސައްކަތް ކުރާ 7،511 މީހުން ރެގިއުލަރައިޒް ކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެން އަހަރުތަކާ ޚިލާފަށް ، މި އަހަރު މިނިސްޓްރީއިން
އިސްނަގައިގެން ޤަވާއިދާޚިލާފަށް ރާއްޖޭގައި އުޅޭ ބިދޭސީން އަބުނރާ ގައުމަށް ފޮނުވިފައިނުވެއެވެ. މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނުން
ހިންގާފައިވާ ރިޕެޓްރިއޭޝަން ޕްރޮގްރާމެއްގެ ދަށު،ން އޮގަސްޓު މަހުގެ ނިޔަލަށް 1،564 ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިން ވަނީ
އަބުނރާ ގައުމަށް ފޮނުވާލާފައެވެ . ލިޔެކިޔުން ނެތް މަސައްކަތްތެރިން ޑީޕޯޓް ކުރެވެންދެން ނުވަތަ އަބުނރާ ގައުމަށް
ފޮނުވާލަންދެން ބެހެއްޓިފައިވަނީ މާލެ ކައިރީގައި އޮންނަ އިމިގްރޭޝަން ޕްރޮސެސިން ސެންޓަރެއް ކަމަށްވާ ހުޅުމާލެ ޑިޓެންޝަން
ސެންޓަރުގައެވެ. މިއަހަރު ފެށުނުއިރު އެ ފެސިލިޓީގައި 105 މަސައްކަތްތެރިން ބައިތިއްބާފައިވާ ކަމަށާއި ޖުލައި މަހުގެ ނިޔަލަށް
31 މީހުން ތިބި ކަމަށް ސަރުކާރުން ވަނީ މަޢުލޫމާތުދެއްވާފައެވެ. ލޭބަރ ޓްރެފިކިންގެ ޝިކާރައަކަށްވާ ފަރާތްތައް އަބުނރާ
ގައުމަށް ފޮނުވާލުމުގެ ކުރިން ނުވަތަ ރެގިއުލަރައިޒް ކުރުމުގެ ކުރިން މަސައްކަތްތެރިން ސްކްރީން ކުރާނެ އެކަށީގެންވާ ނިޒާމެއް
ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުގައި ޤާއިމުކުރެވިފައި ނުވާއިރު، އަބުނރާ ގައުމަށް ފޮނުވާލާފައިވާ ނުވަތަ ރެގިއުލަރައިޒްކޮށްފައިވާ ބައެއް
39

މަސައްކަތްތެރިންނަކީ ހިއުމަން ޓްރެފިކިންގެ ޝިކާރައަކަށްވެފައިވާ މީހުންގެ ގޮތުގައި ދެނެގަންނަންޖެހޭ ކަމަށް
ރިޕޯޓުކުރެވިފައިވެއެވެ.
ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގެ ދަށުން މަޖުބޫރު ކޮށްގެން މަސައްކަތް ކުރުމުގެ ކުށް ސާބިތުވާ މީހެއްގެ މައްޗަށް އަށް އަހަރުގެ މުއްދަތަށް
ޖަލަށްލުމަށް ޙުކުމްކުރެވޭނެ އެވެ . އައިޑެންޓިޓީ އާއި ޓްރެވަލް ޑޮކިއުމެންޓްތައް ހިފެހެއްޓުމާއި، މި ލިޔުންތަކަށް ބަދަލު ގެނައުމަކީ
ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަނާކުރެވިފައިވާ ކަންކަމެވެ. މިފަދަ ކުށެއް ސާބިތުވާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ފަސް އަހަރު ދުވަހުގެ ޖަލު
ޙުކުމެއް އަންނާނެއެވެ. ހިއުމަން ޓްރެފިކިންއާ ގުޅޭ ކުށެއް ސާބިތުވެއްޖެނަ،މަ ކުށްކޮށްފައިވާ މީހެއްގެ މައްޗަށް އަންނާނެ އެންމެ
ބޮޑު އަދަބަކީ 10 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް ޖަލަށްލުމުގެ ޙުކުމެކެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބުތައް ކަޑަނއެޅިފައިވީނަމަވެ،ސް
މި އަދަބުތަކަކީ ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކުން މިފަދަ ކުށްތައް ކުރުން ހުއްޓުވޭނެފަދަ ބޮޑެތި އަދަބުތަކެއްނޫނެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގައި
ކަޑަނއެޅިފައިވާ އަދަބުތަކަ،ކީ ޖަލު ގެ އަދަބު ހިމެނިފައިވާ ބޮޑެތި ކުށްތަކާ އެއްވަރުގެ އަދަބުތަކެއް ނޫންކަން ވަނީ
ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.
ޖުލައި މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް ޑޮކިއުމެންޓް ކުރެވިފައިވާ ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންގެ އަދަދު ގާތްގަޑަނކަށް 133،600 އަށް އަރާ
ކަމަށް މޯލްޑިވްސް އިމިގްރޭޝަނުން ވަނީ ރިޕޯޓުކޮށްފައެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޤަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ އިތުރު 63،000
ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިން ތިބިކަމަށް އިމިގްރޭޝަނުންވަނީ ލަފާކޮށްފައެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ގިނައީ ބަންގްލަދޭޝް އާއި ދެކުނު
އޭޝިއާގެ އެހެން ގައުމުތަކުގެ ފިރިހެނުން ކަމަށް މަޢުލޫމާތުލިބިފައިވެއެވެ. މެއިންޓަނަންސް، ލޭންޑްސްކޭޕިން އަދި ލޯންޑްރީގެ
ހިދުމަތް ފަދަ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ރިސޯޓުތަކުން ސަބްކޮންޓްރެކްޓަރުން ހޯދު ން އާންމުވަމުންދާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ވަނީ
ފާހަގަކޮށްފައެވެ. މި ސަބްކޮންޓްރެކްޓަރުން ވަޒީފާތައް އަދާކުރުމަށްޓަކަ،އި ޤަވާއިދާ ޚިލާފަށް އުޅޭ ބިދޭސީން ހޯދާކަމަށް
މަޢުލޫމާތުލިބެއެވެ . އަދި މި ބިދޭސީންނަށް ކުޑަ މުސާރައެއް ދީގެ،ން ގިނަ ވަގުތު މަސައްކަތްކުރުވުމާ،އި ވަޒީފާއާ ބެހޭ
އެއްބަސްވުމެއް ދީފައިނުވުމާއި އަދި ގިނަ ފަހަރަށް މުސާރަ ދިނުމުގައި ލަސްތަކެއް ދިމާވާކަމަށް ރިޕޯޓުކުރެވިފައިވެއެވެ. ދަރަނި
ބޭނުންކޮށްގެން އަޅުވެތިކުރުމާއި، ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކުން ޕާސްޕޯޓް ހިފެހެއްޓުމާއި، އޮޅުވާލައިގެން ވަޒީފާގެ ހުށަހެޅުންތައް
ހުށަހެޅުމާއި ، ވައުދުވި މުސާރަ ނުދިނުމާއި ، ނުވަތަ އެއްވެސް ވަރަކަށް މުސާރަ ނުދިނުމަކީ މަޖުބޫރުކުރުވައިގެން މަސައްކަތްކުރާ
ގިނަ މީހުން ކުރިމަތިލާންޖެހޭ ކަންތައްތަކެވެ. އަމިއްލަ ގެތަކުގެ މަސައްކަތްކުރުމަށް ގެންގުޅޭ ބިދޭސީ މީހުންގެ ތެރެއި،ން
ހާއްސަކޮށް ބިދޭސީ އަންހެނުން ބައެއް ފަހަރު މަޖުބޫރު އަޅުވެތިކަމުގެ ތެރޭގައި ތާށިވެ ، ވަޒީފާ ދޭ ފަރާތްތަކުގެ ކިބައިން
ބިރުދެއްކުމާއި އަދިބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ޖިންސީ އަނިޔާއާ ކުރިމަތިލާންޖެހެއެވެ.
40

މީގެ އިތުރު،ން ޑިޕާންޓްމެންޓް އޮފްސްޓޭޓްގެ ޓްރެފިކިންގް އިން ޕާސަންސް ރިޕޯޓު ބައްލަވާށެވެ .
https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/
ނ . ކުޑަކުދިން ލައްވާ މަސައްކަތްކުރުވުމާ،އި ވަޒީފާ އަދާކުރެވޭނެ އެންމެ ހަގު އުމުރު ކަޑަނއެޅުން
ޑިޕާންޓްމެންޓް އޮފް ލޭބަގެރ ފައިންޑިންގް އޮން ދަ ވޯސްޓް ފޯމް އޮފްޗައިލްޑް ލޭބަރ ރިޕޯޓު ބައްލަވާށެވެ.
https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/findings/
ރ . ވަޒީފާނުވަތަ މަސައްކަތްކުރާ ދާއިރާގެ ގޮތުން ތަފާތުކުރުން
ނަސްލާއި، ކުލައާއި، ޖިންސާއި، ސިޔާސީ ފިކުރާ،އި ދީނާއި ، އިޖުތިމާއީ އަސްލާއި، ކައިވެނީގެ ހާލަތާއި، އާއިލީ ޒިންމާތަކާއި،
އުމުރާއި، އަދިނުކުޅެދުންތެރިކަމަށް ބަލައި އަދާކުރާ ވަޒީފާގެ ގޮތުން ނުވަތަ މަސައްކަތްކުރާ ދާއިރާއެއްގެ ގޮތުން މީހުންނާމެދު
ތަފާތުކުރުން ގެންގުޅުމަކީ ޤާނޫނާއި ޤަވާއިދުތަކުން މަނާކުރެވިފައިވާ ކަމެކެވެ. ގައުމީ އަސްލާއި، ނަސްލާއި، ސެކްޝުއަލް
އޮރިއެންޓޭޝަނާއި، ޖިންސީ އައިޑެންޓިފިކޭޝަންއާ،އި އެޗްއައިވީ ނުވަތަ އެއިޑްސް ޖެހިފައިވު،ން ނުވަތަ ރެފިއުޖީއެއްގެ
ސްޓޭޓަސް ދެވިފައިވާ މީހުންނާ ދެކޮޅަށް ތަފާތުކުރު،ން ޤާނޫނުގެ ދަށުން ސީދާ މަނާކުރެވިފައެއްނުވެއެވެ. ޤާނޫނުތަކާއި
ގަވާއިދުތައް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އާންމުގޮތެއްގައި ތަންފީޒުކުރެވިފައިވީނަމަވެ،ސް އަންހެނުންނަށް ހަމަހަމަ ގޮތެއްގައި
އުޖޫރަނުދިނުމާ،އި ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ތެރެއިން ޚާއްސަކޮށް ބަންގްލަދޭޝްގެ ރައްޔިތުންގެ މަސައްކަތުގެ މާޙައުލާއި
ދިރިއުޅުމުގެ ހާލަތާ ގުޅިގެން ތަފާތުކުރުން އިތުރުވެފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ޖަނަވަރީ މަ ،ހު އަމަލުކުރަންފަށާފައިވާ މިނިމަމް
ވޭޖް އޯޑަގެރ ދަށުން ، ކުރިއަށް އޮތް ދެ އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަށް މި މިނިމަމް ވޭޖް އޯޑަރ ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންގެ
މައްޗަށް ނުހިގާނނެއެވެ.
އެންޖީއޯތަކުން މަޢުލޫމާތުދީފައިވާ ގޮތުގަ،އި ގާނޫނުތައް ތަންފީޒު ކުރުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހަރުދަނާ ފިޔަވަޅުތަކެއް
އެޅިފައެއް ނުވެއެވެ. މިޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ކުށްކުރާ ފަރާތްތަކަށް މަދަނީ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭ ގާނޫނުތަކާ އެއްފަދައިން އަދަބު
ކަޑަނއެޅިފައިވީނަމަވެ،ސް މި އަދަބުތައް ހަރުދަނާގޮތެއްގައި ތަންފީޒުކުރެވިފައިނުވެއެވެ .
41

ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެ،ސް އަންހެނުންނަށް ވަޒީފާގެ މާޙައުލުގައި ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތައް
ފަހިކޮށްދޭނެ ސިޔާސަތުތައް ސަރުކާރުން ކަޑަނއަޅުއްވާފައިނުވާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ދެކެއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުތަކުގެ
ދަށު،ން ވަޒީފާގެ ގޮތުން ނުވަތަ މަސައްކަތައް ދެވޭ އުޖޫރައިގެ ގޮތުން އަންހެނުންނާ މެދު ތަފާތުކުރުން ގެންގުޅުމަކީ
މަނާކުރެވިފައިވާކަމެކެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް އެއް މަސައްކަތެއްކުރާ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން އަޅާކިޔާއި،ރު އަންހެނުންނަށް
ދެވޭ އުޖޫރަ ކުޑަކަމާ،އި އާންމުގޮތެއްގައި އަންހެނުން މަސައްކަތްކުރަނީ މަދުން އުޖޫރަ ކަޑަނއެފަޅއިވާ ސިނާޢާތްތަކުގައި ކަން
ވަނީ ފާހަގަވެފައެވެ. ބެލެނިވެރިން މަސައްކަތްކުރާ ގަޑީގަ،އި ކުޑަކުދިން ބަލަހައްޓާނެ ވަސީލަތްތައް ޤާއިމްކޮށްފައިނުވާ،ތީ ދަރިން
ލިބުމަށްފަހު އަންހެނުން ވަޒީފާގައި ދެމިތިބުމަށް ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވެއެވެ.
ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށު،ން ޤާނޫނީ ކަންތައްތަކުގައިއާއި އެހެނިހެން ވަޒީފާގެ މައްސަލަތަކުގައި ވަޒީފާ ދޭ ފަރާތްތަކާއި
މުވައްޒަފުންގެ ހައް ޤު ތައް ހިމާޔާތްކޮށް އެ މައްސަލަތައް ބެލުމަށްޓަކައި ވަނީ ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލެއް އު ފައްދާފައެވެ.
ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޤާނޫނާ،އި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެކުލަވާލެވިފައިވާ ޤަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމުގެ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމަކީ
ލޭބާ ރިލޭޝަންސް އޮތޯރިޓީ (އެލްއާރްއޭ) ގެ ޒިންމާއެކެވެ. ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކާއި މުވައްޒަފުންގެ
މެދުގައި އުފެދޭ ގާނޫނީ މައްސަލަތަކާއި އެހެނިހެން ވަޒީފާއާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ބަލަ،އި އެ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ގޮތެއް
ނިންމަވައެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް ޓްރައިބިއުނަލްއަށް މައްސަލަތައް ހުށަހަޅައި ބެލުމުގެ މަރު ޚަލާތަކަކީ ބުރަ އަދި އުދަނގޫ
މަރުޚަލާތަކެއްގެ ގޮތުގައި ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ.
މަސައްކަތުގެ މާޙައުލުގައި ކުރެވޭ ކުށްތަކުގެ ތެރެއު،ން ބަރާބަރަށް އުޖޫރަ ނުދިނުންފަދަ ޓްރެފިކިންގެ އަމަލުތައް ހިމެނޭކަމަށް
ބެލެވޭ މައްސަތައް އެލްއާރްއޭ އި ން ޤަވާއިދުން ސްކްރީން ކުރެވިފައިނުވެއެވެ. އެހެންކަމު،ން ޓްރެފިކް ކުރުމުގެ އަމަލުތައް
ހިމެނޭކަމަށް ބެލެވޭ މައްސަލަތަކުގަ،އި ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ގޮތް ނިންމަވާފައިވެއެވެ. އޮގަސްޓު މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް
ޤަވާއިދާ ޚިލާފުވެފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއި،ން މިފަދަ އަމަލުތައް ހުއްޓާލުމަށް ނުވަތަ އަދަބެއްގެ ގޮތުން ކަޑަނއަޅާފައިވާ
ޖޫރިމަނާ ދެއްކުމަށް ދެކޮޅުހަދާފައިވާ އެއްވެސް ފަރާތެއް ބްލެކްލިސްޓު ކޮށްދިނުމަށް އެދި މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް
ޑިވެލޮޕްމަންޓްގައި އެލްއާރުއޭއިން އެދިފައިނުވެއެވެ. ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ މައްސަލަތަކުގެ އަޑުއެހުންތައް ކުރިއަށް
ގެންދަނީ ދިވެހިބަހުން ނެވެ . އެހެންނަމަވެ،ސް ދިވެހިބަހުން ފަރިތަކޮށް މުޢާމަލާތްކޮ،ށް ދިވެހި ބަހުން ދައްކާ ވާހަކަ ފުރިހަމައަށް
ފަހުމްވަނީ ވަރަށް މަދުބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންނަށެވެ. ދިވެހި ބަހުން މުއާމަލާތް ކުރާނެ މަންދޫބެއް ހަމަޖައްސައިގެން މެނުވީ
ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންނަށް ޓްރައިބިއުނަލަށް މައްސަލަ ހުށަނޭޅެއެވެ. ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނިންމުމަކާ އެއްގޮތަށް ވަޒީފާ ދޭ
ފަރާތަކުން އަމަލު ނުކޮށްފިނަމަ އެ މައްސަލައެއް ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަން ޖެހެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް ސިވިލް ކޯޓުގައި ގިނަ
42

ފަހަރަށް މައްސަލަ ނިންމުމަށް ދިގު މުއްދަތެއް ނަގައެވެ. ޓޫރިޒަމް އެމްޕްލޯއީ އެސޯސިއޭޝަން އޮފް މޯލްޑިވްސް (ޓީއީއޭއެމް)
އިން މަޢުލޫމާތުދީފައިވާ ގޮތުގަ،އި މިފަދަ މައްސަލަތައް ނިންމުމުގައި ޝަރުއީ ނިޒާމުން ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ހޭދަކުރެއެވެ.
އެގޮތު،ން ބައެއް މައްސަލަތައް ނުނިމި ހަ އަހަރަށްވުރެ ގިނަ ދުވަސްވެފައިވާކަމަށް ޓީއީއޭއެމުން ވަނީ ރިޕޯޓުކޮށްފައެވެ.
ނުހައްޤު ން ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ މައްސަލަތައް ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްއަށް ހުށަހެޅޭނީ ހާ ދިސާ ހިގަނއިދިޔަތާ ތިން
މަސް ދުވަސް ވުމުގެ ކުރީންނެވެ. އަދި ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޤާ ނޫނާ ހިލާފުވާ އެހެނިހެން މައްސަލަތައް ހިގަނއިދިޔަތާ ހަ މަސް
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޓްރައިބިއުނަލް އަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭނެއެވެ. ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތު،ން ބާތިލް ނުވަތަ އަބުނރާ
ގެންގޮސްފައިވާ މައްސަލަތައް އިސްތިއުނާފްކުރުމަށް އަލުން ހުށަހެޅޭ،ނީ ޖޫރިމަނާއެއް ދެއްކުމަށްފަހު އެންމެ ފަހަރަކުއެވެ.
ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންނާ ދެކޮޅަށް ތަފާތުކުރުން ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ފެތުރިފައެވެ. (ބާބު 7 ގެ ށ ބައްލަވާށެވެ.)
ބ . މަސައްކަތުގެ މާޙައުލުގައި ހުންނަންޖެހޭ ޝަރުތުތައް:
މަސައްކަތުގެ އުޖޫރަ އާއި ގަޑި ކަޑަނއެޅުމުގެ ޤާނޫނުތައް: ޤާނޫނުގެ ދަށުން ގިނަ ސިނާޢާތްތަކުގައި މިނިމަމް ވޭޖެއް
ކަޑަނއެޅިފައިވެއެވެ. އަދި މި މިނިމަމް ވޭޖަކީ ޕޮވަޓީރ އިންކަމް ލެވެލްގެ ރަސްމީ އަންދާޒާއަށް ވުރެ ބޮޑު އަދަދެކެވެ. 2021
ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެންބަރު މަހުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް އިކޮނޮމިކް ޑިވެލޮޕްމަންޓުންވަނީ މިނިމަމް ވޭޖުގެ ދައުރާއި އަދަދު
ހިމަނާފައިވާ މިނިމަމް ވޭޖް އޯޑަ ރ ޝާއިޢުކޮށްފައެވެ. މި މިނިމަމް ވޭޖް އޯޑަރަށް އަމަލުކުރަން ފެށިފައިވަނީ ޖަނަވަރީ މަހުގެ
ތެރޭގައެވެ. ފުރަތަމަ ދެ އަހަރުގެ ތެރޭގައި މިނިމަމް ވޭޖް އޯޑަ ރ ހިގާނނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ މައްޗަށް އެކަނިއެވެ. ދައުލަތުގެ
ކުންފުނިތަކާ،އި އަމިއްލަ ކު،ދި މެދު ފަންތީގެ އަދި ބޮޑެތި ވިޔަފާރިތަކަށް ކަޑަނއަޅާފައިވާ މިނިމަމް ވޭޖުގެ އަދަދު ތަފާތެވެ.
އަމިއްލަ ވިޔަފާރިތަކުގައި މަސައްކަތްތެރިންނަށްދޭ އުޖޫރަ އާންމުގޮތެއްގައި ކަޑަނއަޅަނީ ވަޒީފާ ދޭ ފަރާތްތަކާއި މުވައްޒަފުންގެ
މެދުގައި ހަދާފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ދަށުން ، ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކުން އެފަދަ މަސައްކަތަކަށް ކަޑަނއަޅާފައިވާ
އުޖޫރައަށް ބަލައިގެންނެވެ.
ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެންމެ ގިނަވެގެން މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގަޑިތަކާ،އި އޯވަޓައިމް މަސައްކަތްކުރުމާ،އި އަހަރީ ޗުއްޓީއާ،އި
ބަލިވުމުން ނެގޭނެ ޗުއްޓީއާ،އި ވިހެއުމާ ގުޅިގެން ދެވޭ ޗުއްޓީއާއި މަސައްކަތްކުރާ ތަނުގެ ރައްކާތެރިކަމާގުޅޭ އުޞޫލުތައް
ކަޑަނއެޅިފައިވެއެވެ. ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފުންނަށް ވިހެއުމާ ގުޅިގެން ހަ މަހުގެ މެޓާނިރޓީ ޗުއްޓީ އަދި ތިން މަހުގެ ޕެޓާނިރޓީ
ޗުއްޓީ ދެވެއެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން މުވައްޒަފުންނަށް މަސައްކަތްކުރެވޭނީ ހަފުތާއަކު 48 ގަޑިއިރަށެވެ. އަދި ޖެހިޖެހިގެން 6
43

ދުވަހު މަސައްކަތްކޮށްފައިވާނަމަ 24 ގަޑިއިރުގެ ބްރޭކެއް މުވައްޒަފުންނަށް ދޭން ޖެހޭނެއެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން އޯވަޓަރއިމްއާ،އި
ސަރުކާރު ބަންދު ދުވަސްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމުން ލިބޭ އެލަވާން،ސް ސަރުކާރުގެ މުވައްޒަފުންގެ ތެރެއިން އެމަޖެރންސީގައި
މަސައްކަތްކުރާ މީހުންނަށާ،އި ކަޑުނ އަދި ވައިގެ މަގުގެ ދަތުރުތައްކުރާ ފަޅުވެރިންނަށާ،އި ކުންފުނިތަކުގެ އެގްޒެކެޓިވް
މުވައްސަފުންނަށާ،އި އޮން ކޯލްގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް ނުލިބޭނެއެވެ. މުވައްޒަފުންގެ އެސޯސިއޭޝަންތަކުން
ރިޕޯޓްކޮށްފައިވާ ގޮތުގައި ސަރުކާރުގެ ބައެއް ސްކޫލްތަކާއި ހޮސްޕިޓަލްތަކުން އޯވާޓައިމްޕޭ ވަނީ ވަކި މިންވަރެއްގައި
ކެޕްކުރެވިފައެވެ.
ވަޒީފާގެ މާހައުލުގެ ހެލްތް އެންޑް ސޭފްޓީ : ދިވެހިރާއްޖޭގައި އާންމު އޮކިއުޕޭޝަނަލް ސޭފްޓީ އެންޑް ހެލްތް (އޯއެސްއެޗް)
ޤާނޫނެއް ނެތްކަމުގައިވީނަމަވެ،ސް އިމާރާތްކުރު،ން ސިއް،ޙީ ވައިގެ ދަތުރުފަތުރު އަދި ފަރުތުވެރިކަން ފަ ދަސިނާއަތްތަކުގައި
ވަނީ ރައްކާތެރިކަމުގެ އަމިއްލަ މިންގަޑުނތަކަކާއި ޤަވާއިދުތަކެއް އެކުލަވާލަ،އި އެފަދަ މިންގަޑުނތައް ތަންފީޒުކުރުމުގެ
މަސައްކަތް ކުރަމުންނެވެ. ސިއްޙީ އަދި މަސައްކަތްކުރުމުގެ މާހައުލުގެ ރައްކާތެރިކަމާ ގުޅިގެން ސަރުކާރުން ފިޔަވަޅުތަކެއް
އަޅުއްވާފައިވާކަމުގެ ރިޕޯޓެއް ލިބިފައިނުވެއެވެ. އަދި އިމާރާތްކުރުމުގެ ދާއިރާގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ރައްކާތެރިކަމުގެ
ފިޔަވަޅު އެޅިފައިނުވާކަމަށާ،އި މިދާއިރާގައި ގިނަ ފަހަރަށް މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް ދޭންޖެހޭ ރައްކާތެރިކަމުގެ އާލާތްތައް
ފޯރުކޮށްދީފައިނުވާކަމަށް މަދަނީ ޖަމިއްޔާތަކުން މަޢުލޫމާތުދެއެވެ. ޤާނޫނުގެ ދަށުން ރައްކާތެރި މަސައްކަތުގެ މާހައުލެއް
ޤާއިމްކޮށްދިނުމަށާ،އި ރައްކާތެރި ވަސީލަތްތަކާއި މެޝިނަރީހޯދުމާއި ، މަސައްކަތުގައި ބޭނުންކުރާ ތަކެތީގެ ރައްކާތެރިކަން
ކަށަވަރުކުރުމަށާ އި، ޞިއްޙީ ނުރައްކާތައް ކުޑަކުރުމަށްޓަކައި ރައްކާތެރިކަމުގެ އާލާތްތައް ބޭނުންކުރުމަށާ އި، ރައްކާތެރިކަމުގެ
ސާމާނު ބޭނުންކުރުމަށް މުވައްޒަފުން ތަމްރީނުކުރުމަށާއި އަދި އެކަށީގެންވާ ބޭސްފަރުވާ މަސައްކަތްތެރިންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް
ލާޒިމްކޮށްފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް މި ފަދަ ރައްކާތެރިކަމުގެ ފިޔަވަޅުތައް ހިމެނޭ ޤައުމީ މިންގަޑެނއް އުފައްދާފައިނުވާ،ތީ
މިފަދަ ރައްކާތެރިކަމުގެ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމަކީ ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކުގެ އިޚްތިޔާރުގެ ދަށުގައިވާ ކަމެކެވެ.
ސިއްޙަތަށް ނުވަތަ ރައްކާތެރިކަމަށް ނުރައްކާވާފަދަ ހާލަތްތަކުން ސަލާމާތްވުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްތުގެ މާހައުލުން ނިކުންނަ
ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާ ގެއްލުމަކާއިނުލަ،އި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެފަރާތަކަށް ރައްކާތެރިކަން ލިބިގެންދެއެވެ.
މާލޭގެ މަރުކަޒީ ބަދަނރުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުންނަށް މަސައްކަތުގައި މާޙައުލުގައި ތަކުރާރުކޮށް އަނިޔާ ލިބެމުންދާކަމަށް
ރިޕޯޓުކުރުމާ ގުޅިގެ،ން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަޕްރައިސަސް ކޮމިޓީން ވަނީ 2021 ވަނަ އަހަރުގެ މާ ރިޗު
މަހުގެ ތެރޭގައި މާލެ ބަދަނރުގެ މަސައްކަތްކުރުމުގެ މާޙައުލުގެ ސިއްހީ އަދި ރައްކާތެރިކަމުގެ މިންގަޑުނތަކާ ގުޅޭ ތަޙްޤީގެއް
44

ފައްޓަވާފައެވެ . ކޮމިޓީގެ ހޯދުންތަކު،ން ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމުގެ ފިޔަވަޅުތައް މާލެ ބަދަނރުގައި އެޅިފައިނުވާކަމާ،އި މިހާރު
އަމަލުކުރަމުންދާ ސްޓޭންޑަޑް އޮޕަރޭޓިންގ ޕްރޮސީޖަތަރކަކީ އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅުތަކެއް ނޫންކަމާއި، ބަދަނރުގެ
މަސައްކަތްކުރުމުގެ މާޙައުލުގެ ރައްކާތެރިކަމާބެހޭ ކަންކަން ބަލަހައްޓައި މި ފިޔަވަޅުތައް ތަންފީޒުކުރާނެ ހަރުދަނާ ގޮތެއް
ކަޑަނއެޅިފައިނުވާކަން ވަނީ ފާހަގަކުރެވިފައެވެ. 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ސެޕްޓެންބަރު މަހުގެ ނިޔަލަ،ށް ބަދަނރުގައި އިތުރު
ހާދިސާތަކެއް ހިގާނފައިވާކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިނުވެއެވެ. ޖަނަވަރީ މަހުގެ ތެރޭގަ،އި މާލެ ކައިރީގައި،ވާ ހުޅުމާލޭގެ
ބަދަނރެއްގައި މާބަލް ޝީޓުތަކެއް ބާލަން އުޅުމުގެ ތެރޭގަ،އި ދެމީހަކަށްވަނީ ބޮޑެތި އަނިޔާތަކެއް ލިބިފައެވެ.
އުޖޫ،ރަ މައްސަކަތްކުރާނެ ގަޑިތައް އަދި އޯއެސްއެޗްއާ ގުޅޭ މިންގަޑުނތައް ތަންފީޒުކުރުން: މިނިމަމް ވޭޖް އަދި އޯއެސްއެޗްއާ
ގުޅުންހުރި ޤާނޫނުތައް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި ތަންފީޒުކޮށްފައިނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އޯވަޓަރއިމް
ގަޑިތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމާއި ގުޅޭ ޤާނޫނުތައް ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ތަންފީޒުކުރެވުނެވެ. މިފަދަ ޤާނޫނުތަކާ ޚިލާފުވާ
ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ކަޑަނއެޅިފައިވާ އަދަބުތަކަ،ކީ މިބާވަތުގެ ކުށްތައް ކަޑަނއެޅިފައިވާ އެހެން ޤާނޫނުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
އަދަބުތަކާ ހަމަހަމަ އަދަބުތަކެއްނޫނެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގައިވާ އަދަބުތައް ކުށްކުރާ މީހުންގެ މައްޗަށް ތަންފީޒު ކުރެވިފައިވަނީ
ވަރަށް މަދުންނެވެ. އޯވާޓައިމް މަސައްކަތްކުރުމާ ގުޅޭ މާއްދާތަކާ ޚިލާފުވާ މީހުންނަށް ކަޑަނއެޅިފައިވާ އަބަދުތަކަށް ބަލާއި،ރު
މި އަދަބުތަކަކީ މިފަދަ އެހެން ބާވަތްތަކުގެ ކުށްކަމަށްވާ އޮޅުވާލުމުގެ ކުށަ ށް ކަޑަނއެޅިފައިވާ އަދަބުތަކާ ހަމަހަމަ އަދަބުތަކެކެވެ.
ވަޒީފާއާ ބެހޭ ގާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމަކީ އެލްއާރްއޭ އާއި ވަޒީފާއާ ބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ޒިންމާއެކެވެ. އަދި އެލްއާރްއޭއިން ވަނީ
މަސައްކަތުގެ މާޙައުލުގައި ދިމާވާ މައްސަލަތަކާ ގުޅޭ ތަޙްޤީގްހިންގުމާ،އި މަސައްކަތްތެރިންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ
ޝަކުވާތަކަށް ޙައްލު ހޯދައިދިނުމުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމްކޮށްފައެވެ. އެންމެ ގިނައިން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި
ވަޒީފާގައި އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާތަކާގުޅޭ ނުވަތަ އޮވާރޓައިމް އަދި އެހެނިހެން އުޖޫރައާ ގުޅޭ ނުވަތަ ޗުއްޓީ ދިނުމާ ގުޅޭ
މާއްދާތައް ވަޒީފާގެ އެއްބަސްވުމުގައި ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވުމާ،އި މި ފަދަމާއްދާތައް އެއްބަސްވުމުގައި ނެތުން ހިމެނެއެވެ.
އިންސްޕެކްޓަރުންނަށް ކުރީބައިގައި އެންގުމަކާނުލައި ވަޒީފާގެ މާޙައުލުތައް އިންސްޕެކްޓްކުރުމާ،އި ޤަވާއިދާ ޚިލާފަށް
އަމަލުކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކާ ދެކޮޅަށް ދަތިކުރުމުގެ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ބާރު ލިބިފައިވެއެވެ. އެލްއާރްއޭ އިން އާންމުގޮތެއްގައި
ޤަވާއިދާ ޚިލާފަށް އަމަލުކުރާ ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކަށް މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް އެއް މަހާއި ތިން މަހާއި ދެމެދުގެ މުއްދަތެއް
ދެއެވެ . އެހެންނަމަވެ،ސް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ލޭބަރ އިންސްޕެކްޓަރުން ލިބިފައިނުވާތީއާ،އި ދަތުރު ފަތުރުގެ ޚަރަދުކުރާނެ
ފައިސާ ހަމަޖެހިފައިނުވާ،ތީ މި ފަދަ މައްސަލަތައް މޮނިޓަރ ކުރުމާއި ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމަށް މި އޮތޯރިޓީއަށް ހުރަސްތަކާ
ކުރިމަތިވެއެވެ.
45

ރައްކާތެރިކަމާ ގުޅޭ ގައުމީ މިންގަޑުނތައް ކަޑަނއެޅިފައިނުވުމުގެ ސަބަބު،ން މިފަދަ މައްސަލަތައް އިންސްޕެކްޓް ކުރުމުގައި
ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވެފައިވާކަމަށް އެލްއާރްއޭ އިން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ. އިމާރާތްކުރުމުގެ ސިނާއަތުގައި ކަޑަނއަޅާފައިވާ ސަލާމަތީ
ޤަވާއިދުތަކުގެ ދަށު،ން ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކުން މުވައްޒަފުންނަށް ހެލްމެޓާއި، ބެލްޓާ،އި އަ ދި މާސްކް ފަދަ ސަލާމަތީ އާލާތްތައް
ފޯރުކޮށްދޭން ޖެހެއެވެ . އެހެންނަމަވެ،ސް މި މިންގަޑުނތަކަށް އަމަލުކުރާ މިންވަރު ސަރުކާރުން އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި މޮނިޓަ ރ
ކޮށްފައިނުވާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ. ވަޒީފާ ދޭ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުން ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންނަށް ހެލްތް
އިންޝުއަރެންސް ހޯދައިދޭންޖެހެއެވެ.
ނުރަސްމީ ދާއިރާތައް : ސަރުކާރުން މަޢުލޫމާތު ދެއްވާފައިވާ ގޮތުގަ،އި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަޒީފާ އަދާކުރާ އާބާދީގެ 19 އިންސައްތަ
މީހުންނަކީ ނުރަސްމީ ވަޒީފާ އަދާކުރާ މީހުންނެވެ. އަދި މީގެ ތެރެއި،ން 62 އިންސައްތަ މީހުންނަކީ އަމިއްލަ މަސައްކަތްކުރާ
މީހުންކަމުގައިވާ،ތީ މި މީހުންގެ މައްޗަށް އުޖޫރަ ، މަސައްކަތްކުރާ ގަޑި ނުވަތަ އޯއެސްއެޗްގެ މިންގަޑުނތަކާ ގުޅޭ ޤަވާއިދުތައް
ނުހިގާނނެއެވެ. މާލެ ފިޔަވައި ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ނުރަސްމީ ވަޒީފާއަދާކުރާ މީހުންގެ އަދަދު ގިނައެވެ. އެގޮތު،ން ރަށްތަކުގައި
ވަޒީފާ އަދާކުރާ އާބާދީގެ 31 އިންސައްތަ މީހުން ވަޒީފާ އަދާކުރަނީ ނުރަސްމީ ދާއިރާތަކުގައެވެ. އަދި މާލޭގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ
އާބާދީގެ 9 އިންސައްތަ މީހުން ވަޒީފާ އަދާކުރަނީ ނުރަސްމީ ދާއިރާތަކުގައެވެ. ނުރަސްމީ ދާއިރާތަކުގައި ވަޒީފާއަދާ ކުރާ
އަންހެނުންގެ އަދަދު ފިރިހެނުންނަށްވުރެ ގިނައެވެ. އެގޮތު،ން ވަޒީފާ އަދާ ކުރާ އާބާދީގެ 25 އިންސައްތަ އަންހެނުންނާ،އި 16
އިންސައްތަ ފިރިހެނުން ވަޒީފާ އަދާކުރަނީ ނުރަސްމީ ދާއިރާގައެވެ. ނުރަސްމީ ވަޒީފާއަދާ ކުރާ މީހުން އެންމެ ގިނައީ
މެނުފެކްޗަރިންގެ ދާއިރާގައެވެ. މިގޮތު،ން ގިނަ އަދަދެއްގެ އަންހެނުން ގޭގައި ތި،ބެ ރޯނު ވެށުމާއި ފަންގި ވިޔުމުގެ
މަސައްކަތްކުރެއެވެ. އަދި މީގެ އިތުރު،ން އެކި އެކި ހިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުމާއި (މީގެ ތެރޭގައި އަމިއްލަ ގެތަކުގައި
މަސައްކަތްކުރުން ހިމެނޭ ،) ދަޑުނވެރިކަމާ،އި އަދި މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާގައި އަންހެނުން މަސައްކަތްކުރެއެވެ. އެލްއާރުއޭއަށް
މުވައްޒަފުން މަސައްކަތްކުރާ ކޮންމެ މާޙައުލެއްވެސް އިންސްޕެކްޓް ކުރުމުގެ ބާރު ލިބިފައިވީނަމަވެ،ސް އަމިއްލަ ގެތަކުގައި
މަސައްކަތް ކުރުމަށް ގެންގުޅޭ އަންހެނުންގެ މަސައްކަތުކުގެ ހާލަތު ޤަވާއިދުން އިންސްޕެކްޓްކޮށްފައިނުވާކަމަށް އެލްއާރްއޭއިން
މަޢުލޫމާތުދެއެވެ. އެހެންނަމަވެ،ސް މިފަދަ މަސައްކަތްތެރިންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަކުވާތައް އެލްއާރްއޭގެ ފަރާތުން
ބަލާފައިވެއެވެ.
ނުރަސްމީ ދާއިރާގައި މަސައްކަތް ކުރާ ބިދޭސީންނަކީ، ވަކިން ޙާއްސަކޮށް އެކްސްޕްލޮއިޓޭޝަންގެ ނުރައްކަލަށް ހުށަހެޅިފައިވާ
މީހުންނެވެ. އެގޮތު،ން ޚާއްސަކޮށް އިމާރާތްކުރުމުގެ ސިނާއާތުގަ،އި އެކަށީގެންނުވާ ޙާލަތްތަކުގައި މަސައްކަތް ކުރުވުމާ،އި ވަޒީފާ
46

ހޯދައިދޭ އޭޖެންސީތަކަށް ދައްކަންޖެހޭ ދަރަނި އަދާކުރުމަށްޓަކަ،އި ކުރާ މަސައްކަތާއި އެކަށީގެންނުވާ ކުޑަ އުޖޫރައެއް
ބަލައިގަންނަން ބިދޭ ސީ މަސައްކަތްތެރިންނަށް މަޖުބޫރުކުރުވައެވެ. އެލްއާރްއޭ އިން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވާ ގޮތުގަ،އި މި އޮތޯރިޓީއަށް
ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ 35 އިންސައްތަ މައްސަލަތައް ހުށަހަޅާފައިވަނީ ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ފަރާތުންނެވެ.
ވަޒީފާ ދޭ ފަރާތްތަކުގެ ކިބައިން ބިދޭ ސީ މަސައްކަތްތެރިންނަށް ލިބިފައިވާ އަނިޔާގެ ތެރޭގަ،އި އޮޅުވާލައިގެން ބިދޭސީންނަށް
ވަޒީފާދިނުމާ،އި ބިދޭސީނަށް ދޭންޖެހޭ އުޖޫރަ ނުދިނުމާ،އި ޕާސްޕޯޓު ހިފެހެއްޓުމާ،އި އެކަށީގެންނުވާ ތަންތަނުގައި ދިރިއު،ޅެ
ނުރައްކާތެރި މަސައްކަތުގެ ހާލާތްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރަން މަޖުބޫރުކުރުވުމާ،އި އަދިއެކަށީގެންވާ ވަރަށްވުރެ ބުރަކޮށް ބިދޭސީން
ލައްވާ މަސައްކަތްކުރުވުން ހިމެނެއެވެ. މިފަދަ މަޖުބޫރުކުރުވުމުގެ އަމަލުތަކަ،ކީ ގައުމީ އަދި ބައިނަލް އަޤްވާމީ މިންގަޑުނތަކާ
ޚިލާފު އަމަލުތަކެކެވެ.
ޤަވާއިދާ ޚިލާފަށް މަސައްކަތް ކުރާ މީހުންގެ އަދަދު ގިނަވުމަކީ ގައުމީ ސަލާމަތަށް އޮތް ނުރައްކަލެއް ކަމަށް ސިފަކޮށް
ސަރުކާރުގެ އިސް ފަރާތްތަކުން ވާހަކަ ދައްކަވާފައިވާތީ އެންޖީއޯތަކުންވަނީ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށްފައެވެ. މިގޮތު،ން މި ބީދާއިން
ވާހަކަދެއްކެވުމު،ން ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިން އެކްސްޕްލޮއިޓްކުރުމާ ދެކޮޅަށް ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުއްވުމުގެ ސިޔާސީ ވިސްނުންފުޅު
ނުގެންގުޅުއްވާކަން ހާމަވެގެންދާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ފާހަގަކުރެއެވެ. ބިދޭސީ އަންހެން މަސައްކަތްތެރިންނަ،ކީ ޚާއްސަގޮތެއްގައި
އެކްސްޕްލޮއިޓޭޝަންގެ ޝިކާރައަކަށްވެފައިވާ މީހުންނެވެ. އެގޮތު،ން އެންމެ ގިނައިން މިފަދަ އަނިޔާލިބޭ ފަރާތްތަކަކީ އަމިއްލަ
ގެތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމަށް ގެންގުޅޭ ބިދޭސީ އަންހެނުންނެވެ.
2020 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި ރެޑް ކްރެސެންޓުން މާލޭގައި ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިން ދިރިއުޅޭ ތަންތަން އިންސްޕެކްޓް ކުރި
ކުރުމު،ން މީގެ ކޮންމެ ތަނެއްގައި ގާތްގަޑަނކަށް 200 މަސައްކަތްތެރިން ތިބޭކަމަށާ،އި މިގޮތު،ން 100 އަކަފޫޓުގެ
ކޮޓަރިތަކުގައި 6 މީހުން ނުވަތަ 7 މީ ހުން ދިރިއުޅެމުން ގެންދާކަމަށް ހޯދިފައިވެއެވެ. ބައެއް ތަންތަނުގައި ދިމާވެފައިވާ ޖާގައިގެ
ދަތިކަމުގެ ސަބަބު،ން ބައެއް މަސައްކަތްތެރިން ފާޚާނާ އަދި ބެލްކަނީގައި ނިދަން މަޖުބޫރުވެފައިވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ގިނަ
އިމާރާތްތަކުގައި ކެއްކުމަށް އެކަށީގެންވާ ޖާގަ ނެތްކަމާ،އި މިފަދަ އިމާރާތްތަކުގެ ސްޓްރަކްޗަރ ވަރުގަދަ ނުވުމުގެ ސަބަބު،ން
މިތަނުގައި ދިރިއުޅޭ ބިދޭސީންގެ ސަލާމަތަށް ނުރައްކާތަކެއްވަނީ ކުރިމަތިވެފައެވެ. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހު
އަމަލުކުރަންފަށާފައިވާ ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިންނަށް ވަޒީފާދޭ ފަރާތުން ފޯރުކޮށްދޭންޖެހޭ ދިރިއުޅުމުގެ މިންގަޑުނތަކާ ގުޅޭ
ޤަވާއިދު ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުން އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އަޅާފައިނުވާކަމަށް އެންޖީއޯތަކުން ރިޕޯޓުކޮށްފައިވެއެވެ.
47

އިމާރާތްކުރުމާއި ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާއަތުގައި ވަޒީފާދޭ ފަރާތްތަކުން، ބިދޭސީ މަސައްކަތްތެރިން ގިނަ ފަހަރުބައިތިއްބާފައިވަނީ
މަސައްކަތްކުރާ ވޯކްސައިޓްތަކުގައި ނުވަތަ ތޮތްޖެހިފައިވާ ލޭބަރ ކުއާޓާތަކުގައެވެ.
48